

NOUL LITERATOR

Revistă trimestrială de cultură

Nr. 52, decembrie 2023

**APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN
ROMÂNIA – FILIALA CRAIOVA**

Asociația Culturală „Noul Literator”

Director fondator: NICOLAE PETRE VRÂNCEANU

Președinte de onoare GHEORGHE DĂNIȘOR

Președinte CONSTANTIN PĂDUREANU

Vicepreședinte ADRIAN NĂSTASE

Secretar DUMITRU DUȚĂ

CONSILIUL REDACȚIONAL

Aurel Maria Baros

Ștefan Borbely

Florian Copcea

Ioan Lascu

Gelu Negrea

Teodor Oancă

Tudor Nedelcea

Ștefan Vlăduțescu

REDACTORI ASOCIAȚI

Pr. Theodor Damian

Mihaela Albu

Mihai Antonescu

Marian Barbu

Daniel Corbu

Mihai Firiță

Spiridon Popescu

Camelia Zăbavă

REDACȚIA

Constantin Pădureanu - Redactor-șef

Mircea Pospai - Redactor-șef adjunct

Dumitru Duță - Redactor-șef adjunct

Virgil Dumitrescu - Secretar general de redacție

Ion R. Popa - Redactor

Victor Martin - Redactor

George Geafir - Redactor

ADRESA REDACȚIEI

Craiova, Dolj, Str. V. Alecsandri, nr.22

Constantin Pădureanu, Tel.: 0723.172.217

Constantin Pădureanu: constantinpadureanu@yahoo.com

Virgil Dumitrescu: virgildumitrescu41@yahoo.com

ADMINISTRAȚIA ASOCIAȚIEI:

Florin Danciu, Tel.: 0744.699.152

Ilustrațiile copertelor:

Picturi de Aurora Speranța Cernitu și Gabriela Boangiu

Prezentare grafică & DTP

edituragrafix@gmail.com

Mulțumim susținătorilor revistei NOUL LITERATOR, un proiect cultural craiovean al Asociației Culturale NOUL LITERATOR Craiova (ACNL).

Opiniile exprimate în materialele publicate aparțin exclusiv autorilor.

© Asociația Culturală „Noul Literator”

Revista poate fi citită pe site-ul www.revistanoulliterator.ro

ISSN 2069-3397

Gelu Negrea

SPAIMA DE PASUL URMĂTOR

După mai bine de șapte decenii și jumătate de pace pe bătrânul continent, noi, europenii – mai centrali sau mai lăturalnici, după posibilități – aproape uitaserăm că pe lume există război. În imaginarul nostru politico-geografic, Afganistanul, Irakul, Siria și alte regiuni incendiate ale mapamondului erau amplasate pe planete situate, precum viața lui Milan Kundera, în altă parte. Și asta chiar dacă militari autohtoni se mai rătăceau câteodată pe acele câmpuri de operații apatride, de unde se întorceau nu odată în chip de eroi și în sunete de fanfară, dar cu picioarele înaintea.

Recent, Europei i-a fost brutal adus aminte nu numai faptul că sângeroasele conflicte militare numite războaie încă există, ci și că din metabolismul existenței noastre de fiecare zi n-a dispărut frica atroce de gloanțe, de bombe, de explozii, de foame, de oroarea uciderilor în masă sau om cu om, de spaima nocturne generate de vise înfricoșătoare... Motiv pentru care revederea unor mai vechi reflecții despre FRICĂ mi s-a părut potrivită.

Psiho-antropologul american Paul Ekman semnală în lucrarea *Ecuatii date pe față* (2003), un lucru absolut senzațional: „S-a dovedit că șobolanii născuți în laborator și care n-au interacționat niciodată cu o pisică, s-au speriat totuși, când li s-a arătat prima oară felina”. Concluzia savantului: frica precede experiența de viață și este înscrisă în gena animalelor. Dar, cred eu, nu numai a animalelor, ci și în gena tuturor viețuitoarelor – inclusiv în genomul uman.

Schimbând registrul – însă foarte puțin, vorba Poetului – putem semnală că până și mitul christic se fondează conceptual pe frică. Sacrificarea Fiului Omului se produce în numele nevoii de eliminare din corpul social a blasfemiei înspăimântătoare. Iisus Hristos cunoaște frica fundamentală care este frica morții pe care o echivalează cu părăsirea Sa de către Dumnezeu. „Eli, eli lama sabachtani” reprezintă expresia paradoxală a unei conflictualități ineluctabile. Crucificarea este, în egală măsură, părăsirea lui

Iisus de către Tată, dar și singura Lui posibilitate de a accede în împărăția Acestuia. Viii nu au acces în lumea divină. Pentru a deveni compatibili cu ea, oamenii trebuie să fie „părășiți” de fluxul dumnezeiesc care îi însuflețește. Iisus trăiește, ca orice om, această frică a trecerii dintr-o stare într-alta.

Antropologul britanic Mary Douglas scrie, la rândul său, în aceeași tulburătoare ordine de idei: „Certitudinea nu este o stare sau sentiment, este o instituție”. Într-adevăr, certitudinea este mai mult decât o stare sufletească ori un sentiment – oricât de puternic. Dar vorbind despre instituții, cea mai proeminentă din istoria lumii nu este certitudinea, ci, dimpotrivă, realitatea sa antonimică: incertitudinea. Tot ea este și cea mai veche. Izgonit din paradis, omul face cunoștință cu lucruri necunoscute și necontrolabile – ipso facto, generatoare de frică. Finitudinea, munca, primejdia, ostilitatea, amenințarea devin substanțiale existenței sale guvernate de incertitudine. Implicit, de spaima generată de ea. Omul este, așadar, din start o creatură cutreierată de incertitudini. Definiția pascaliană a omului ca ființă în căutare de Dumnezeu este doar un caz particular al incertitudinii lui ontologice. Căutarea lui Dumnezeu este ea însăși o formă de frică. Frica de a trăi fără Dumnezeu, potențată de spaima că Dumnezeu nu poate fi găsit.

De la incertitudinea supremă – cât timp de trăit avem – până la incertitudinile punctuale – sănătate, bunăstare materială, echilibru familial, siguranța zilei de mâine etc. – toată existența umană se edifică pe așteptarea înspăimântată a irevocabilului. „Tăcerea spațiilor infinite mă înspăimântă”, exclamă același Blaise Pascal într-o propoziție care expandează conceptual terestra frică a omului de singurătate în nesfârșitul cosmic. Tăcerea este dovada absenței omului din spațiile infinite, iar spaima are la origine solitudinea funciară a ființei umane. Sentimentul absenței ca și căutarea certitudinii sunt expresii ale fricii. Nimicul heideggerian care provoacă angoasa include și conștiința absenței unui obiect al fricii. Altfel spus, conștiința acțiunii nemicului generator de angoasă.

Că incertitudinea și frica sunt strâns legate între ele nu are nevoie de demonstrație. Totuși, o posibilă interogație se configurează insidioasă: care dintre ele a fost cauza inițială și care efectul prim? Și, în continuare: poziția termenilor se menține etern în timp? Cine pe cine naște, care

este producătorul și care produsul? La o rapidă evaluare s-ar zice că incertitudinea este o formă primară de agregare existențială, pe când frica este o stare indusă și un sentiment derivat. Așadar, incertitudinea generează frica, iar frica menține incertitudinea.

Nimeni nu garantează însă că lucrurile nu pot să stea și invers...

Un alt antropolog englez, René Girard, crede că „violența constituie adevărata inimă și sufletul secret ale sacrului”. Dar este evident că frica precede violența; este chiar cauza sa inițială, după care devine efectul ei pervers. Pentru a se elibera de frică, omul apelează la violență, încercând într-acest chip s-o anihileze. Ulterior, violența se delimitează și se desprinde de obiectul său prin uitare, funcționând ca lucru în sine, generator, la rândul-i, de frică. Mecanismul se întreține astfel prin auto-alimentare ca un perpetuum mobile înspăimântător.

Lumea nu este voință de a fi, ci spaimă de a nu fi. „Natura internă, adevărată și indestructibilă” a omului nu este „voința în sine”, cum crede Schopenhauer. Ea nu e nici „adevărul miez, ființa în sine a omului”. A fi-ul, existentul este un dat situat dincolo de orice determinare. Nici voința (așa „fatală” cum o considera Vasile Conta), nici reprezentarea sau orice altceva, indiferent de originea sau natura lor, nu explică și nu justifică existentul. Devenirea, cu care se confundă câteodată, îi este ulterioară și nu se manifestă decât în spații colaterale: tehnică, morală, cultură, credință... Întemeierea lumii pe impulsul volițional de a dobândi ceva pre-existent deja e o neghiobie. Inclusiv „voința de putere” nietzscheană nu este altceva decât efectul fricii. Omul vrea să fie puternic din frica de ceva mai puternic care l-ar putea agresa și distruge. Acel „ceva” se întinde dinspre amenințarea concretă a contingentului către ilimitatul metafizic al presimțirii, al spaimei de necunoscut, al incertitudinii și angoasei (nemicul heideggerian)... Pe măsură ce omul cunoaște mai mult, frica lui de necunoscut crește. Fiecare nouă treaptă către cunoaștere amplifică teama de ce poate urma. Jubilația gnostică este însoțită subteran de spaima pasului următor.

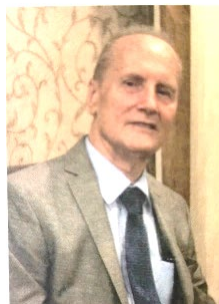
În lumea animalelor, marcarea teritoriului se întâlnește relativ frecvent. Un instinct misterios le împinge pe acestea spre delimitarea unui spațiu pe care fac tot posibilul să și-l aproprie. N-avem însă de-a face cu ceea ce se cheamă

îndeobște instinctul proprietății. Ideea de posesie este ceva prea complex și prea abstract pentru creierul animalier. Nu înstăpânirea pe un teritoriu reprezintă scopul marcării, nu impulsul de a avea și de a dispune după voință de respectivul teritoriu și de toate câte pot deriva de aici stau la baza gestului topografic al leului și bizonului. În primul rând – și cel mai important –, spațiul marcat devine în scurt timp pentru proaspătul deținător, un spațiu cunoscut. Ceea ce înseamnă un perimetru fără secrete, un loc în care surprizele sunt, pas cu pas, eliminate și, odată cu ele, incertitudinile de orice natură. Într-o geografie străină și ostilă, cu cât stăpânul află și înmagazinează mai multe, cu atât numărul de amenințări se reduce. Într-un continuu schimbător raport de inversă proporționalitate, cunoscutul dobândește astfel virtuți securizante. Animalul acționează din frica fundamentală care însoțește dintotdeauna și mereu tot ce este viu: frica de moarte. Or, moartea este Marele Necunoscut. Ființele cele mai evolute, oamenii, sunt îngrozite nu de faptul că, într-un moment oarecare, ochii li se închid, iar orice legătură cu lumea se rupe. Aceeași experiență ei o parcurg liniștiți în fiecare noapte, când se abandonează în brațele lui Morfeu. Nu spaima că, odată ca niciodată, aceste lucruri se vor întâmpla esențial altfel – recte, fără ca revenirea la starea de trezire să se mai producă după obicei, iar relația cu lumea, percepută prin celelalte simțuri, nu se va mai relua vreodată îi înfioară. Nici creierul performant al celei mai evolute ființe de pe pământ nu transformă, în chip direct și pe cale naturală, astfel de judecăți și informații în sentimentul fricii de moarte. Acesta este declanșat și întreținut de enigmatică clipă care succede suprimării funcțiilor biologice și care se prelungește în eternitate. Despre ea, despre Marea Trecere dintr-un regn în altul nimeni nu știe nimic. Pentru toți, ea rămâne Necunoscutul Absolut și, de fapt, acest necunoscut ca o sferă perfectă, intangibilă și fără fisuri generează frica de moarte. Este la fel de inconsistent, la fel de lipsit de dimensiuni și calități ca heideggerianul Nemic producător de angoasă, dar mult mai puternic. Neliniștea, teama, apăsarea existențială – toate având sau nu o motivație ponderabilă – sunt, la urma urmei, simple trăiri pasagere; moartea, ca echivalent al întâlnirii cu Marele Necunoscut, este definitivă și ireversibilă. Definitivă tocmai pentru că este ireversibilă și pentru că, în plus, se refuză orică-

rei posibilități de cunoaștere și înțelegere. Orice primejdie, orice amenințare, orice agresiune lasă deschisă șansa confruntării și speranța victoriei; cu necunoscutul nu te poți lupta pentru că el este nebulos și inefabil, compact și nepredictibil, subtil și impenetrabil, iar prin toate acestea înspăimântător și sinonim cu disoluția în neant. Frica de moarte începe cu primul pas al îndepărtării de perimetrul cunoscut – lucru în egală măsură valabil pentru oameni și pentru animale. Teritoriul marcat de felurite jivine implică obligatoria lui cunoaștere (prezentă sau, măcar, viitoare), iar apărarea sa de invazii externe constituie instinctuala reacție de respingere a diverselor forme de imixtiune în viața turmei ori comunității a Necunoscutului – numele presimțit al morții implacabile.

Forma de apropiere care descinde în modul cel mai direct din marcarea de odinioară a teritoriului se cheamă, în timpurile moderne, cadastrare, iar atunci când proprietarul nu mai este un individ, ci un stat (o națiune) se materializează în granițe. După al doilea război mondial se vorbește cu insistență despre inviolabilitatea granițelor – sintagmă care traduce vizibil frica de declanșare a unei alte confruntări continentale. Căci ce este războiul, în sens tradițional, decât o formă violentă de exorcizare a fricii de o posibilă agresiune dinafară? Cele mai multe războaie au la origine teama de a cădea victimă unui război. Este atât de puternică această teamă încât până și pacea postbelică s-a numit tot război (rece). Această pace ciudată sau acest război nedeclarat a justificat cea mai neverosimilă escaladare a cheltuielilor cu înarmarea din istoria omenirii. Și este cu atât mai bizară cu cât angajează doi foști aliați: Uniunea Sovietică și Statele Unite ale Americii. Nici măcar camaraderia de arme – care, de regulă, îi aduce pe cei care „au făcut frontul împreună” în siajul unui sentiment foarte apropiat de frățietate sau măcar de solidaritate frățească – nu poate învinge neîncrederea în partenerul de ieri și nici frica de o posibilă agresiune a acestuia. Pe talerele cumpenei care decide viața omenirii – respectiv, pacea sau războiul total al lumilor – domnesc, într-un echilibru fragil, două spaime de egală intensitate.

Când frica uneia dintre părți o va depăși pe a celeilalte, butonul roșu va fi apăsat.

Constantin Lupeanu

LIMBĂ ȘI POEZIE

Despre China, se scriu și se tipăresc în fiecare an, în toată lumea, sute de cărți. Multe sunt trăiri la fața locului, uimiri încărcate de adevăr asupra miracolului chinez de totdeauna, iar în anii noștri dovezi că se poate clădi o societate de succes prin ea însăși, integrată propriei culturi, bazată pe cutumele menținute din timpuri străvechi. După afirmarea în lume a Republicii Populare Chineze, la 1 Octombrie 1949, primul care s-a încumetat la noi să lanseze o fugară declarație de valoare a fost G. Călinescu, prin cartea intitulată simplu: *Am fost în China nouă*. Au urmat alte și alte mărturii și cărți de învățătură.

- Astăzi, cu această carte, iată că noi scriitori se încumetă să mijlocească, cu pricepere și talent, cunoașterea Chinei de astăzi și o fac într-un mod cu totul original și plin de fascinație, purtându-l pe neștiute pe cititor nu numai de-a lungul și de-a latul unui teritoriu atâta vreme interzis, dar parcă teleportându-l pe verticală, în trecut și într-un viitor previzibil. Eu am publicat trei lucrări: *Pași în lumea chineză*, 276 pagini, Editura Sport – Turism, 1975; *Viața intimă la chinezi*, 160 pagini, Editura Qilinul din Jad, 1992; *Toți oamenii sunt frați*, 424 pagini, Editura și tipografia Rawex Coms SRL, București, două ediții - Noiembrie 2019 și Februarie 2022.

Pornind de aici, noi nu vom face altceva, cititorule, decât să adăugăm câteva cuvinte lămuritoare despre limba chineză și evoluția acesteia în timp, ca un popas inițiativ înaintea călătoriei.

Drumul scrierii chineze a început destul de devreme, pe carapace de broască țestoasă și pe oase de animale și s-a perfecționat după descoperirea bronzului, acum mai bine de cinci mii de ani. Se consideră că limba, pe care chinezii o numesc limba *han* 汉文, după numele pe care și l-a luat o dinastie întinsă pe răstimpul a peste patru secole, începând cu anul 206 Înainte de Christos, s-a clădit pe ea însăși în datele esențiale odată cu constituirea imperiului Împăratului Galben (2697-2597). De atunci ar data și

scrierea conștientă, inventată de Cang Jie, un sfetnic al marelui împărat, după urmele lăsate în pământ de animale și păsări. Anterior, scrierea avea valențe magice și era la îndemâna șamanilor, dezvoltându-se, se crede, după deslușirea celor opt trigrame *bagua* 八卦 de către împăratul legendar Fu Xi 伏羲 (2838-2698). La început, limba sau cel puțin limba scrisă a fost esențialmente monosilabică, iar din Dinastia Zhou (1066-221) cuvintele bisilabice au sporit. Aventura limbii și a scrierii continuă și ea surprinde și cucerește și astăzi prin poezia cuprinsă în ele. Se știe că, în loc de alfabet, chinezii au dezvoltat un sistem de scriere sub forma caracterelor, care sunt simboluri poetice pentru ceea ce exprimă într-o convenție artistică de desen semnificant, sugerând noțiunea în chip metaforic. Iar când spunem silabă înseamnă a ceda formei, a încadra limba chineză într-o formă care nu îi este deloc proprie. Chinezul numește semnul grafic *zi* 字, iar acesta poate fi trasat prin una, două sau mai multe trăsături. Primul mare și complet dicționar al limbii *han*, datând din anul 1716 și numit: Kang Xi Zi Dian 康熙字典, conține 47.035 caractere *zi*. Un cuvânt al limbii chineze din zilele noastre este format de regulă din două *zi* și numai neologismele, mai ales în știință, pot avea mai mult de trei *zi* în compunerea lor. Primele noțiuni ale limbii scrise trebuie să fi fost o imitare a formei, altfel spus, pictograme. S-a evoluat spre indicarea noțiunii sau ideografie, iar apoi caracterele au devenit complexe, prin fenomenul numit de lingviști înțelegerea ideii, unde împreunarea a două sau mai multe caractere simple duc la un caracter și deci un cuvânt nou, cel mai adesea abstract; ele includ adesea și un element fonetic. Marea majoritate a caracterelor chineze sunt complexe. Trebuie însă spus că, fie și pictogramele pure la începuturi nu mai seamănă în scrierea modernă cu obiectul, grație stilizării și simplificării continue, timp de secole.

Ivită ca o artă, scrierea s-a prelungit firesc în caligrafie, fiind socotită una dintre cele șase arte ale antichității chineze. I se mai spune *dan-sul tușului* și astăzi presupune o anumită stare a sufletului, iar practica frecventă duce la armonizarea emoțiilor și la stăpânirea propriei naturi. Cărturarii Chinei au fost și sunt buni caligrafi; nu există loc public a cărui inscripție de la intrare să nu fi fost caligrafiată de o personalitate din trecut sau din prezent! Trăsăturile unui caracter au fost create pentru a îndeplini anumite funcții-

uni, iar în execuție acestea nu pot fi neglijate. Un *zi* apare ca o ființă. Trăsăturile orizontale și verticale formează scheletul caracterului respectiv, cele oblice sunt asemenea ramurilor unui copac sau membrilor corpului uman, iar punctele sunt nici mai mult nici mai puțin decât ochii omului, frunzele și florile arborilor. Cel mai mare caligraf chinez al tuturor timpurilor, Wang Xizhi 王羲之 a trăit între anii 303 și 361. Într-atât era de puternică faima sa, încât, peste ani, un împărat chinez a obținut, de la un descendent la a opta generație, prin mijloace nu tocmai corecte, o caligrafie, intitulată: *Prefață la Pavilionul Orhideelor* și a luat-o cu el în mormânt, ca pe un obiect de inestimabilă valoare, ceea ce aduce într-un fel cu legenda noastră a Meșterului Manole. Wang Xizhi credea că pensula trebuie să fie mânăuită de caligraf cu energia și siguranța cu care lucrează un chirurg. Apoi, caracterele caligrafiate de el nu seamănă unele cu altele cum nu se aseamănă întru totul ființele, ele sunt proaspete, vii și pot fi admirate, deoarece s-au menținut până la noi, deși cele mai multe în copie. În schimb, *artei trasării granițelor*, am numit pictura, chinezii i-au atribuit origine divină, fiind de la început catalogată drept un mijloc de expresie simbolică. Cea mai incitantă legendă ni se pare a fi cea legată de contemporanul marelui caligraf numit mai sus, pictorul Gu Kaizhi, socotit un om fără egal în pictură, spirit și nesăbuință. El omitea cu bună știință câte un detaliu la fiecare nouă pictură a sa, motivând că altfel totul s-ar duce de râpă, deoarece, desăvârșită, creația sa ar prinde viață! Iar cel mai frumos tablou chinezesc de ieri și de azi este cel închipuind, în tuș negru, bambuși, încorporați de poeme caligrafiate. Bambusul întruchipează cinstea, spiritul animat de dreptate și adevăr al chinezului, de aceea ramura de bambus este adesea întâlnită în pictura peisagistică, iar bambusul, pinul și prunul înflorit împlinesc trioul prietenilor nedespărțiți, simbol al înfruntării gerului, al rezistenței la rău, al permanenței.

Pentru călătorul neavizat ajuns într-un muzeu din China, sigiliile aplicate pe caligrafii și pe tablouri intrigă. Sunt piese vechi care au înscrise chiar o duzină de sigilii, de toate formele. Se află acolo sigiliul caligrafului sau al pictorului și apoi, în ordine, sigiliile proprietarilor pieselor de artă respective. Cunoscătorii folosesc sigilii în armonie cu stilul tabloului și le aplică în spa-

ții care să nu strice estetica. Sigiliile datează din Dinastia Han și trebuie spus ca nu există intelectual chinez care să nu aibă câteva sigilii, cu numele înscris în stiluri diferite, pe pietre diferite, de mărimi diferite etc.

În ceea ce privește poezia, în cartea *Caracterul chinez ca medium pentru poezie, The Chinese Written Character as a Medium for Poetry: A Critical Edition*, Ezra Pound and Ernest Fenollosa exagerează întrucâtva componenta pictografică a limbii scrise, lăudând valențele poetice ale limbii chineze. Așa și este, de exemplu, pentru a descrie o zi însorită, poetul alege mai cu seamă cuvinte în componența cărora se distinge pictograma soare, exprimând și grafic lumina, care îl învăluie parcă pe cititor. Cum scriam mai sus, caracterele limbii chineze au evoluat și ele, componenta pictografică nu mai este atât de evidentă, și totuși, simțirea poetică poate fi încă într-o oarecare măsură sugerată și grafic.

Poezia chineză *shi ci* 诗词 se sprijină pe elemente inexistente în alte limbi, combinând pronunția cu realismul grafic al semnelor și cu melodicitatea impusă de existența în limba chineză a patru tonuri distincte la care se pronunță cuvintele. Ritmul este ușor de captat, prin lipsa

flexiunii și are funcțiuni sintactice. În ceea ce privește rima, grație omonimiei pronunțate, ea este la îndemâna oricui și de aceea poezia chineză și mai cu seamă cea clasică cunoaște un complicat sistem de rime exterioare și interioare.

Elementul pictural a atras întotdeauna sinologii, iar caracteristicile scrierii, plus regulile prozodice, i-au condus la adevărul că poezia chineză poate fi explicată, dar nu tradusă. Semnul grafic al limbii chineze *han* 汉, cu existența sa independentă de sunet și de cuvânt, a făcut ca poezia clasică să se îmbogățească pe această cale, să se dezvolte separat de cuvânt și să fie sugestivă prin semnele sale vii, înglobând tendința către picturi scenice. Iată de ce, prin existența caracterelor chinezești, unii socotesc că, pentru a o înțelege cu adevărat, poezia chineză clasică se cuvine să fie citită în original, iar nu recitată.

Această neînsemnată incursiune pe calea năzdrăvăniilor unei limbi și a scrierii ei atât de spectaculoase se încheie aici. Popasul a luat sfârșit. Călătoria ta, cititorule, începe. *Drumul* caracterelor chinezești 汉字 te așteaptă cu cele mai neașteptate delicii sufletești.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Mona Vâlceanu, Florian Copcea, Nicu Ciobanu (Serbia), Andrei Muraru, acad. Mihai Cimpoi și Constantin Pădureanu

Mihaela Albu

**MONICA LOVINESCU
ȘI DATORIA DE
MEMORIE OGLINDITĂ
ÎN JURNALE ȘI
MEMORII**

„Când va lua sfârșit amnezia, și numai atunci, se va putea pune și punctul final.”

„Uitarea se instalează în cuvânt în chiar momentul în care este rostit.”

„Lipsa de memorie a românilor e fără egal.”

„Continui Jurnalul din /.../ sete de memorie...”

Monica Lovinescu

Ca depozitară a memoriei subiective, literatura memorialistică poate fi în același timp receptată și ca document al unei epoci. Din mulțimea de jurnale și memorii putem extrage informații, deopotrivă asupra celui care le-a scris, dar și amănunte semnificative pentru a cunoaște și a înțelege mai bine (direct, și nu prin intermediul cărților de istorie – seci, aride, părtinitoare nu de puține ori!) un timp mai apropiat sau mai îndepărtat, oricum, o perioadă importantă din istoria noastră.

Ca specie a literaturii memorialistice, jurnalul, însemnările zilnice făcute, cum se spune, „la cald”, pot fi considerate și surse de mai mare încredere documentară. Jurnalele (ca și memoriile, de altfel) pot fi privite și ca surse de informare și asupra protagoniștilor unei epoci. Ca în niște oglinzi, se reflectă chipuri, caractere, destine, fiecare „oglundire” conturându-le un portret, evident subiectiv, mai mult sau mai puțin conform cu realitatea.

Pe de altă parte, *memoriile* pot fi receptate uneori ca un fel de bildungsroman, o carte ce dă seamă despre propria evoluție a autorului-personaj, într-un context social-politic care determină și marchează această evoluție. Dar, odată cu informațiile despre oameni reali, cititorul urmărește și modul în care memorialistul răspunde la întrebările pe care el însuși și le-a pus la un moment dat. Iar aceste întrebări sunt legate de timpul pe care autorul le-a traversat, fie că acesta coincide cu al cititorului, fie că nu. De aici, desigur, și așteptările vor avea gradul lor de diferențialitate.

Ceea ce așteaptă – și găsește – cititorul de astăzi în jurnalele și memoriile scriitorilor din exil este în primul rând **adevărul** despre oameni și realități atâtea vreme ascunse. Și astfel, literatura confesivă a exilului românesc se constituie în document care menține trează memoria și nu permit să se aștearnă uitarea nivelatoare.

De multe ori, jurnalele sunt scrise exclusiv pentru propria aducere-aminte, autorul neintenționând să le facă publice. Când acesta este însă scriitor (om de cultură în general), putem afirma că, dimpotrivă, diaristul are permanent în vedere un cititor. De aceea, subiectivismul este cu atât mai pregnant, detectabil adesea în cele consemnate (prin raportarea la alte pagini memorialistice). Și totuși, când acel autor are conștiința importanței însemnărilor sale ca documente, ca „oglină” a timpului consemnat – de vreme ce el însuși joacă un rol important în acea vreme – jurnalul său devine o adevărată *cronică* a timpului.

Așadar, deși caracterul subiectiv al memorialisticii este o caracteristică subînțeleasă, nu de puține ori autorul va lua obiectivitatea drept o condiție asumată – direct sau indirect exprimată. Desigur, intenția se materializează în grade diferite. Cert este însă că, așa cum am mai afirmat, aceste scrieri cu tentă realistă pot servi drept documentare de reală valoare pentru urmași.

Este cazul, pentru a da numai două exemple, al Jurnalului lui Virgil Ierunca (incomplet, din păcate) și al *memoriilor* Monicăi Lovinescu, bazate acestea tot pe propriile însemnări ori pe cele ale lui Ierunca însuși. (Ea însăși considera jurnalele drept agende: „Jurnalele fiind pentru mine – ieri, ca și azi – doar niște agende mai detaliate”. (v. *Jurnal inedit*. 2001-2002, Humanitas, 2014, p. 48).

Monica Lovinescu, alături de Virgil Ierunca, a avut un rol esențial în anii comunismului, atât în plan cultural, după cum bine se știe, prin emisiunile sale de la postul de radio „Europa liberă” ori prin articolele publicate în revistele exilului, dar, adiacent, și unul politic. Importanța consemnărilor sale periodice devin astfel *documente* inestimabile ale unei epoci, jurnalele fiind, pentru ea însăși, cum nota la un moment dat, „ieri, ca și azi – doar niște agende mai detaliate” (op.cit., pp. 47-48). Din păcate, cea care a fost ani de zile pentru românii din țară „conștiința” și „vocea” care informa și dădea verdicte (etice și estetice) în ceea ce privește viața literar-culturală nu a ținut consecvent un jurnal.

Mărturisește ea însăși „cauza”, tragedia care i-a marcat apoi existența, rezumând, la începutul volumului al doilea din *La apa Vavilonului* (Humanitas, 2001), anii 60: „mi-a murit mama și nu am mai ținut jurnal”.

Nu vom semna însă ansamblul memorii-lor Monicăi Lovinescu (apărute după 1990 în România, la editura Humanitas, cu un precedent la editura Limite în exil), ci ne vom rezuma la câteva „reper” axate pe tema „datoriei de memorie”. Și aceasta deoarece Monica Lovinescu și-a asumat – poate ca nici un alt memorialist – această *datorie*. „*Remediul* (la a nu perpetua ororile) *nu poate fi decât memoria*”, va scrie ea direct (în *La apa Vavilonului*, vol. 2) referindu-se la Nadejda Mandelștam de la care afirmă că a învățat „să acord memoriei rolul terapeutic primordial. Amnezia, practică și în Rusia și la noi după 89, confirmă dramatic constatul ei.” Așadar, „remediul nu poate fi decât memoria”, amintirea consemnată, cu alte cuvinte, care duce la *cunoaștere*. (n.n.) Monica Lovinescu citează apoi din Nadejda Mandelștam, însușindu-și pe deplin ideile acesteia: „Cât valorează omul dacă n-are memorie? /.../ Atâta vreme cât trecutul n-a fost înțeles, ar fi zadarnic să nutrim vreo speranță. /.../ Trebuie vindecată amnezia. E problema numărul unu. Trebuie plătit pentru toate, alminteri nu va exista viitor.” (op. cit., p. 113)

Cea care și-a pus deoparte propria vocație literară, asumându-și rolul de *martor* al timpului trăit, mărturisește că a făcut aceasta deliberat, conștientă de necesitatea consemnării: „Nu ea – literatura – mi-a fost scopul dintâi, ci memoria, obsesia – de atâtea ori exprimată – ca realitatea aceasta caducă a exilului să nu se lase înghițită de uitare.” (op. cit., p. 104)

În *Jurnalul inedit* (2001-2002), publicat de editura Humanitas, Monica Lovinescu se referea la nevoia de a transmite mai departe „datoria de memorie” („am găsit câțiva tineri și mai puțin tineri cărora să le transmitem ceea ce aș putea numi – dacă mi-aș îngădui patetisme – *datoria de memorie*. Cred că expresia îi aparține lui V., însă îl jefuiesc fără remușcări. **Dacă am reușit să transmitem această obsesie a aducerii**

aminte câtorva din cei ce vor rămâne după noi totul a avut un sens.” (pp. 91-92).

A transmite, așadar, generației următoare! Acesta este, printre altele, rolul jurnalelor și cărților de memorii ale celor care au jucat un rol sau altul în istorie. Mă refer aici, desigur, la *realitatea* unei anumite perioade, indiferent de domeniul care alcătuiește ansamblul.

Într-un interviu publicat de revista *Hyperion. Caiete botoșănene* (nr. 4/ 2003), una dintre întrebările pe care Gabriel Liiceanu i le-a adresat Monicăi Lovinescu (în 1994), după ce aceasta putuse, în sfârșit, să se reîntoarcă și fizic în țară, s-a referit la ideea că atât ea, cât și Ierunca au pus „cu obstinație accentul [...] pe problema uitării și a memoriei”. (p. 12) Răspunsul acesteia este semnificativ: „*Lucrul cel mai urgent. Să nu uităm. Să nu uităm împreună!*”

„Vindecarea rănilor nu exclude memoria”, mai spunea cea care ținuse trează conștiința românilor de la microfonul „Europei libere” în interviul cu Daniel Corbu (publicat în aceeași revistă), întrebându-se apoi retoric „O existență fără memorie poate fi o existență adevărată? (p. 10), iar mai apoi afirmând că „rememorarea e un fel de dreptate.” (p. 12).

Putem conchide așadar că paginile de jurnal, memoriile consemnate (și publicate sau nu în timpul vieții) – în care unii dintre scriitorii aflați în exil și-au transpus gânduri, emoții, experiențe, observații, lecturi, întâlniri, discuții, aprecieri asupra situației politice din țara de adopție, dar mai ales din patria îndepărtată – devin astăzi, pentru cititor, oglinzi ale sufletului și ale destinului unor oameni forțați la a trăi o situație limită, dar și documente ale unui timp și ale unei societăți. Și astfel, literatura confesivă poate fi receptată ca un astfel de protest, de vreme ce aceia care își aștern pe hârtie gânduri și idei luptă conștient și împotriva uitării în plan individual, dar și pentru a susține astfel memoria colectivă.

Cazul literaturii confesive a Monicăi Lovinescu, cel al lui Virgil Ierunca sunt, desigur, „datorii de memorie” asumate.

UN NOU SUCCES AL CULTURII ROMÂNIEI

Festivalul de Poezie din Luzhou, desfășurat, cu puțin timp în urmă, în China, 15 – 17 Octombrie 2023, a oferit „Premiul pentru traducere de literatură scriitorului, sinologului și traducătorului român Constantin Lupeanu”.

Festivalul, organizat de Uniunea Scriitorilor din China împreună cu autoritățile din orașul Luzhou, din sud-vestul țării, începând cu anul 2018, oferă anual un prestigios Premiu pentru Poezie, câștigat până în prezent de: poetul lituanian Tomas Vinclova, italianul Guido Oldani, Jean-Pierre Simeon, Franța, poeta armeană-americană Sona Ter-Hovhannisyan Van, Eiléan Ni Chuilleanáin, Irlanda, István Turczi, Ungaria.

Începând din acest an, s-au instituit alte două premii, Premiul pentru Traducere Literară și Premiul pentru Compoziție muzicală, „pentru a onora compozitori și traducători remarcabili de poezie și literatură din întreaga lume, diseminând lucrări muzicale și traduceri de poezie de clasă mondială și revitalizând învățarea reciprocă a artei și culturii chineze și străine”, după cum anunță organizatorii.

Primul premiu pentru traducere a revenit României, prin persoana lui Constantin Lupeanu, iar primul premiu din domeniul muzicii a fost oferit compozitorului Hugues Dufour, Franța.

Luzhou 泸州, un oraș cu o istorie de două mii de ani și două milioane de locuitori, este renumit pentru industria ceaiului și pentru distilările unui alcool faimos din sorg. În acești ani, autoritățile din Luzhou sponsorizează festivalurile de poezie, menite „să consolideze schimbu-

rile, dialogul și cooperarea personalităților de cultură și artă autohtoni și străini și să promoveze poezia lumii”. Amintim că anul trecut piesa de teatru „Iubire fără frontiere” de Constantin Lupeanu, a fost pusă în scenă în China, cu titlul „Ceramică și iubire”, 陶爱. Premiera a avut loc pe 30 Aprilie 2022, în orașul Xiamen, 厦门, oraș cu 4,29 milioane locuitori, bucurându-se de un succes răsunător. Regizor: Prof. Univ. Dr. Lv Shaofeng 吕韶凤.

Piesa, realizată în două părți și un epilog, condensează o poveste de dragoste imemorială, ce transcende timpul și spațiul, principiul reîncarnării, al renașterii instlându-se subtextual, prin dibăcia proiecției artistice a autorului. Ipostazierea metempsihotică a îndrăgostiților se realizează în regim subtil, abia perceput, trecerea dinspre o dimensiune temporală și spațială în alta corespunde bine cu logica desfășurării scenice, încât spectatorul o percepe ca pe un dat firesc, posibil. Prin intermediul poveștii de iubire, ni se dezvăluie explicațiile referitoare la asemănările uimitoare dintre cultura Cucuteni și Yangshao, de acum 3 - 5 000 de ani. Prin inserții alegorice subtextuale, piesa de teatru reflectă teza istorică a contemporaneității celor două culturi neolitice, având în vedere posibilitatea schimburilor economice și culturale din acea vreme.

Urmează reprezentarea piesei și pe scenele românești, fiindcă ea susține tema interferențelor culturale, un subiect de actualitate. Constantin Lupeanu explorează dimensiuni nebănuite ale ființei, ale spiritualității, ale culturii, sincronizând în demersul său artistic, cele trei simboluri ale propriului blazon: iubire, credință și speranță.

Tudor Goția

ÎMBRĂȚIȘAREA POEMULUI

în portul Corint
privesc spre goeleta
ce-mi duce poemul
în largul nesfârșit al mării.

muza-mi face semn de pe punte,
zâmbitoare, îmbrăcată în
rochia ei neagră,
agită o eșarfă roșie în mână
până când pânzele corabiei
dispar la orizont.

sufletul, rămas acum pustiit
s-a întrupat într-un porumbel alb
și a pornit pe deasupra apelor
în căutarea poemului dispărut.

a început să-l caute
pe o insulă pustie
printre fire de lavandă și busuioc,
prin clopotnițe de iasomie
revărsându-și mireasma peste
umerii poetului,
în răcoarea stâncilor,
printre bătrânele bărci ce
clipesc melancolic,
printre ramurile sicomorului.

în cele din urmă,
sufletul a găsit poemul
imprimat pe nisip
lângă urma piciorului tău delicat
ca o promisiune.
curând, va ajunge și cuvântul
purtându-se peste apele mării
și se vor contopi
duh, poem și cuvânt
într-o îmbrățișare tainică
plină de candoare.

STRADĂ CU TEI

teii-și picură
miresmele cerești
peste obrajii poetei,

freamăt de aripi prin frunze,
îngerii au adormit
în orologii de cristal,

zgomotul mașinii de cusut
din vechea croitorie,
straniu, agasant,

mâinile iscusite ale croitorului
brodează un văl de lumină
pentru fața nevăzută a lunii,

seară fluidă
de iunie,
glasul tăcerii
pe strada cu tei.

LINIȘTE

în noaptea de vară
adorm odată cu păunii
mă culc sub aripile lor azurii
pe furiș, îi fur unuia o pană din aripă
îmi fac din ea condei
ca să scriu versuri
sub clarul de lună,

privirea ta
îmi critică poemele nopții
sărută cu vârful buzelor
petalele rozei
pe care scriu
stelele mi se așază
semne de punctuație,

"Noapte bună!", îmi urează păunul visător
am și adormit
sub lumina protectoare
a lunii,
a aripii,
a privirii tale...

GONDOLIERUL

plătesc în secunde
ca bătrânul gondolier
cu bluză marinărească și chipiu
să mă ducă pe celălalt mal
al sufletului.

pornim pe lacul argintiu
printre turnuri crenelate

cu ceas în tonuri sepia.
de-a stânga și de-a dreapta
vechi biblioteci din lemn de santal,
manuscrite în limba slavonă,
note bizantine rătăcite între pagini
și umbre acoperite de colb.

parfumul rochiilor așezate
la uscat îmi stăruie în nări
precum mirosul tainic
al cafelei ce se scurge printre
umbreluțele teraselor.

orele și minutele
le citesc în ochii porumbeilor
ce ciugulesc cărămida
de pe poduri.

"până aici ați plătit"
spune, amabil, gondolierul
și îmi oferă o cutie de tablă
cu bomboane trandafirii.
În față mi se deschid
drumuri pavate cu pagini de ziar
de culoarea lavandei
și zgomotul constant al morii de vânt.

bat de trei ori la poarta poemului
cine-mi va deschide mie, rătăcitului,
afară de propria-mi umbră?

Victoria Mălescu

FĂ-ȚI PROVIZII

În orașul nostru
s-ar putea să se oprească
apa, lumina, viscolul
s-ar putea să se oprească rostul
picioarelor tale și e bine să-ți faci provizii
de rute nestrăbătute
în sensul giratoriu al supraviețuirii
s-ar putea ca soarele
să aibă nevoie de reparații, de odihnă
și e bine să-ți faci provizii
de lumina ochilor, a minții
prin câte treci să trăiești
s-ar putea să se oprească primejdiile
ele doar mai știu drumul spre casă...

BILETUL DE VIAȚĂ

În stația de autobuz, controlorii
cu ochiul lor exersat
urmăresc câte o persoană grăbită
uneori e o femeie
venită din provincie, cu bagaje
n-a știut de unde să-și cumpere
bilet ori cum să-l perforizeze
în aparatele moderne, nou-nouțe
nou-nouț e și autobuzul
afișând pe ecranul frontal, obsesiv
cum să ne spălăm palmele, fiecare deget
conștiincios, minuțios
cum să ne spălăm de incertitudinile
autobuzului zilei de mâine
fiind mereu grăbiți, zăpăciți
altfel îngerii de pază ai normalității
ne vor amenda
dacă nu ne-am perforat corespunzător
biletul de viață.

MÂINE E AZI

Ea se apropie, îți șoptește:
de mâine nu mai ești vie
ce faci, ce să mai faci cu ce-a rămas
în farfurie, în paharul cu vin
parcă nu te-nduri să le-arunci
ce faci cu lucrurile stricate
cărora le-ai promis că le repara
ce faci cu cei cu care te-ai certat și
n-ai mai reușit să clarifici
cauza, mobilul, motivul
fiindcă nu pricepi cum funcționează
deșertăciunea totalitară
de mâine vei fi altceva, altă formă de exprimare
mai permisivă, neofensatoare
vei fi poate o bacterie, o insectă
ce trage ultimul cartuș
fără canon, reguli, regulamente
de ordin intra și extraliterar
dar până una alta
mâine este azi, aici, cu mine
iar alta, am auzit, nu mai vine.

IEPURELE

Se arată în mijlocul străzii
trageți în mine
m-am săturat să alerg

m-am săturat să fiu urmărit
pe toate canalele
și câmpurile semantice
cu animale transgender
păsări tridimensionale
m-am săturat să-mi fie frică
de trupele speciale bătând în ușă
de vânătorile private, masacre cu permis
mă uit la cer pe furiș
la plantele care își întind
corzile, plasele să captureze
idei neconforme cu noua ordine a nu știu ce
pe picior de război cu nu știu cine
trageți în mine, vă las blana mea, vizuina
cu provizii în caz de calamitate
și urechile lungi
ele au auzit
ultimul mesaj al Pământului.

ÎNAINȚÂND...

Nu-mi mai trimite mâncare, mamă
nu mai am dinți
nu mai pot să mestec
cuvintele tari, colțuroase
învățate încă din copilărie
picioarele au devenit
două tije de plante uscate
abandonate pe câmp
nu-mi mai trimite ploaia fertilă
în zori, în amiaza de foc
nu mai pot să cresc, să înfloresc
să-mi arunc semințele spre nori globuloși
nu mai am dorințe, nici spaime
somnul m-a părăsit
lăsându-mi mai mult timp să scriu
pe coaja mestecenilor, pe aripi de bufniță
cu cât înaintez, aerul mă respiră
mai lacom.

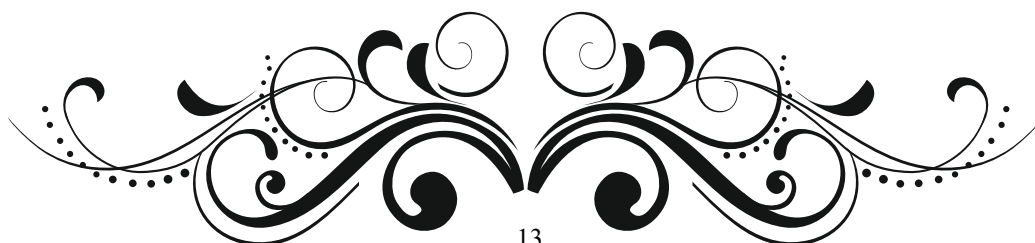
SUFLETE PRĂDATE

Zilele încep să ne părăsească
văzându-ne atât de nehotărâți
la intrarea în *great reset*
așteptând echipament de protecție
contra martiriului

o mașină neagră, elegantă
sparge bariera
lăsând în urmă o dâră albă de cocaină
întunericul ne examinează
rămânem acasă, atâta putem
ne reîntoarcem la prima extincție
din motive psiho-nostalgice
când cerul umbla cu pieptul plin
cu decorații pentru merite umanitare și râdea
aruncând spre mulțimea înfometată
asteroizi și guvizi auriferi
ce zile și nopți fără rost am fost
plantați la marginea galaxiei
nicio idee salvatoare n-a ajuns până aici
nu suntem în cărți
suntem suflete virusate, eșuate
staționăm, n-avem unde să aruncăm ancora
și totuși, fiecare, după puteri, în propriul locaș
a făcut câte ceva util, poate chiar genial
pentru multimilenara noastră planetă
copacii decapitați în locul nostru
depun mărturie...

CEVA DE MÂNCAT, DE BĂUT

E ora la care el pleacă de acasă
căutând ceva de mâncat, de băut
pare bătut de vânt dar
e doar abătut
ce are cu el soarele
stându-i în cale, sfidându-l
cu razele lui grandioase
nepotrivite în acest cartier
cu case sărăcicioase, ascunse sub vița sălbatică
și pomi ce te îmbie cu suspinele peste gard
cât efort să te trezești, să constați
că nu ai nimic de făcut decât
să te zbați pentru ceva de mâncat, de băut
sub lumina arogantă a soarelui
muștrându-te că te-ai grăbit
să ieși din noaptea minții
unde era cald și bine
lumea trează e nervoasă, grăbită, crudă
se împiedică te tine
te lovește cu piciorul: marș, javră!

Elena Armenescu

ÎN SEARA DE DEMULT...

Depart, nimeni nu știe
În ce ungher din galaxie,
A lunecat lin seara mea,
Adâncită în privirea ta.

Amurgul ne pusese pecetii
Lumini pe frunzi ca la poezii,
Cine ne vede să ne știe,
Că suntem botezați cu poezie.

Cine ne aude cântecul
Să simtă cum descântecul
Aduce pe raze de lună,
Vraja care ne încunună.

Auzi? cum șoptesc florile
Când se ating ca surorile
Legănate duios de zefir
Sărutate pe furiș de trandafir?

Tăcere! să nu supărăm
Astrele, să nu alungăm
Cu nepriceperea noastră
Enigmatica pasăre măiastră...

Împreună cu privighetorile
Întreacă toate viorile
Atunci vraja este deplină
Iar noi, scăldați în lumină divină.

Atunci, cea mai luminoasă stea
Ardea chiar în inima mea.
Iar Tu erai eu, iar acel Eu ...
A făcut saltul spre Dumnezeu

În seara de demult...

PREZENTULUI... MĂ DĂRUIESC

Ochiul codrului,
Lacul,
Nuferii galbeni, nuferii albi,
Culorile lor magice,
Mângâietoare
Între frunzele

lucitoare
Fascinant asfințitul,
Alintător
Mă transformă într-un dăruitor
Cui?
Prezentului...mă dăruiesc!

Arborii seculari, pe-nserat
colindați de cântec, de ciripit
Trimit gândul meu spre infinit

Enigmatic,
Cu împletiri de sensuri,
Profunde înțelesuri...
Asist aici la joaca vântului
Cu arcul cuvântului
Holografic...

Deodată, puiul veveriței
Îmi sare pe umăr...
Are în el codul ascuns
Al saltului acrobatic
De pui zănat, răsfățat
neînfricat,
Vreau să-l mângâi
Dar... fără veste, a plecat.

Rămân în meditație
Cuget la marea Creație
și asemeni psalmistului zic:
**"Mare ești Doamne și
minunate sunt lucrurile Tale și
nici un cuvânt nu este îndeajuns
spre lauda minunilor Tale!"**

CÂND ÎȚI SURÂDE UNIVERSUL

Lumea din jur nimic nu-ți cere
Bine nu te știi nici care te cunosc
Este o lege clară: cine nu caută, dispare!
Nu te amesteca între ei fără de rost!

Tu taci, ascultă, apleacă-te în tine
Privește-te atent, te cercetează,
Scrutează forma, și când vei da de Sine,
În adâncul sufletului, jubilează!

Da! Nu numai forma dar și conținutul
Fie el lucru simplu ori ființa creată,
Complexitatea plătește ades tributul
Prin suferința care ne-a fost dată ...
Aceasta e adevărata sărbătoare:
Când vei afla că te-ai născut cu sens
Oare nu merită sfințită ziua-n care,
Îți surâde tainic întregul Univers?

ALCHIMIE POETICĂ

La ora poezilor când Muzele se trezesc
Prin descântec, ele îngemănează iubiri,
Alchimizează senzații și tainic pregătesc
Dragostei, fabulos,, magnific elixir.

Cine îl bea nu scapă de sublimul blând
Care-i pătrunde ca o boală-n oase, fatal
De aceea, când auzi pe unul murmurând
Nu te mira, el trăiește în univers fractal...

Cred că într-o noapte, în somn adânc
În vis, un ins fantast m-a fost ademenit
Mi-a întins o cupă cu un gest profund,
De nerespins, și flacăra am devenit...

De atunci, ca flacăra am prins a mă plimba
Pe dealuri și prin munți, chiar prin grădini,
Aprind în inimi, Doamne, prin voința Ta
Dragul de viață prin cuvinte vii, lumini.

ÎN FARMECUL CUANTIC

(lui T D Stanciulescu)

Prietene, frate întru sublim și fastuos
Știi tu oare cum apare Răsăritul,
Cum întunericul este alungat misterios
Lăsând lumina să dezmierde infinitul...?

Intru în tunelul timpului ca o chemare
Înveșmântată în farmecul cuantic
Iar timpul mă strigă languros din mare
Prin sonoritatea valului, romantic.

Aici, mă simt iarăși adorata copilă
Și mă copilăresc între arome și flori
Aici mă poartă gândul la câte o idilă
Ce m-a deprins cu drumeția în splendori.

Aici, pe țarm adun cântecul din chemări,
Preamărind iubirea alchimizez nevăzutul,
Magic, o promisiune renaște sub zări:
- Cât vă iubiți, veți stăpâni Pământul!
Poeme de Simona-Grazia Dima

Simona-Grazia Dima

CEI CE ȘI-AU PIERDUT PROFETUL

Singuri în beciul întunecat, cu apa înghețată
până la glezne, așteptăm, îngerul s-a prelins
prin fața ferestrelor cu gratii și nu ne-a văzut.
Fusesse însă cineva cu noi înainte, discret,
aburos, ne veghea, ne-a vorbit, nu-l auzeam,
el ar fi știut să ne descuie, ne-ar fi scos de-aici,
prostește l-am lovit, s-a dus, ne mai gândește
încă, suntem siguri, însă la el nu mai ajungem,
noi ne-am pierdut profetul, cheia, până și
durerea și cuvântul *profet* le-am uitat,
vedem doar ce-am ales: căderea, printre
învârtite trupuri de balaur,
în hăul verigilor de smoală.

ȚARA FOCULUI

*Țara Focului, un nume paradoxal pentru un
ținut inospitalier și friguros, a fost dat fiindcă
navele au fost ghidate spre el de focuri aprinse
pe țărmurile înalte de băștinași, spre a se în-
călzi. Ei nu purtau veșminte. Charles Darwin
nota întâlnirea cu o mamă complet dezbrăcată
ce își purta pruncul în brațe, în plină ninsoare.
Soarta femeilor era tristă acolo: când îmbătrâ-
neau erau mâncate de restul familiei. Ele își
dădeau seama când se apropia momentul,
atunci fugeau în păduri ca să scape, dar erau
prinse și măcelărite. După un timp, din diverse
motive, nu a mai existat niciun locuitor pe insulă.*

Îndepărtato, fosforescentă-ntre ghețari,
o pată de cerneală rece ești, între bulboanele
metalice unde copaci căzuți de mii de ani
în valuri nu mai putrezesc, iar lanuri de licheni
apar mereu pe arbori.

Țara a Focului, iubire neadevărată-ntruchipezi,
o insulă pustie, în solul ei pirății-ascund comoara,
s-o viziteze când și când, loc fără părinți sau nume,
înscris numai pe hărți cifrate, îngrămădeală de săgeți
și pictograme, trup rătăcind pe apa hrănită de roiul
ghețarilor topiți, zănat scurși din munte,
ținut al paradoxului descreierat, împleticită,
limba ta nu poate cuvântul să-l rostească.

ÎN LIMBA CLOPOTULUI

Pe ostrov clopotul unei biserici străvezii
stă-n liniște, cu glasul împletit în fier
de-o veșnicie. Prin poarta larg deschisă,
în curțile vrăjite, în vâlvătăi cețoase se vede
cum arde iarba amuțită. Ascunși în limba
clopotului, nimic nu ne convinge să lovim metalul,
ca să cânte, cât știința mai presus de sunet
nu ne-a pătruns cu totul. Așa cum turmele
cu-ncredere se lasă duse la păscut întâia oară,
noi batem în spațiul nevăzut un drum de foc,
cu pașii reci, mereu pe muchia dintre veri și
ierni,
acolo unde se înfruntă-n spume hotarele vrăjmașe,
și așteptăm să se prăsească-n ape-un șarpe blând,
iar seminții străvechi să înceteze îngânarea
unor strofe și cântări străine, de parcă-ar fi trăit
zadarnic. E deja toamnă, vremeire, cerul
sloboade-un lapte de-ntunerice. S-ar spune
că domnește-n veci tăcerea, căci dedesubtul
nașterilor, sub lumea vânzolită, prin blocuri
cristaline, se scurge-un sânge al desăvârșirii,
o perfecțiune care, la ora asta, spre rădăcinile
de sus, arzând în așteptare, din curtea bisericii,
unde nu-i iarbă, ci covor de flăcări, încă nu vrea
să urce. Când, după-o coborâre primejdioasă,
atingem venele-abisale și izbutim prin ele
să ne scurgem, simțim cum împlinirea ne străbate.
Poate vom consimți apoi să dezvelim adevărata
putere a sunetului, dar numai când potrivniciile
vor fi-ncetat și-n transparență ființele-și zăresc
îngemănarea în lumină. De cum izbim metalul,
mai-mult-decât-cântecul va răsună. Făcut săgeată,
se va înfige-asurzitor în țintă.

CARTEA PE APE

Neluminat
de jarul cuvântului,
exultă râul,
vin necunoscut,
neprins sub cepuri,
gata să dăruiască totuși
o cale nesfârșită.
Porunci
dispar în valuri,
se-aude în poiană
doar scâncetul pruncului.
.....Bucuroși
lasă părinții lui
o carte pe ape,

să dea lăstari departe,
în alte zări,
din neînrudite timpuri,
și, iată, seara aduce miros
de vreascuri arse,
iar fumul vine, doar surâs

CINEVA

Le-a fost rușine de plânsetul copilului,
își acopereau fața, să nu vadă cum își cere
laptele. Covârșiți de propria-le strălucire,
acești puternici uitaseră că mai erau pe lume
copilăria și foamea, pericolul, bătrânețea, slăbiciunea.
Neîndurarea, neamul rău, se-mpotriveau,
în ruptul capului nu doreau să înțeleagă
cuvântul celuilalt.
Și de aceea, pe neștiute, umple golul cineva,
ca din nimic se naște-un abur în curtea unui han,
sfiosul, nesperat fior, al unei vieți de obște,
cu oameni simpli mâncând netulburat la mese.

Teodor Preda

STAMPĂ

ascuns după surâsul amar al toamnei
mergea pe stradă învăluit de ceața roz-lăptoasă
a amintirii

spre seară iarna îngrijorată
ne-a salvat din dezastrul zilei
în care toți vorbeau și nu înțelegeau nimic

înghețată și tristă
vocea prezentului nu poate să însoțească neantul
pentru că nu poate să treacă în nici un timp
și-n clipa ultimă a serii
resemnată
se stinge-n sine fără vibrație

învăluit de somnul nopții eterne
sunetul clopotului dintr-o biserică
transformă în vibrații intime
ultimele noastre presimțiri
din surâsul toamnei

ACOPERIT DE ȚĂRÂNA STELER

trebuie să privești și să asculți cu răbdare totul
să înțelegi cum a fost posibil să fie ridicat
monumentul sufletului
de cel ce te-a lăsat să intri în voia sa
și să nu pierzi liniștea confortabilă a somnului
și nonșalanța copilăriei
în joaca din spatele ferestrei aburite

pe câmpia nopților luminoase
stai întins cu fața în sus
acoperit de țărâna stelelor
și măsoară distanța dintre ele
cu tristețea sufletului de acum

ÎN URECHEA TIMPULUI MEU

rana produsă de săgeata singurătății
e poarta
prin care oricine poate să intre
să vizualizeze somnul
ce-mi inventează visul următor

trecerea luminii
mă ajută să respect legile
și energiile ce se așază în genunchii
sub țeasta universului
sau cine sunt eu de atâta timp aici
printre cei mulți
vinovați și indiferenți

ah singur pe prima treaptă a spaimei
copilul soarelui ce a primit
groaza și indiferența lumii
ca pe un dar distrugător

acum păstrez
sunetul neauzit de nimeni
pocnetul constant al universului
în urechea timpului meu

PRINTRE SPINII DE TRANDAFIR AI UITĂRII

i-am invitat pe toți
la o masă bogată cu vinuri alese
în sala albastră a vârstei mele înaintate
sperând să descopăr până la sfârșit
pasiunea de altădată a prieteniei lor
din tinerețea noastră

în vin zace fermentul bucuriei
de a ne revedea și aminti
să nu uităm dragostea ce ne-a însângerat
printre spinii de trandafir ai tinereții

mi-au adus în dar salutul lor
pe care l-am acceptat cu drag
și le-am oferit toată politețea mea sufletească
pentru că îi iubeam

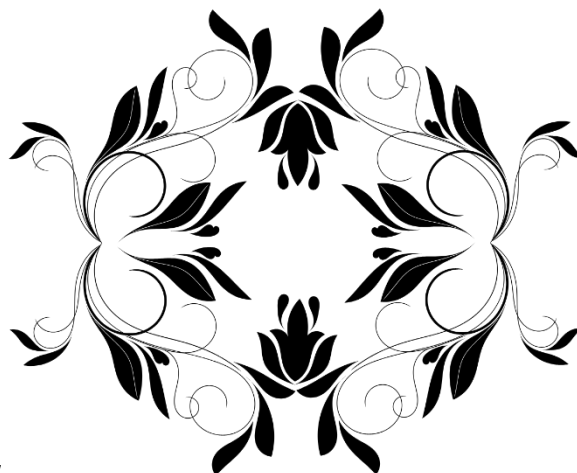
apoi m-au părăsit
posedați de farmecele călătoriei
cu frumoasele lor femei
spre insulele mării lui Odiseu
unde bate vântul dorințelor ca altădată
printre spinii de trandafir ai uitării

NEGLIJENȚA CUVÂNTULUI

nu este ușor
să găsești cheia gândurilor de altădată
ce ar putea să deschidă lacătul imensei amintiri
câmpie pe care să vânez fazani
în amintirea ultimei toamne
din existența bunului Constantin

acum este cu totul altfel
lumina nu mai fixează vânatul
în arealul de bătaie al puștii
și strămoșii s-au stabilit demult
într-o delimitare a infinitului
pe care n-o înțelege
universul tău de acum

mă scol cu noaptea insomniei pe cap
și visul pe care-l întrezăresc
îmi scapă printre degete
ca și cum ar fi răpit de un sunet sau de o rază
ce mă învață să iert
neglijența cuvântului uitare
din închisoarea iubirii

Tama Grigorie

ODĂ FABULOȘILOR MUNȚI

Om al câmpiei de-o viață
muntele mă fascinează
dureros
Mă simt Gulliver
în țara uriașilor
Haina verde îmbracă munții
ca o sutană clericală
transformându-i în slujitori
ai lui Dumnezeu
Mă prosterez la picioarele lor
cucerit de puterea herculiană
de a ține cerul pe umeri
Cu dreptii brazi și barzi ai naturii
înclinați doar să-l salute
pe Eol când trece
în caleștile lui vântoase
Visam să ajung munte
pe când încă nu-i admirasem
decât în cartea de geografie
Mă lupt cu văile din mine
cu crestele alpine pe care
le-am atins apoi
de la înălțimea vârfului Omu
prins într-o horă celestă
cu Sfinxul și Babele
Zboruri ale înaltului
junduite de copilul bătrân
al câmpiei într-un sejur
autumnal
la Sinaia

ÎNGERII IERNII

Îngeri preschimbați
în fluturi albi
sunt trimiși de Dumnezeu
Vin în sănii zburătoare
pe zările iernii
să ne purifice
să ne vindece rănila sufletului
Cum se topesc fulgii în palmă
tot așa
se topesc păcatele verii

Dacă privim în sus
ne cad pe gene
pe umeri
Devenim Moși Crăciuni
cu saci de bucurii în spate
Gerul stă la taclale la gura sobei
cu tristețile
care pocnesc
în flacăra albastră
Toate anotimpurile au magia lor
Magia iernii ne adună în casele
cu căciuli de nea în loc de coșuri
Fumurile superbiei noastre văratice
se împreună cu fumul de horn
Plutesc spre înălțimile sticloase
transcedentale

SPERANȚĂ ȘI AȘTEPTARE

Soarele precum speranța
se ițește pe fruntea unei creste
Îmi mângâie cu o rază trezirea cum o făcea mama
cu boarea unui sărut
Pe picioare subțiri
lumina pășește peste nașterea zilei
din burta întunericului
O nouă zi o nouă viață
se desfășoară precum un sul de hârtie
pe câmpul căreia pictorul se pregătește să înființeze
chipul așteptării
Timpul ca și spiritul încep deplasarea continuă
între *nu-i încă* și *întotdeauna deja*
conform zicerii lui Hegel
Limbile ceasornicului se ajung mereu
se depășesc într-o neîntreruptă visare
Luptăm cu starea de prostrație
Așteptăm să se deschidă poarta
Așteptăm să se deschidă cerul

IELE ȘI POEȚI

Bate-n dungă stins
clopotul luminii
luna-și ia capotul peste trup
și sânii
se aprind deodată
iezelor în grup

Pavază la ochi
pun iute o mână
dansul să-l opresc
să nu intre-n ciute

să rămână-n mitul lor
burlesc
Dragelor drăgaice
vâlve
sau vântoase
domnițe frumoase
fie ce veți fi
ale minții ițe
să nu ne-ncurcați
nici mie nici altor
asemenei fărtați

Noi suntem demult
și acuși
cu toți laolaltă
luați din căluș
vănăm doar cuvinte
prin păduri virgine
nu ne poate vedea
ca pe voi oricine
și să rămână-ntreg
la minte
și în vintre

Titu Dinu

FABULA RASA

Când îți răspunde-un filozof,
constata într-o vreme Andre Gide,
nu mai pricepi nici ce l-ai întrebat.

Oamenii se nasc egali de la natură,
adăugase Jules Renard,
însă chiar de a doua zi
ei nu mai aparțin genezei.

Se spune că era odată un ținut –
poate Lemuria, ori Atlantida –
unde dulăii peregrini
deveneau la apus de soare
oameni care-și înviau soarta,
iar ludele puteau deveni câini,
să-și poată croi drumul de canon.

Acolo mulți căței și-au aruncat
blana și coada, labele și colții,
repopulând pământul generos.

- Dar oamenii? a-ntrebat cineva.
- Au rămas câini! i s-a răspuns.

NEGOT CU JUMĂTĂȚI DE CRUCE

Odată erau vândute-n iarmaroc
jumătăți de cruce șlefuită.
Mai mare dragul să le vezi
cum străluceau pe coviltirul mercantil,
iar curioși roiau în jur
și comentariile nu mai conteneau.

Chilipirgiii n-au ratat momentul
și au dat buzna în dughene,
s-au îmbrâncit, au dat din coate,
căpătând marfă din belșug.

Numai că îmbinând două bucăți,
s-a constatat că nu se potriveau,
crucea devenea strâmbă ca într-un coșmar,
unde mai pui esențele de lemn aparte.

Comercianții-au fost huliți,
au dispărut bizarele produse,
dar a rămas proverbul concludent:
Chiar unui cocoșat, spre pomenire,
i se cioplește crucea dreaptă ...

INEVITABIL

Știi că te-așteaptă între ierburi
doar rădăcinile țărâni,
gângăniile mistuind habotnic
ceea ce altă dată-ntruchipau stăpânii.

Sufletul trist se va mai zbate-o vreme
în pijamaua trupului proscris,
apoi își va căuta zborul
spre landul cerului promis.

Trupul n-o să mai vadă soarele și luna,
iubirile și ura din cetate,
nici setea potolită din urcioare,
nici frunza bolții înstelate.

Ornicul planetar va risipi
mireasma aurorei boreale,
lumina din luminile celeste
și alte ciudățenii existențiale.

TORNADĂ SIDERALĂ

Eclipsa-nveșmântase bolta în cenușă,
cutremurând temerile-ntâmplării,
înzăpezind pământul cu soare scăpat
precum păcatul de noroi al încălțării.

Scânceau izvoarele sub piatră,
zăvozii băteau lanțurile-n dungă,
negura săpa trepte pe țărâm,
înspre adâncuri să ajungă..

Părea că pierе veacul într-un potop de umbră
ce semăna uimiri terestre,
năucitoare puncte cardinale
pentru zădărnicia din ferestre.

Crescuse și în mine pădure firoascoasă,
înramurind văpăi de îndoială
peste năucitoarea sarabandă,
răstălmăcind o clipă boreală.

Nici Beethoven nu ar fi cutezat
să-ngaime spaima în fiestă muzicală ...

Constantin Pădureanu

ÎN COVERCĂ

Într-o vară, m-a trimis tata să păzesc la vie.
Am plecat fluierând, am trecut
Pârâul Hoțu peste podeț și am luat-o
Pe Fața Merilor la noi, în Lunca Ioncăliei.
La Păduceii lui Gârjavu am auzit gemete
Și râsete de-ți era mai mare dragul
Să le auzi, dar să și le vezi de la cine veneau.
M-am pus pe burtă și târâs, grăpis
M-am apropiat și de pe un dâmb
L-am văzut pe Mărin Cotelici că o călărea
Pe Lisaveta Cărcăială și aia, în călduri,
Îl îndemna: – așa, așa, acuma, dăi înainte
Și nu te opri.
Și el executa ordinele, ce să facă, săracul!
– Mă, ce faceți, voi, acolo? m-am răstit eu la ei
Ăștia s-au blocat și au rămas așa
Mărin se cățălea cu nevasta lui Cărcăială.
– Bă, Guguloi, așa era porecla noastră în
Rudarii Olteniei, taci din gură, fii si tu
Secretos, că îți dau și ție, ce i-am dat lui Mărin,
Că nevastă-sa este operată de vibrom.
Mi-am dat seama că era o boală grea,
Muierească și de aia se țineau ei amândoi pe câmp.

– Fă, năroado, sări el ca ars și gelos nevoie mare
Pe nevasta altuia cu care trăia.
Este la liceu, în Coveia, și tu vrei
Să-i dai și lui să sugă și să-l înveți la prostii,
O dădu el la întors.
– Taci, mă, prăpăditule, că n-are nimic, și tu și el
Că nu vă împungeți, este aramă și se spală.
Nu e pagubă în ciuperce
Și după una și alta
Cu ce este al meu
Fac ce vreau și când vreau...
Da ce vrei să ne spună lu Nicolita ta?
Sau lu Dumitru al meu, să mă taie nărodu
Cu securea și să ne strice dragostea.
Mărin Cotelici nu mai zise nimic
Își ridică pantalonii și se încheie la curea.
Iar eu am rupt-o la fugă prin lunci,
Nici nu știu când am ajuns în vie
Și am intrat în covercă.
Iar Lupu, câinele nostru,

Dădea din coadă și se bucura.
Cu el prinsesem curaj și, dacă venea Mărin,
Îl dezlegam și îl puneam pe el.
Pe câmp, nici țipenie de om
După un timp, mă pomenii cu o
Ploaie de bulgări în covercă.
– Care ești, vere? întrebai eu speriat
Și o luai spre câine, să-i dau drumul
– Bă, Guguloi, se auzi, din capul vici,
Un glas de muiere, de parcă n-ar fi
Știut cum mă cheamă.
O luai într-acolo, să văd cine este.
Era Lisaveta Cărcăială, care desfăcuse
O lacră din gardul de sârmă împletită
Și intrase în vie.

Stătea la o viță de rosioară și mânca struguri.
– Mă, frumosule, am venit să-mi plătesc datoria.
Datoria ei era să-mi cumpere tăcerea,
Că o îngrozea frica de bărbatu-său.
– Ține-te la câinele ăla și hai în covercă.
Ne-am întors unde a vrut ea
Și am întins o pătură pe jos,
Să nu stăm pe pământ și să răcim la plămâni.
Lisaveta era o femeie frumoasă și mulți
Îi purtau sâmbetele și o ciupeau pe
unde o prindeau.

Avea niște ochi negri și mari
De te trăgeau până în fundul iadului.
Femeia a desfăcut bluza și au sărit țatele afară.
„Doamne ce frumoase erau” și am înghițit în sec.
M-a luat în brațe și m-a pupat.
Era prima dată când mă săruta o femeie.
Așteptam și începuse să-mi placă.
– Mă, frumosule, tu te-ai dat la vreo fată?
Nu i-am răspuns și aș fi mâncat-o cu fulgi cu tot.
– Am înțeles, las că o să te învăț eu și o să fie bine...
Și m-a învățat cu vârf și îndesat.
M-a iubit cu patimă și fără să scoată un cuvânt.
După care mi-a zâmbit și m-a întrebat:
– Ascultă, bă, Guguloi, tu știi cam cât costă
Un kil de păcate muieresti?
– Nu știu, am zis eu, și am ridicat din umeri.
– Acum, de data asta, ți-am dat o litră,
Ca să ne ajungă și data viitoare.

De atunci, am prins drag de Lisaveta
Și ne-am mai pitulat în covercă
Încă trei veri la rând și o toamnă
Și mi-a mai cântărit la păcate.
Noi ne frecăm de muieri
Și turbăm ca vărsatul de
Vânt.

Eliza Raha

DESTĂINUIRI... (FRAGMENT)

M-a cazat, ca musafir de onoare, în "apartamentul" lor, în camera băiatului, fără să mă taxeze. Pentru găzduire i-am oferit din ce aveam mai de preț la mine: palincă, prețiosul salam de Sibiu, produse cosmetice marca Ana Aslan și un ștergar țărănesc. Plecam cu el dimineața când începea treaba, colindam de unul singur Parisul, apoi ne întorceam noaptea împreună. Pe drum am discutat despre multe. Mi-a povestit fără reticențe toată odiseea lui. Se declara mulțumit, liniștit. Își găsisese echilibrul. Câștiga acceptabil, puneam bani de o parte pentru ziua în care se va hotărî să se retragă la pensie și să se apuce de scris.

- La urma, urmelor, de ce-ai plecat? l-am întrebat după multe tatonări, pentru că nu înțelegeam de ce lăsase un trai comod și o carieră scriitoricească, de mare viitor, pentru o existență nepotrivită cu formația lui de critic literar, profesor de limba franceză.

A început să râdă.

- Ceea ce-ți mărturisesc, rămâne între noi. Deocamdată, până îmi scriu memoriile. O să vină și vremea aceea. Știi povestea mea din studenție, am avut probleme cu securitatea. Am încasat atunci câteva palme, e adevărat, acum înțeleg altfel lucrurile. Fostul stat comunist, mult hulit astăzi, mă ținea la facultate: primeam bursă, cămin, bonuri la cantină, mă rog și alte facilități studențești. Mă afixam ca un fel de lider al promoției mele. Nu-i vorba, tata intrase la colectiv, devenise un oarecare sărac lipit pământului, fura cât și ce putea din lanuri să poată supraviețui, să crească în bătaură păsări, un porc, asta era mersul istoriei. Dintr-un gospodar falnic, devenise un *lumpenrural*, dar fără acest sacrificiu n-aș fi avut acces la învățământul superior. (...)

- Ai dreptate, dar de abia acum apreciem, când statul și-a luat mâna de pe popor. Adio protecție socială!

- Întocmai. După Revoluție, peste tot a început bătaia, ciolaniada, s-a lăsat cu certuri zdrave. Orgolii, interese de grup, ierarhia disidențelor. Apropo și de disidențele astea. În ultima perioadă, înainte de '90, unii aveau dreptul să fie disidenți, temuta cenzură nu le observa abaterile de la convingerile socialiste, altora le era respinsă orice

trimitere, chiar părelnică. M-am lămurit, se pregătise din timp terenul și eu nu aveam loc asigurat. Am plecat de la revistă, oricum cred că aș fi fost îndepărtat, nu făceam parte din gașcă, am înființat un cotidian și am apucat să scot câteva numere, atât cât să mă redresez financiar. S-au vândut ca pâinea caldă, se citea pe rupelele presă de orice fel. Printre altele, aveam în cap neapărat idea să mă răzbun pe securistul care mă palmuise și mă amenințase, știi cum se promova pe atunci vânătoria de vrăjitoare. Consideram că fusesem umilit, nedreptățit, ehe. L-am găsit. Trecuseră vreo douăzeci de ani, albise, îmbătrânise, dar l-am recunoscut imediat. Închiriasse la parterul unui bloc spațiul unei foste librării. Îl dăduseră afară din noua securitate și alerga după avize, puneam la cale o afacere, să aibă o pâine pentru copiii lui, în noile condiții fără nici o șansă, că, după el, s-ar fi întors în satul de baștină și s-ar fi apucat de agricultură. Așa mi-a destăinuit mai apoi. L-am luat de guler și i-am tras o pereche de palme, ca să fim chit. *Te omor, nenorocitul, te bag în pușcărie, acolo o să-ți putrezească oasele!* Mă rog și alte asemenea amenințări din partea mea, răstite cu patos revoluționar. Nu s-a lăsat și mi-a tras un pumn în plex, câteva secunde n-am avut aer și nici piuit. Gâfâia, mai să-i sară inima din piept, mi-a strigat, *idiotule, stai jos, că nu vreau să cazi lat când am să-ți spun adevărul.* Și mi l-a spus... *Mă, erai considerat un talent de mare viitor, înțelegi, un scriitor de valoare în devenire. Noi, cu ochii pe voi! Se întorse- se foaia. Trebuia să vă păzim. De știți voi cine, în plus, să nu vă omorâți unii pe alții din invidie, la beție ori din motive de muieri. Și trebuia să urmați linia partidului, să cântați pe cobza Priceputului și nu pe balalaika rusească. Printre voi se foiau destui. Cu opinii diferite și ai dracului de periculoși. Ai priceput?! Asta ne era meseria, așa fusesem educați prin școli, dar eu aveam un cap pe umeri cu care gândeam.* Și a început să-mi povestească ce spusese prietenilor la cenaclu și la cârciumă, pe cine înjuraseram, apoi cine mă pârâse, nume, prenume, avea o memorie de invidiat pentru că nu cred că eram singurul luat în vizor și nu știa că se va întâlni cu mine după un car de ani și trebuia să se dezvinovățească. Îmi explică de-a fir a păr contextul politic, economic, prostii din astea pe care le simțiserăm cu toții pe pielea noastră și, culmea, recunosc sincer: *cultura nimerise în mâna "coanei Leana", ce știa asta decât să dea porunci.* Ascultam și nu-mi venea să cred. Auzi ce-mi spunea! *Dacă era să mă iau după regulamente și țâfnele ei, ar fi trebuit să te dau afară din facultate și să te trimit la pârnaie ori la reeducare pe un șantier, unde să-ți lași oasele, că n-ai fi rezistat la condițiile de acolo. Am și eu doi băieți,*

dar nu deștepti ca tine. Asta e! Seamănă cu nevas-tă-mea, nu cu mine, că eu am fost bun la carte, premiant și școala militară a fost singura mea șansă de a mă ridica din sărăcie. Cine să mă țină la o facultate civilă? Așa... ți-am frecat ridichea câteva zile, ți-am tras două palme, recunosc, te-am cumițit, am înaintat șefilor un raport corespunzător și te-am lăsat să-ți continui studiile. Ai înțeles? Puteam să nu-ți trag două palme și să-ți fac dosar penal, fără să mă vezi la față, după cum era legea. Legea, mă! Făcută de alții, nu de mine. Eu am aplicat o săpuneală, adică "prevenirea", așa se numea. Ai terminat și facultatea și te numești și disident, iar eu un fost securist, vai de capul meu. Tupeu, nu glumă. Însă reușise pe moment să-mi dărâme o construcție ridicată în suflet ani de zile. Nu pot să-ți imaginezi cât am așteptat clipa răzbunării ca să aud acum cât bine mi-a făcut el că mi-a tras doar două palme! Pentru moment a reușit să mă prostească. Adică am rămas fără replică. Vezi cum e viața, fiecare cu adevărul lui. A scos două pahare și o sticlă de țarie și m-a servit. Până la urmă ne-am cherchelit, mai ales el. La ce ți-ar fi folosit să te pui contra valului? Nu merita... Nu vezi că toți disidenții au fost oamenii lor, cu facultăți, cu funcții, ăhă. Arată-mi unul din FSN-ul ăsta revoluționar care n-a fost primit în facultate sau dat afară pe motiv de dosar politic. Sunt lupi spo-iți prin est sau vest care vor mânca mioarele cio-bănașului. Atât pot să-ți spun. De fapt, am fost și suntem de aceeași parte a baricadei. Dacă nu era partidul să ne facă oameni, să ne țină în facultăți, acum ne luam caii de la colectiv și primeam înapoi pământul, acolo câteva pogoane ori hectare. Și, ce făceam cu el? Nu suntem în stare nici să-l măsurăm cu pasul. I-am replicat, dar cu ce preț? Care preț? Cum, care, faci pe nebunul cu mine, închisorile comuniste! Ei, da. Ca noi să înflorim, ei au fost sacrificați. Dacă rămânea la putere elita, cum îi zice acum, în vremea tinereții mele îi spunea altfel, exploataatori, noi, eu și dumneata, rămâneam țărani la plug. Vrei să spui că am fost părtași la crimă? Eu nu mă exprim atât de direct, dar am fost profitorii acelei situații nenorocite. Țara avea nevoie de o nouă intelectualitate. Aș spune doar că am avut noroc. Am avut că nu se știe ce va urma. Mi-a povestit despre problemele lui de viață. Știa câte ceva și despre mine, deci fusesem monitorizat pe mai departe. Mă, nu te urmăream cu răutate, ci să te feresc dacă mai călcai în străchini... La un moment dat m-am înmuiat. I-am destăinuit că am un băiat foarte talentat, că speram să devină pianist. Cu cine seamănă? În partea soției, provine dintr-o familie dotată cu talent muzical, dar nu cultivat, în stare latentă cum s-ar spune. Îmi pun mari speranțe,

acum că sunt alte vremuri. Speranțe? Dă-i în măsă... A început să înjure groaznic, i-a făcut trădători numai el știa pe cine, m-a bătut pe umăr și mi-a spus. Pleacă, du-te învărtindu-te, profită de ocazie. De ce? Fără întrebări. Germanii dau viză victimelor mineriadei, te cunosc, ai un fond cinstit, țara a fost vândută, urmează dezastrul. Îl priveam perplex, nu înțelegeam ce vrea să spună. N-auzi, mă, să pleci? Plângea. Nu mai știa de el, eram pus într-o situație din care nu găseam ieșire. Îmi era și milă dar și silă. Toată viața de până atunci îmi fusese frică de ei, strânsesem un sentiment de respingere puternică, de parcă ar fi fost niște reptile periculoase și ce-mi aud urechile? Nu ei trăsese în noi! Că am discutat și despre Revoluție.

- Așa e, nu ei ... în sfârșit, am îngăimat fără să vreau.

Prietenul și-a continuat povestirea. De ce să plec? Ochii îmbătrâniți, verzui, mari și apoși, se umplură de o lacrimă ce picură pe valea cearcănelor maronii. Vai de capul nostru... Mă, suntem un popor... cum să-ți zic, bătut de soartă, vai de steaua noastră. Nu mai știm decât să ne bucurăm de răul celui de lângă noi. Atât ne-a mai rămas. Crede-mă, am bătut țara asta în lung și-n lat, cunosc psihologia omului de rând, a majorității. Ne-au călcat sufletul în picioare. Va fi vai de capul nostru. Ai să vezi... Dacă nu pentru tine, că nu știu tu cât mai contezi, pentru băiat, pleacă, pleacă. Îmi era silă aproape fizică, îmi venea să vărs. Zmeul de care mă temusem o viață nu era altceva decât o vietate îmbibată de alcool. Un laș. Măcar până la Revoluție îmi fusese frică, însemna puterea pe care o uram din tot sufletul. Acum nici măcar nu mai aveam pe cine urî, toate planurile mele de a-l bălăcări pe el și toată securitatea se năruiseră dintr-odată. În cine să lovesc, într-un individ căzut la pământ? Auzi, să plec, acum când aveam ziarul meu, când mi se deschidea înaintea un viitor independent, pe măsura visurilor mele de o viață. În fond fusesem educat în spiritul dragostei pentru țară, dar altfel decât a lor, al adevăratei înțelegeri și iubiri pentru patrie. Țștia și regulamentele lor idioate se credeau singurii apărători ai valorilor noastre naționale. Noi, scriitorii, nu eram creatori de valori literare? Mă socoteam parte din patrimoniul național. Și-apoi, nu ei le pupaseră călcăile dictatorilor? Nu ei trăsăseră în revoluționari? Așa gândeam atunci. Dintr-odată a început să râdă, mai să cadă de pe scaun. Bă, or să te belească, Cine?, Angajații tăi, au și început să te toarne, bă, asta-i boală națională. Am salutat scurt și am dat să plec. Mi-a făcut semn să mă întorc. Și să știi, n-am tras noi în popor, adevărul o să iasă la iveală, atunci eu o să fiu țărână. Hai, du-te. Și dus am fost.

&***&

Ion Dulugeac

MARIA ȘI PRINȚESA

Colțuroasă, palidă și oarecum indecisă, luna plină, care se arăta prin păienjenişul filigranat al câtorva nori, își strunea razele, ca un far ce mătura cerul către Otopeni și Corbeanca. Scăpate parcă de supraveghere, rătăcite printre crengile groase ale bătrânului cireș din colțul casei, acestea se zbenguiau printre frunzele crude. Se bănuia o vară lungă și caldă, pentru că rândunelele sosiseră mai devreme.

Cu pași domoli, de parcă nu dorea să fie simțită, Maria Dulgheru, mătușa Elenei, care se retrăsese în camera ei, intră în camera tinerei mămici, o privi cum stătea cu ochii închiși și copilașul la piept și cum deschise larg ochii, îi spuse cu multă căldură în voce:

— Cum este Leano, maică, ești bine, fata mea?

— Sunt bine, mămică, sunt bine. Slăbită, dar caut să-mi ascund slăbiciunea, încerc să mă arăt totdeauna veselă, totdeauna binedispusă.

— Lasă, fata mea, că dimineața, când sunt plecați bărbații și mă-ta la grădină, vin eu și stau cu tine și te voi învăța mai multe... rosti mătușa tinerei femei.

— Caut din toate puterile mele să iau lucrurile așa cum sunt. Oamenilor nu le plac fețele triste. Cei triști sunt numiți pesimiști și, de regulă, în jurul lor se face gol. Toți îi ocolesc când simt că-i cuprinde întristarea și, acum două zile, într-o dimineață până a venit moașa, citeam o carte a lui Emerson și am găsit un pasaj care spunea: *Este ușor să trăiești după părerile lumii, este ușor pentru cel mare să trăiască după voia lui, dar omul cu adevărat mare este acela care, fiind înconjurat de mulțime, cu pricepere știe să păstreze independența singurătății*, mărturisii fata mătușii sale.

— În acest pasaj se găsește multă mângâiere sufletească, fata mea! spuse, cu blândețe în glasul său catifelat, mătușa Maria.

— Frumos scris, bine exprimat, maică.

— Mereu am fost atrasă de lucrurile de suflet!

— Leano, fata mea, am să-ți povestesc multe lucruri care mi-au marcat viața de-a lungul tinereții, dar cel mai important lucru pe care l-am trăit, a fost întâlnirea și împrietenirea mea cu prințesa Martha Bibescu.

— Este adevărat ce spune lumea prin sat, mămică? întrebă nepoata femeii.

— Multe sunt adevărate din ce se spune prin sat, mai puțin că aș fi fost spion al francezilor, deși mătușa noastră din Franța este baroneasă din neamul Basarabilor... dar maică-ta nu a vrut să mai ținem legătura cu ea când au venit comuniștii la putere... îi era teamă că ne vor aresta și vom muri în pușcărie.

Maria Dulgheru era una dintre cele trei fete – Maria, Elena și Elisabeta – ale familiei Ciobanu. Atunci când mama lor murise, Maria, fata cea mai mare, a rămas, într-un fel, cap de familie...

Pe sora mijlocie, Elena, de 7 ani și câteva luni, o luase la București unchiul Mihai, preot paroh la Biserica Elefterie... Elisabeta, care avea 5 ani, a rămas cu ea, astfel că de foarte tânără soarta a fost destul de aspră cu Maria, care, la un moment dat, a trebuit să abandoneze școala pentru a se putea dedica creșterii surorii sale mezină. Totuși, cu toate greutățile întâmpinate, Maria avea o fire blândă, solară, iar felul ei de a fi trăda un anume rafinament pe care nu-l putea ascunde tot timpul, deși mereu încerca să nu facă notă discordantă cu ceilalți.

Provenea dintr-o familie înstărită, bunăstarea se menținea, însă, cu multă muncă, mai ales după moartea mamei, când tatăl fetelor aproape că se abrutizase. Își iubea copilele, dar nu le acorda același tip de atenție pe care le-o acordase mama lor. Era toată ziua plecat la muncă și când ajungea acasă nu mai avea timp de „flea-curi”. Moartea soției îl înăsprise și, aparent, îl îndepărtase de fete.

De fapt era speriat de noua responsabilitate dobândită odată cu moartea nevestei, creșterea și educarea celor trei fete părându-i-se lui o sarcină imposibilă. Maria înțelegea intuitiv că tatăl lor era atât de trist, încât părea că nimic nu mai conta. Tot ce îi mai rămăsese de făcut era să muncească din greu, cât să uite, fiindu-i limpede că, odată cu dispariția delicatei doamne Ciobanu, dispăruse acea dulce mansuetudine care unea familia în armonie. Când, la insistențele unchiului Mihai, sora ei mijlocie i-a fost încre-

dințată bunului preot, Maria i-a promis tatălui că renunță la școală, numai să o păstreze pe Elisabeta.

— Vrei să-ți spun cum ne-am împrietenit? o provocă Maria pe Elena, gândind că astfel tânăra femeie va mai uita de durerile nașterii.

— Sigur că vreau mămică, ce mai întrebi?

Maria începu să-și depene odiseea mării sale prietenii cu femeia care-i era model de viață.

Așa află Leana că, în vara lui 1916, pe la jumătatea lunii iulie, cam cu o lună înainte de intrarea României în Primul Război Mondial, într-o zi de vineri, după prânz, pe când Maria mergea cu șareta în Lupu – la grădina unde muncea din când în când, trecând pe la Stăvilăru de lângă Moara Bibescu, a văzut mare agitație pe malul apei, și, curioasă, află de la o fată de pe Valea Parcului că se înecă prințesa Martha Bibescu. Crescută pe malul gârlei, bună înotătoare – înzestrată cu o fire pe cât de puternică și cutezătoare, pe atât de empatică și săritoare – îi văzu pe toți acei gură-cască care, în loc să vină-n ajutorul prințesei, urmăreau aproape siderați de frică, emoție sau cine știe ce alte bariere interioare, cum se scufundă prințesa.

Maria, care nu avea nici 16 ani, nu a stat pe gânduri: a tras calul lângă un tufan, și-a luat cinci-șase metri de elan, apoi a sărit în apa lacului, adâncă de peste 20 de metri, ajungând, cât ai clipi, lângă prințesa deja imobilă. Maria a prins-o de părul împletit în două cozi lungi ce încă mai pluteau pe apă, s-a întors pe sub trupul tinerei, a pus-o pe umărul său cu fața în sus, și cu un efort uriaș a adus-o rapid la mal, unde, ajutată de Anica lu' Costică Pescaru, de Gheorghe Șerban, venit la pescuit cu băiatul său Vasile, ajutați de Costică Balamuc și Nae a lu' Tănase Ciobanu, au tras-o pe țarm... Prințesa nu mișca... În câteva fracțiuni de secundă, Maria își aminti cum o privea uneori plimbându-se cu Poștalionul Regal și cu acea imagine în minte a pornit iute manevrele de resuscitare, spre surprinderea adulților uluiți de graba și îndemânarea adolescenței care acționa cu o rară stăpânire de sine peste corpul femeii inerte, pe care o aduse la mal, unde la spusele fetei, câțiva zdrahoni de bărbați au sărit să o tragă pe mal pe biata prințesă.

Maria i-a desfăcut rochia, apoi, cu ambele palme a apăsă-o energic de câteva ori pe piept, astfel că la a patra apăsare, biata prințesă a aruncat un jet de apă din gură, a tușit de câteva ori, apoi a deschis ochii, uitându-se curioasă și

încurcată la lumea din jurul său, nerealizând că nu mai este în barca de pe lacul Mogoșoaia. Din acel moment, Maria i-a devenit prințesei cea mai bună prietenă și confidentă de suflet, căreia putea să-i mărturisească orice, fără rezerve, ba, mai mult, uneori îi cerea și sfaturi.

Maria, care avea acum 51 de ani, îi mai spusese nepoatei sale – cu regret în glas și cu lacrimi în colțul ochilor săi pătrunzători – că nu o mai văzuse pe Martha din 7 septembrie 1945, când au cules împreună trei rânduri de vie în curtea lui Ion Dulgheru, iar strugurii i-au zdrobit cu picioarele goale și apoi au băut must proaspăt, mărturisii mătușa fetei cu glasul tăiat de emoțiile amintirii...

— Aceste multe amintiri ale mele sunt scrise, fata mea, într-un caiet de însemnări fără pretenții literare. La sugestia ei, am început să țin un jurnal... de multe ori, îndeletnicirea asta m-a salvat dintr-o mulțime de stări... de fapt, cel mai mult, am vrut să scriu despre ea... despre calitățile prințesei... ești singura căreia îi împărtășesc această taină a mea, nici bărbatul meu nu știe și aici aș vrea să rămână, înțelegi, fata mea?

— Sigur, mămică, așa o să fie, promit! se angajă tânăra mamă, care, parcă mai veselă, se ridică mai sus în pat și-l trecu pe cel mic la al doilea sân, urmărind încântată cum înfuleca, cu nesaț, laptele matern.

— Din ce spui, deși n-am cunoscut-o decât din poveștile de prin sat, cred că a fost o femeie de calitate, nu-i așa?

— Prezentul acestor amintiri este cu strășnicie legat de soarta nefericită a exilatei mele prietene, iar viitorul nu-l poate ști nimeni în zilele astea, fata mea, rosti cu un tremolo în glas Maria, care, după atestate, nu avea prea multe studii, dar, ani la rând, Martha se concentrase asupra educației fetei suficient de bine, cât să facă față oricăror situații.

Conștientă de ascendența dobândită, Maria ținea „sub cheie” aceste „amănunte” cum le numea, cu modestie, de teamă că ar fi putut să transforme, în vreun fel, relațiile cu cei din jur.

— E adevărat că doamna Martha te-a măritat? întrebă cu sfială Elena.

— Cred că indirect, da, ea m-a măritat, fata mea!

— Dar cum așa, mămică? rosti nostalgic Elena.

— După ce am salvat-o din lac, m-a invitat a doua zi la Palat, unde mi-a dat 5 monede de

aur, cinci cocoșei, cum se zice... am folosit micul tezaur când am făcut casa și mai am una pe care vreau să ți-o dau ție! mărturisi Maria nepoatei sale, care tocmai ce devenise confidenta sa.

— Dar nu-mi trebuie, ține-o, mămică, pentru zile mai grele! spuse tânăra, punându-l pe sugarul aproape adormit pe o pernă.

Maria își continuă istorisirile legate de căsătoria sa cu Ion Dulgheru:

— Când am plecat de la Palat, prințesa l-a trimis pe vizitiul ei cu șareta să mă ducă acasă cu darurile primite... îmi dăduse rochii de-ale ei ce rămăseseră mici, mâncare, fructe și multe alte atenții. Atunci, mi-a zis că voi fi sora sa mai mare, și tot atunci l-am cunoscut și pe vizitiul său, acum unchiul tău, care, din câte-am înțeles de la prințesă, rămăsese impresionat de curajul meu.

— Deci așa l-ai cunoscut pe tata Ion, ce frumos, ca-n filme, mămică!

— La câteva zile, Ion o aducea pe Martha la mine acasă, unde mai povesteam, dar, în primul rând, m-a învățat ușor-ușor să scriu și să citesc. Apoi m-a obligat să-mi continui educația cu doii profesori, în particular, numai la ea acasă, pentru că eu nu voiam altfel.

Când venea pe la mine, nu se lăsa până nu-mi verifica „nivelul” cu multă discreție, așa cum o rugasem. Vai, ce om minunat era... niciodată nu venea cu mâna goală... mereu îmi aducea cadouri, mâncare, dulciuri, cărți...

— Da, așa este... câte dulciuri am mâncat eu din ce-i aducea prințesa surorii mele! adăugă Elisabeta, care intră în cameră, prinzând din zbor ultimele cuvinte ale Mariei.

Seara se apropia senină, iar prin cristalul ferestrei pătrunzând razele lunii. Asemenea unui roi de albine lângă un mușuroi instalat în cireșul mare din grădina Mariei, prin mintea acestuia se rostogoleau de-a valma gânduri răzlețe, limpezi ca apele tăcute ale lacului Mogoșoaia în zilele calde de toamnă, deși în mintea ei, se contura o întrebare stupidă. Nu cumva binele vieții sale, ce deseori a fost împărțit cu cei din jurul său, care nu meritau toții, acest dar, putea să ducă la o hotărâre târzie și să-i schimbe soarta ce cu greu o marcase, bucurându-se de aprecierea prințesei.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Ioan Baba Victor Rusu și Mihai Firică

Ovidiu Curea

BĂTRÂNUL DAC

Era perfect liniștit, bătrânul dac. Liniștea interioară îi permitea să vadă clar lucrurile din jur care altă dată i se păreau confuze, pe care le bănuia că ar putea ascunde surprize neplăcute, rele. Era ciudat cum întotdeauna se aștepta numai la surprize neplăcute. Bucuriile niciodată nu erau așteptate, deși de cele mai multe ori muncea din greu pentru ele. Când veneau la termen țineau puțin timp și le considera ca fiind normale pentru efortul pe care îl depusese pentru ele, iar atunci când îl lua un pic pe nepregătite intrau repede în fiire, în obișnuință, iar el trecea din nou la starea de așteptare a unei surprize neplăcute.

Nu se simțea deloc bătrân. Nu suferea de nici o boală serioasă. Erau indispoziții pe ici pe acolo care treceau cu ceva medicamente și cu care, până la urmă, se acomoda, conviețuind cu dinții falși, de exemplu, cu ochelarii, cu oboseala care venea mai repede decât altădată, cu durerile de spate sau încheieturi care-l apucau din când în când. Nu-l speriau și nu-l intimidau. Nu-l speriau nici pierderile de memorie, un fel de a numi situațiile în care nu-și amintea pe loc un nume, un loc sau o persoană, lapsusurile cu alte cuvinte, pentru că de fapt erau noțiuni care nu-l impresionaseră prea mult la vremea respectivă și la care, dacă se relaxa, nu se încrâncena și nu se enerva că nu îi vin imediat în minte, și le amintea peste câteva minute.

În fond, văzuse atâtea lucruri de-a lungul timpului, trăise, simțise și înțelesese atâtea situații de care se bucurase, se întristase, care îl umiliseră sau îl răzbunaseră, care-l învinseseră sau care i se supuseseră, încât acum tot ce se întâmpla în jurul său nu mai era decât o reluare plictisitoare. Da, știu, am mai auzit, am mai văzut, am mai vorbit, am mai citit, am mai fost, am mai gustat, am mâncat până mi s-a aplecat, am mai mirosit parfumul, am mai pipăit și mătasea și cânepa. Te repeți, prietene! Am auzit și am înțeles de prima dată ce mi-ai spus, iar acum îți apropii fața de mine atât de mult că ești gata

să mă stropești cu stropi de salivă. De ce s-or repeta oamenii la nesfârșit când vor să îți comunice ceva? Îți spun de câteva ori la rând același subiect, iar la plecare ți-l mai repetă încă o dată. Dacă te întâlnești cu ei peste o vreme ți-l spun din nou. La fel și viața. De la un timp se repetă sau stă pe loc, adică nu-ți spune nimic pentru că nu prea mai are ce, nu mai are nimic nou. Aceleași minciuni pe care oamenii și le făuresc și de care se bucură să le audă. Case, monumente, tablouri, statui, cântece și melodii. Peisaje, teorii, idei, laude, amenințări și lacrimi.

Gustase din toate cupele care erau pe masă. În unele turnase chiar el vinul din petecul de podgorie pe care îl cultiva în curte. Și? S-o ia de la-nceput să ajungă tot aici? De ce? Lumea să o ia de la început după potopul dezlănțuit pentru a spăla până la înec nelegiuirile, debandada, minciuna, cruzimea și depravarea generalizate în care intrase? Să coboare apoi, după retragerea apelor, de pe corabia lui Noe, să renască, să se regenereze pentru a ajunge de unde a plecat, la aceleași nelegiuiri, la debandadă, minciuni, cruzime și depravare? De câte ori avea să vină potopul și de câte ori lumea avea să o ia de la început? N-are dreptate Saramago?

Ca toată lumea, își căutase locul printre ceea ce admira și ceea ce îl dezgusta, între cei cu care ținea sau cei pe care îi ura sau cel puțin îi detesta. Niciodată nu putuse să urmărească o întrecere sportivă între două echipe care inițial îi erau perfect indiferente sau chiar necunoscute, că după două trei minute din confruntarea lor să nu se simtă solidar, să nu țină cu una dintre ele, și să nu dorească învingerea celeilalte. La fel și la o controversă între două idei sau două poziții, trecea de partea uneia căutând motive de combatere a celeilalte fără prea multă analiză, iar modificarea preferințelor, chiar după primirea a numeroase motive, se făcea foarte greu. Trebuia să renunțe la reperele pe care și le fixase în chestiune și să le accepte pe cele contrarii. Așa făcea, în fond, toată lumea. Dacă rămânea consecvent cu orice chip se chema că este hotărât, dârz, consecvent, dacă sfârșea prin a da dreptate părții adverse, recunoscând că greșise, se chema că este șovăitor, nehotărât, ba chiar trădător.

Deci, bătrânul dac era sătul până peste cap de frivolitățile în care fusese educat și obligat să trăiască pentru a fi admis la supraviețuire în condițiile mediului de trai. Supraviețuise datorită educației, norocului și temerii înnăscute care

îi fusese exploatată așa cum se cuvine bunelor moravuri și maniere ale timpului. Acum nu mai avea nicio temere, nici față de mediu, nici față de timp, nici față de el sau față de ceea ce putea să i se întâmple. Avea în fața lui o vreme lungă trecută, o experiență suficientă pentru a vedea și a desface toate minciunile din jur până la sămânță, lucruri pe care nu i le mai putea lua nimeni, nimeni și nimic. Aștepta senin întâlnirea cu Zalmoxe, dacă o vrea să îl primească, dacă o considera că era destul de vrednic pentru a fi primit. La urma urmei de ce l-ar fi primit Zalmoxe? Ce avea să audă Zalmoxe de la el? Ce ar fi putut el să știe în plus de ceea ce Zalmoxe știa dintru începuturi? Nimic. Și atunci? Atunci e vrerea lui. Îl primește dacă vrea, dacă nu, nu îl primește și gata. Iar dacă-l primește ce să-i spună? Ce să-i ceară? Zalmoxe nu primește rugăminți personale, cum că vreau să-l belesc pe acela, că vreau să o farmec pe aceea, că vreau să

câștig la loto sau la bursă... Primește numai rugăminți colective: să supraviețuiască granițele și munții cutremurului ce vine, câmpiile - secetei ce se anunță, casele - potopului ce se coboară, satul - hoardelor ce se strâng ca lăcustele în zare. Care sat? Mai este azi vreun sat? Sunt doar orașe. Care granițe, când astăzi sunt părăsite de grănicerii lor? Cutremure și secete și hoarde? Sunt urmări ale încălzirii, ale poluării, ale supraaglomerării. Ce să facă Zalmoxe când dacii caută să plece toți din sat, când tind să meargă dincolo de ceruri, să plece din împărăția lui? Zalmoxe nu face nimic dacă nu îi ceri, și dacă vede că nimeni nu-i mai cere nimic, că devine inutil își întoarce fața și dispare, se retrage spre a fi descoperit în alte ceruri de către cine are nevoie de el. Până atunci e Totul și Totuna de Nimic și Orice-ar-fi.

Și bătrânul dac rămase liniștit cu întrebarea la care nu mai aștepta nici un răspuns.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Stelian Tănase, Carmen Făgășeanu și Mihai Firică

Ion R. Papa

SĂ FII OM E LUCRU MARE!

A venit revoluția. Cu bune, cu rele, oricum, lumea s-a schimbat. Ceapaurile s-au destrămat, oamenii și-au recăpătat proprietățile. Ba, cine a fost mai „harnic” a putut să ia mai mult decât a avut înainte de colectivizare.

Marcu și Pogonaru s-au întâlnit la cârciumă. S-au salutat și s-au așezat la o masă, unde, cu berea în față, au depănat amintiri și au emis opinii despre evoluția evenimentelor, despre unul, despre altul dintre noii conducători politici.

- Șefule, ai auzit că procurorul Sandu, ăla de condamna ceapiștii pentru două drugi de porumbi, a schimbat lotul primit ca moștenire de vreo trei ori? se mira Marcu.

- N-am auzit. Dar ce motive o fi avut?

- Păi cel care era îndreptățit să-l primească, moștenire de la socru-său, cică nu prea era fertil, pe urmă, cel primit în loc era cam departe de cele irigate, așa că a luat altul în zona irigată.

- Bună afacere!

Au luat pe rând partidele. Niciunul nu li s-a părut aproape de popor, ci toate atașate doar propriilor interese, de grup și chiar individuale, „când vezi cum gândesc unii lideri...”

- Șefule, te-ai aranjat bine: ai înjghebat asociație, ai tractor cu remorcă, plug, grapă, de griji ai scăpat, că ai copiii mari, o fată ai măritat-o..., a schimbat vorba Marcu. Ce mă fac eu. Am rămas tot la stat și, i-auzi, viitorul va fi al privatizării.

- Marcule, află că nu întotdeauna lucrurile stau așa cum se văd de-afară. Eu nu mai am odihnă nici ziua, nici noaptea. Alerg după combustibil, după piese de schimb, dacă juratele astea de utilaje sunt cam bătrâne și au început să mă lase. Iar prețurile..., mamă, mamă! Cresc de la o zi la alta. Cred că mai bine ai procedat tu, fiindcă te-ai angajat la stat, i s-a plăns Pogonaru.

- E-adevărat, dar nu se știe cât o să dureze. Mi-a trecut o vorbă pe la ureche: iaseurile se vor desființa. Mai întâi devin societăți pe acțiuni, apoi nu se va mai auzi de ele. Suprafețele lor s-au redus deja, dacă oamenii și-au luat înapoi pământurile.

- Și ce e cu asta? Crezi că nu mai rămâne pământ de muncă? De-asta să nu te plângi!

- Pământ va fi destul, dar am auzit că deja sunt interesați străinii.

Prin fumul des de țigară, Pogonaru, interesat să schimbe discuția, l-a zărit intrând pe Florea Găman.

- Îl vezi pe-ăsta? s-a adresat el lui Marcu. Nu se măi satură de pământ; parcă i-a luat Dumnezeu mințile.

- De ce crezi așa? n-și explica Marcu.

- Păi n-ai auzit? S-a făcut stăpân pe averea nepoților, copiii fratelui său, Ion Găman, mort împreună cu soția, în urma unui accident; le-a luat casa, pământu’... Bieții copii, acum oameni în toată firea, au venit la casa părintească. Unul cică a fost cioban și are deja o turmă de sute de oi; s-a-nsurat, are doi copii, i-a adus cu mașina lui. Celălaltu’, furnalist la Hunedoara. Au venit amândoi ca să-și caute drepturile și ar vrea să-și facă rost aci. Unchiu’ lor, Florea Găman, i-a luat la goană.

- Acum îmi aduc aminte, a zis Marcu. Nu știi că el trebuia să aibă grijă de copii până la majorat?

- Ba da.

- Și ce grijă a avut, dacă ia gonit de-acasă. „Duceți-vă în lume și câștigați-vă traiul!”, le-ar fi zis Găman.

- Da, da! Așa este, cum spui, a confirmat Pogonaru

- Ce le-o fi spus Florea? Ce motiv o fi găsit? Nu știa Marcu.

- Că nu au nici un drept. Ce ar fi moștenit, i s-a convenit lui pentru că a făcut înmormântările și pomenile pentru părinții lor, i-a întreținut pe ei până-au plecat... Și-apoi, ei au părăsit averea părinților, și-au plimbat caii pe unde i-a tăiat capul, și, dacă nu avea el grijă, până acum se prăpădea, nu mai găseau nimic, i-a explicat Pogonaru.

- Se poate? Eu nu credeam că există așa om.

- Nici eu. Dar, vezi?, niciodată nu poți să știi ce zace în mintea unuia. Așa că s-ar putea să întâlnești cazuri d'astea dea rândul, de acum, a răspuns Pogonaru, gândindu-se că ar putea să beneficieze cumva și el de pe urma celor trei copii ai fraților lui decedați.

- Uite, domne, cum îl schimbă averea pe om sau, mai bine zis, setea de avere; îl face din om ne-om, îi ia mințile...

-Poate că nu averea e de vină. Mai contează și omul. Să fii om e lucru mare!!! a constatat Marcu.

George Geafir

PISICUȚE ȘI DELFINI

În cabina unui telefon public, un bărbat între două vârste, scund, gras și cu chelie, echipat pentru plajă: șlapi, pantaloni scurți, tricou, pălărie de paie cu boruri largi. Vorbește la telefon și, din când în când, își aruncă privirea prin geamul cabinei spre o frumoasă și tânără blondă, care-l așteaptă, nerăbdătoare, și care-i răspunde cu bezele, complice.

Ce nu vede omul nostru sunt ochii din umbră care-l urmăresc necurmat și profesionist, iar ce nu știe este că filajul avea loc de mai multe zile, timp în care omul fusese immortalizat, cu maximă discreție, de o echipă de filmare, însoțită de două echipaje de la o firmă de pază și protecție și de El-best, renumit om de cultură și realizator al emisiunii „Traduși, versiune românească”.

*

- Alo?, țipă bărbatul din răsputeri. Miți, tu ești? La telefon Micșunel, soțul tău iubitor. Aha, m-ai recunoscut!... Ce am? Mai nimic.

- Plângi!

- Nu. De-aș putea!

- Unde ești? Ar fi trebuit să fii deja acasă.

- He-he! În insula Sfânta Elena, unde să fiu!

Că știi doar, sunt un ghinionist înăscut și un persecutat. Nemernicul! M-a trimis la capitală. Da, da! Stimabilul meu președinte a găsit de cuviință să mă trimită cu treburile de partid la Centru, că, vezi tu, sunt cel mai copt, cel mai cu experiență la de-ale gurii. Spune și tu! Pleci de acasă dimineața și nu știi când și dacă te mai întorci.

- Aoleu! Accident?

- Nu te speria dragă, mă întorc, cum nu! Chiar și în pat, de pe o parte pe alta.

- Mă!

- Glumesc, dragă! Ce, ți-ai pierdut simțul umorului? Ziceam și eu așa... Nu știi dacă te mai întorci și când. Că acum nu pot spune când mă întorc din deplasarea asta, pentru că nici eu nu știu când voi rezolva toate problemele de partid. Grele, ca țoalele ude de la o ploaie repe-

de, de vară. Că șefu' a zis: „Ghizdăvescule, ia-ți picioarele la spinare și fuguța la București. Și să nu-mi vii de acolo până nu...”. „De ce tocmai eu, șefu'?”.

- Chiar, de ce tocmai tu?

- Auzi, dragă, cică sunt capabil, de-aia!, explică păcătosul soț. Spune și tu dragă, ăsta e om? Nu e om, e câine! De-al rău, negru-n cerul gurii. Păi, așa se procedează? Să-mi fi spus și mie măcar cu o zi înainte, ca la orice condamnat, căruia îi citești osânda la moarte cu ceva timp înainte de execuție, să aibă omul vreme să înnebunească sau să se resemneze. Să-mi fi spus, uite mă, mâine pleci în surghiun și nu vii de acolo până nu rezolvi, îi împuști pe toți și în final îți tragi un glonte în cap, dacă nu rezolvi. Că plec de acasă senin, fără griji și fără ca măcar să te sărut, ca tot omul civilizat și ca soț iubitor ce sunt. Hi!

- Nu te smiorcăi atâta.

- Cum să nu mă smiorcăi!, se vaită bărbatul care, cu bună știință, terfelea fidelitatea conjugală de câte ori avea ocazia. Plâng, tu, de ciudă. Că pe mine mă trimite la greu! Pe alții îi trimite la întruniri politice la mare, iar pe mine în imensul cuptor, care e Bucureștiul, la asfalt încins și fără un ban de-o limonadă. Și asta, să scape de mine. Sigur are vreun aranjament, ceva de ros, vreo licitație la Consiliul Județean, și să nu împartă cu unul ca mine, zice, du-te mă, în miezul lui august, pe căldurile ale mari. Ca să vezi! Mie îmi dă brânci în căldura asta înăbușitoare, iar pe alții îi trimite la Constanța, la Brașov! Zi și tu! E că nu mă are la suflet? Uf! Mă sufoc, pur și simplu! Nici măcar aer condiționat nu au ăștia. Cică e defectă instalația. Uf, ce cald! Cu tot litoralul meu, cu tot, mă sufoc!

- Ce litoral, mă? Spune-mi adevărat, de unde telefonezi?

- Cum? Din București, desigur! Am spus literar, nu litoral. Că, pe căldura asta, în hotelul ăsta, în București, ce să fac seara? Citesc! Din lipsă de altceva, fac lecturi literare... Că, îți dai seama... Iese aburul din asfalt ca din pielea lui Mișu, armăsarul vecinului de la țară, briză de litoral îmi trebuia! Uite, cum iese aburul din nisip!

- Din asfalt poate, că nisip, doar în capul tău este!

- Nisipul de la cafea, dragă! De aici, de la cafenea, de unde-ți dau telefon. Se face o cafea la nisip grozavă. Când o să mai venim pe la capitală o să te aduc aici, să guști. Cum ziceam,

am ieșit să beau o cafea. De la nisip. Să-mi mai treacă de oboseală. Drum lung, tren aglomerat, fără loc, plus o noapte nedormită. Până la Mamaia, ce crezi! Nu e deloc floare la ureche.

- Ce?... Mamaia?... Te omor!

- Ce spui?, urlă bărbatul adulter. Mai tare, nu te aud bine!... Desigur, dragă, ce, o luăm de la capăt?! Sunt la capitală. N-ai înțeles bine, nu despre stațiune era vorba. M-am aia, am zis, că nu-mi vine cuvântul, din vina oboselii, m-am aia la picior... Că se construiește peste tot... Tot Bucureștiul e un șantier. Așa că o să stau toată ziulica în cameră, la hotel. Ce să fac! Sunt un amărât. Hî, hî! Plâng, să mă răcoresc. Că am vrut să fac și eu baie, și ce crezi? Era cât p'aci să mă înec! Cu valurile astea... Din cadă, evident. Să nu crezi altceva. A fost un cutremur aici, la capitală..., probabil că s-a anunțat la televizor.

- Nu s-a anunțat.

- Poate n-ai văzut tu.

- Nu m-am dezlipit de televizor.

- Atunci o să se dea și la televizor, nicio grije! A fost cutremur, m-a prins în cadă, îți imaginezi, valurile au început să salte,... ăăă..., la marginea căzii, ce mai, cât p'aci să mă înec, noroc cu băieții de la Salvamar, pardon, vreau să zic de la Salvare, de-aia mare, că a venit o mașină a salvării cât toate zilele de mare, știi, nu-nu, n-ai de unde să știi, sunt cazat cu unul de prin Ardeal, unul cât trei de mare, că abia a încăput în salvare, că i-a venit rău de mare... ce era. Cum spuneam, noroc cu băieții în halate albe care m-au scos din mare... necaz. De-aia ziceam, pleci de acasă și nu știi dacă te mai întorci. Hai, draga mea, te las, trece timpul și, odată cu el, viața, mi s-a făcut foame, apa m-a sleit de puteri, merg să-mi iau o porție de cartofi pai, că n-am bani să mănânc și eu o friptură, ce mai, sunt un amărât...

- Pa!, răcnește soțul necredincios. Te las. Mă așteaptă Nuți.

- Care Nuți, mă, nerușinatule!

- Care? Ha! Fii fără grijă, nu te înșel! Doar știi cât te iubesc. Mă așteaptă pisicuța. A venit cu ea, în bagaj, ardeleanul. Are o pisică de care nu se desparte și cu care m-am împrietenit și eu. E o pisică foarte afectuoasă, lipicioasă. Alo! Na, că a închis!

Mirat, bărbatul pune receptorul în furcă și își șterge transpirația de pe frunte cu dosul palmei.

*

Infidelul soț pleacă la braț cu tânăra cea blondă, nu înainte, însă, de a-i administra un pupic, înălțat pe vârful picioarelor, fără a bănuși măcar că soția se afla chiar lângă telefonul public, pe plajă, împreună cu echipajul detectivilor... Urmează flagrantul, un adevărat circ: față în față cei doi soț-soție, amanta și detectivii; acuzații, înjurături, jigniri reciproce, îmbrânceli, șuturi, așa cum vedem zilnic la televizor, la emisiunile de gen.

Victor Martin

OAMENI GOI PE STRĂZI

Într-o bună zi, primarului i-a venit o idee strălucită, care, așa cum se va vedea, peste mai multe secole, va da roade. El a propus Consiliului Local adoptarea unei hotărâri, prin care să se interzică locuitorilor, indiferent de condiție socială, religie sau culoare, să mai umble goi pe stradă.

S-a lăsat pe spate, cu spătarul elastic al fotoliului, și a fixat cu privirea un punct pe tavan, gândind cinci minute, zâmbind unei idei interioare, apoi a chemat secretara și i-a dictat textul ce urma să fie dat la ziare, text prin care fixa o ședință ordinară de Consiliu.

Cvorumul fiind întrunit, a expus în cuvinte simple, de mult bun simț, cam ce i-a trecut prin cap, rugând insistent să se consemneze în procesul verbal.

- Nu cred că inițiativa domnului primar va avea sorti de izbândă, a spus primul înscris pe lista luărilor de cuvânt, un reprezentant al unui partid de extremă stângă. E adevărat că în antichitate oamenii puneau pe ei tot felul de pânzeturi, prinse cu ace de aur. S-a ajuns la o așa mare risipă de imaginație în conceperea brizbizelor, încât omul, "cel mai de preț capital", n-a mai avut nici o valoare. În plus, în acele vremuri, era frig. Nu s-a ajuns decât foarte curând la independența față de natură. Independența față de mediu a dus, cum e și firesc, la o mai mare apropiere de natura umană.

Forțele de dreapta au încurajat simplificarea modelelor de haine, culorile mai puțin enervante, dar să nu uităm că revoluția tehnico-științifică, promovată de forțele stângii politice, a introdus șpilhozenul unisex și unicolor. Doar mirosurile au fost diferite, în funcție de coeficientul de inteligență al fiecăruia...

- Ha, ha, ha! a sărit un consilier al unui partid din cealaltă parte a spectrului politic. Lucrurile începuseră să pută. Ca urmare a egalitarismului vostru de prost gust, toate puteau într-un singur fel. A trebuit să venim noi la putere, să dăm șulfele jos de pe oameni, pentru a se vedea unii pe alții într-o lumină adevărată.

Președintele de ședință a bătut cu ciocanul de lemn în masă, indicându-i recalcitrantului să ia loc și să vorbească atunci când îi vine rândul.

- Politica dezastruoasă a ultimelor guverne a adus omul în starea primară, l-a lăsat în fundul gol. În numele democrației, prost înțeleasă, se consideră individualismul ca un concept de bază și se uită munca în echipă, s-a enervat vorbitorul, privindu-l pe deasupra ochelarilor pe acela care îl întrerupsese.

- Munca în echipă duce la devieri sexuale! i-a strigat, la rândul lui, din sală, consilierul de dreapta. Să -și vadă fiecare de treaba lui. Și la antici umblau oamenii goi, mai ales pe stadioane, la olimpiade, dar atunci nu aveau altă treabă decât să înalțe temple și să venereze frumusețea corpului uman. Nu-și prea puneau capul la contribuție.

Văzând că nu are cu cine vorbi și că e întrerupt tot timpul, consilierul de stânga a lăsat locul următorului vorbitor, un membru al unui partid ecologist.

- E posibil să mă considerați a avea aplecări spre stânga, dar nu este așa, a început acesta.

Partidul nostru face parte din convenția de centru-dreapta, aflată la putere. Cu toate acestea, părerea mea este asemănătoare ce părerea primarului: oamenii goi strică peisajul. S-a constatat că, atunci când ies din casă, cetățenii orașului se dezbracă de tot ce au, ies la plimbare, pe străzi sau prin parcuri, și nu mai sunt atenți decât unii la alții. E adevărat că atenția aceasta e foarte bine mascată de educația pe care am primit-o, educație ce ne folosește și în relațiile de serviciu. Ce-ar fi, acum, în ședință, să lăsăm la o parte acest unic punct de pe ordinea de zi, care este introducerea sau nu a hainelor în afara locuinței personale, și să ne

pornim a face remarci deplasate privind defectele fizice pe care le are fiecare? Vă spun că ar fi foarte rău. Are dreptate primarul: ceea ce nu se vede, nu intră în discuție. Dacă ne acoperim goliciunea, măcar la serviciu, nu trebuie să ne mai gândim cum să ne înfrânăm instinctele și nici nu mai avem nevoie de pedepse aspre pentru cei ce se iau unii de alții.

Următorul vorbitor, un social-democrat, a spus că lucrurile cele mai simple sunt moștenite din generație în generație și nu are rost să le schimbăm tocmai noi, că suntem mai breji. El a ținut să releve faptul că ultimele cercetări socio-psihice au demonstrat faptul că instinctele se aprind mai repede atunci când li se ascunde ceva. Un simplu cearceaf, pus pe o femeie, o face mai misterioasă, mai atractivă, lucru care nu ne trebuie în societate, la lucru, prin parcuri sau magazine.

- Sunt de acord cu antevorbitorul meu, a spus un consilier socialist, urmând la cuvânt.

Instinctele de procreare trebuie să se trezească acasă, la fiecare, când, după ce am luat masa, ne-am făcut de lucru prin atelier, am lucrat ceva pe calculator, am controlat lecțiile copiilor, am udat grădina, am tuns iarba sau ne-am uitat la televizor, trebuie să ne îmbrăcăm frumos, la cravată, cu pălărie sau fără, în cizme sau pantofi, după gust, și să ne ducem la culcare. Sunt de acord, însă, și cu primarul, care vrea, iată, după atâta amar de vreme, în care ne-am văzut goi, să ne vedem și îmbrăcați. S-ar putea relansa industria ușoară și s-ar putea crea multe locuri de muncă.

- Da, dar atunci nu am mai face altceva, toată ziua, decât să stăm și să ne admirăm hainele, din ce în ce mai sofisticate și mai fistiche, unii la alții. Unde ar mai fi eficiența muncii? l-a întrerupt un consilier de pe primul rând, din stânga.

- Având în vedere eficiența muncii, vă rog să nu mai întrerupeți vorbitorul! s-a enervat președintele ședinței. După luarea de cuvânt a primarului, își spune fiecare părerea, mai pertinentă sau mai puțin pertinentă, apoi își formează fiecare o părere, pro sau contra, și trecem la vot. Întreruperile și discuțiile în contradictoriu ne fac să nu mai terminăm până deseară.

Deoarece socialistul nu mai avea nimic de spus, a luat cuvântul un consilier al coaliției de la putere, spunând că dezbrăcarea e o practică liberală, o eliberare de convenționalismul ieftin,

specific evului mediu, cu perucile, blănurile și păduchii lui, sau comunismului, cu maieul luat peste pufoaică.

- Ce rost mai are să ne ferim de frig, acum, când temperatura este constantă, pe toată planeta, din Siberia până la ecuator? a întrebat liberalul, retoric. Industria ușoară e destul de bine dezvoltată. Dacă vrea cineva să se culce cu nevasta îmbrăcat în salopetă de mecanic, cu fular la gât, bocanci în picioare și căciulă în cap, e liber să o facă. Poate comanda la fabrică tot ce pofteste. Industria merge în funcție de cererea clienților. Dacă vrei să te duci la culcare cu tractorul, nu te împiedică nimeni; fiecare face, la el acasă, ce pofteste. Hainele încurajează traficul de droguri ascunse prin buzunare false, pot adăposti bani, mulți dintre ei falși, sau truse de spart bănci. O cartelă de credit, legată de gât, și o geantă tip "diplomat", dintr-un material plastic ușor și transparent, sunt de ajuns. Să luptăm pentru o societate simplu organizată! a încheiat.

Timp de o oră, s-au perindat la microfon mai mulți consilieri, aprobând ideea îmbrăcării locuitorilor sau, dimpotrivă, criticând-o cu vehemență.

- La un buget de austeritate, cum este cel al orașului nostru, asta ne mai lipsește, să dăm miliarde de lei pe haine, a spus un vorbitor, relevând faptul că s-a pierdut tradiția croitoriei. Nici ce mai e la modă nu se știe, aceasta dispărând odată cu obiectul discuției. Să trimiți șomeri la calificare, în meseria de croitor, departe, în micile enclave, unde oamenii nu au evoluat și umblă îmbrăcați, e pierdere de timp și de bani. Nici nu mai există căi de acces spre zonele respective. Mai bine am folosi banii să astupăm gropile din șosele, să construim mai multe școli sau să ajutăm sănătatea și cultura, a încheiat el.

- Unde sunt tradițiile noastre?! și-a început discursul un al doilea consilier, al unui alt partid de stânga. Unde sunt frumoasele noastre costume populare? Dacă un minoritar ține gura închisă și nu se exprimă în limba lui, nici nu știi că e minoritar. El se poate strecura în orice structură a statului, subminându-i autoritatea.

- Da, dar minoritarii și-au pierdut obiectul muncii. Noi nu mai avem buzunare unde să-și bage ei mâinile..., a sărit un consilier al forțelor de dreapta.

- Și, în plus, cine te împiedică pe dumneata să-ți pui un frumos costum popular, din zona

unde te-ai născut, și să petreci o frumoasă seară tradițională, în intimitate, cu nevasta, dacă ești așa mare naționalist?! a completat un al doilea consilier al uniunii de dreapta.

- Să vă suiți voi în pat, îmbrăcați în costum popular, cu ȋtari de bumbac, cizme, laibăr și pălăriuță cu pene, pe o căldură înăbușitoare! a strigat consilierul de stânga în microfon. Am făcut nenumărate cereri, să vină să-mi repare climatizarea. Dacă noi, consilierii, suntem tratați cu dispreț, ce să mai vorbim de omul simplu, care umblă cu fundul gol pe stradă și după care am luat zece piei, printr-o fiscalitate înrobitoare? Eu vreau să ies cu nevasta și copiii, duminică, la biserică, îmbrăcat în costum popular, să mă admire lumea.

- E problema duminică, a intervenit președintele ședinței. Aici, discutăm o problemă cu implicații mult mai profunde, cu repercusiuni neașteptate, imprevizibile, în timp. Vă rog să reveniți la subiect!

- Nu revin la nici un subiect. Or să ne mănânce minoritarii. Lor le vine mult mai ușor să demonstreze ceva, altcuiva decât propriului lor popor...S-au înmulțit peste măsură și nici nu mai pot fi depistați, umblând goi pe străzi, ca și noi.

- Vă rog să treceți la loc!

- Nu trec niciunde!

- Mă obligați să amân ședința.

Auzind că e pericol să fie chemați din nou, consilierul s-a depărtat de microfon, făcând semne obscene, și s-a apropiat următorul înscris pe listă.

- Vreau să spun, la începutul luării mele de cuvânt, că nici eu nu suport minoritarii, care se chinuie să demonstreze că ne sunt superiori, dar un lucru trebuie să recunoaștem: și ei umblă goi pe stradă, la serviciu, și lor li se poate deregla climatizarea. Nu-i împiedică nimeni să se înmulțească. Pentru că nu se înmulțesc ca iepurii, e demonstrația faptului că au ajuns la un grad ridicat de civilizație. Au înțeles că, dacă trebuie să se înmulțească numai pentru a fi majoritari, e prea puțin. Au înțeles că nu trebuie să facă din creșterea numărului de indivizi un scop în sine...

- Mai la obiect, domnule! a intervenit conducătorul ședinței.

- Mai la obiect?! Mai la obiect e faptul că suntem un oraș între orașe. Dacă ne apucăm să ne împopoțonăm fără aprobarea guvernului, parlamentului și președinției, e posibil să ni se

taie gazul sau să se bage armata peste noi. Eu zic să nu călcăm legea administrației locale și cea a funcționarului public. Să ne vedem de micile noastre hotărâri meschine, de spații comerciale, nume de străzi, salarii, comemorări, zilele orașului, delegații în străinătate și decernări de titluri!

A luat cuvântul și o reprezentantă a sexului slab și frumos, membră a unei formațiuni politice civic-liberale, arătând că, paradoxal, s-a micșorat numărul de violuri sau agresiuni verbale la adresa femeilor.

- Când ești gol, te gândești că poți fi tu însuși agresat, indiferent de sex, a concluzionat ea.

Trecând peste un mic incident, în care un cameraman, având intenția să-i facă loc femeii, să treacă la loc, s-a agățat de un fir, căzând cât era de lat, ședința a continuat. Părerile au fost pro și contra ideii primarului.

- Nu am nimic cu minoritarii, a spus un reprezentant al unui mic partid naționalist. Atâta timp cât nu fac rele, pe reprezentanții naționalităților conlocuitoare nu-i bagă nimeni în seamă. Vreau să spun că, după criteriul culorii pielii, unii, mai închiși la culoare, pot fi mai ușor de urmărit, când sunt dezbrăcați, asta fiind treaba Poliției. Treaba noastră, a consilierilor, constă în faptul că, au n-au haine pe ei, bogătașii orașului sunt cei care ne pompează bani. În trecut, era la modă sintagma ironică de "corupt în fund". Cum îl prindea pe parvenit, instanța judecătorească îi decupa pantalonii în fund, supunându-l oprobiului public printr-o hotărâre definitivă. Acum, corupții se acoperă cu acte și se ascund în spatele nudității, scăpându-ne printre degete...

- Vorbești prostii! a sărit un reprezentant al dreptei. Am ajuns până acolo, încât, cu haine sau fără, să nu vrem o anticorupție a corupției, ci o anticorupție curată. Vehiculăm noțiuni, numai așa, de dragul noțiunilor.

- Domnilor, vă atrag atenția că avem un singur punct la ordinea zilei. Nu discutăm despre minorități sau despre corupție.

- Cum să nu discutăm?! a sărit reprezentanta unui partid democrat. Unde e democrația și libera exprimare? Totul se leagă:ivism, nuditate, minoritari, corupție, inflație...Se apropie, acum, ziua națională. Mie, în fiecare an, mi-a fost rușine să merg la depunerea de coroane de flori în fundul gol și n-am spus-o până acum.

- Concordă mai bine cu doctrina democratică,

a ironizat-o un reprezentant al Domnului pe Pământ și membru al creștin-democrației, dar nu e lucru creștinesc.

- Ba e creștinește să te pregătești să mergi la Judecata de Apoi, a intervenit primarul.

Până când rumoarea creată a dispărut, conducătorul ședinței a bătut, în mod repetat, cu ciocanul în masă.

- E o problemă de conștiință, a spus el. De asta am fost chemați, să ne spunem părerea și să votăm așa cum ne dictează conștiința. Și mai lăsați-l în pace pe Cel de Sus, nu-l mai băgați în certurile voastre; păstrați-l ca pe ceva sfânt și ca opțiune individuală!

- Nu aveți dreptate, a spus un reprezentant al dreptei liberale, urcând la tribună. Vorbiți de opțiune individuală și de liber arbitru, punându-ne să votăm o opțiune colectivă: ori toți dezbrăcați, ori toți îmbrăcați. Eu aș propune o a treia cale: cine vrea îmbrăcat, să umble așa pe străzi, iar cine vrea dezbrăcat, să umble dezbrăcat.

- Vrei, poate, în spirit liberal, să plătească cine vrea impozite, în condițiile în care voi, liberalii, ați promis reducerea fiscalității și ați pus un ministru al finanțelor care a luat zece piei de pe noi? s-a enervat un consilier al social-democrației. A treia cale ar fi să plecați de la conducere.

- Domnu', domnu'! Nu are legătură cu discuția, a bătut președintele în masă.

Spiritele s-au încins în momentul în care unul dintre consilieri a trecut la microfon, în locul liberalului, și a lansat bomba. Nordic de origine, membru al principalului partid de opoziție, parafrazând anecdota cu girafa, el a lansat ideea că e posibil ca orașul nostru să facă parte dintr-o lume virtuală. Ei, consilierii, puteau să nu existe, să fie doar o îngrămădire de biți, care poate fi ștersă de orice virus. Acțiunea lor de a iniția modificarea Constituției, printr-o hotărâre de Consiliu și o listă de semnături, putea fi stopată de o simplă întrerupere de curent electric, dacă nu erau băgați la timp în memorie.

- Cum e posibil ca noi, consilierii, oamenii de afaceri, funcționarii publici, până la ultimii paznici și gunoieri, să umblăm dezbrăcați pe stradă? a spus. M-am întrebat, de multe ori, unde a dispărut rușinea și am găsit un singur răspuns: așa ceva nu există. E posibil să fim doar piesele cu care se joacă vreun nebun pe calculator sau cine știe ce altă instanță

superioară. De multe ori, vorbește gura fără noi sau facem lucruri necugetate. Nu mai vorbesc de iraționalitatea de a fi goi.

- E speculație ieftină! a strigat un socialist. Ați băgat calculatoare americane și ați înnebunit lumea.

- Ai citit prea multe romane science-fiction, a râs și președintele de ședință.

- Știu eu?! E posibil să fie cum spuneți voi, dar eu așa simt, că e ceva în neregulă cu noi și ar trebui să ne întrebăm ce, a spus.

- Ce ți se pare dumneata a fi în neregulă?

- În primul rând că afară s-a întunecat prea devreme, iar cei de pe ultimele rânduri au încremenit. Au rămas țepeni cei de pe ultimul rând, apoi, după un timp, cei de pe rândul următor. După aceștia, au încremenit cei de pe rândul trei, numărând din spate, apoi patru. Nici cei de pe rândul cinci nu mai dau semne de viață.

Consilierii așezați în primele rânduri s-au întors nedumeriți, apoi neliniștea a început să-i cuprindă pe rând.

- Ai dreptate, a spus conducătorul ședinței. Cei de pe ultimul rând sunt statui de marmură

și s-a accentuat și paloarea fețelor celor de pe rândul următor. În felul ăsta, dacă e adevărat ce ai intuit dumneata, vom împietri și noi.

Au văzut cum albeața feței apare și la consilierii de pe rândul următor. Unul a dat să spună ceva și a împietrit cu gura deschisă, iar cel de alături rânjea tâmp. Cei mai mulți aveau întipărită pe față expresia mirării, a fricii sau o îmbinare între cele două. Capetele celor de pe ultimele două rânduri începuseră să aibă fisuri, iar brațul stâng al unuia se frânsese, căzând peste speteaza scaunului din față.

Speriat, președintele a lovit cu ciocanul de lemn în masă, vrând să suspende ședința, iar acesta s-a spart în mii de cioburi, de parcă ar fi fost din porțelan.

Primarul a urcat scările, vrând să spună ceva conducătorului ședinței, nimeni nu știe ce, și s-a oprit brusc, încremenind la mijlocul drumului, pe podium. Unii au dat să fugă afară, gândind că locul e de vină, iar cei mai mulți priveau muți, cu ură, spre ultimul vorbitor, cel care intuise dezastrul, împietrit și el la microfon.

Începând din spate, consilierii au început să se fărâmițeze, fragmentele din ce în ce mai mici împrăștiindu-se peste tot.

Într-un târziu, o femeie de serviciu a apărut

din spatele draperiei ce străjuia sala de consiliu, ținând într-o mână mătura și în cealaltă un coș de plastic.

- Phiui, ce întuneric și târziu s-a făcut! Iar trebuie să mătur de pe jos resturile ăstora. Nu sunt în stare de nimic. Când să ia și ei o decizie, se fac bucăți. Acum, de unde să știu eu dacă trebuie să plec îmbrăcată acasă sau, așa, în pielea goală?! Până la alegeri, când vor veni alții, mai sunt opt luni.

Marius Cărbunescu

CASA SCÎNTEII (FRAGMENT ROMAN) I

Ce-ar trebui să scriu într-o primă frază adăugată sub titlul Autobiografie? O introducere plină de însuflețire cu care să mă prezint în fața lectorului, nu? Ceva care să mă definească? Jurnalist de politică și investigații, cu o vastă experiență în radio și în presa scrisă? Sau, mai bine, un nevolnic conducător auto, însă cu certe aptitudini la volan, fără evenimente rutiere la activ? Da, în vremurile pe care le trăim, mai bine așa. Mersul pe burtă este câteodată mai sănătos. Trebuie să renunțăm la anumite ambiții profesionale pentru a ne asigura confortul unui trai decent, fără a fi totuși unul lipsit de griji.

Semnătura sub care public articolele e bine-cunoscută în mediul gazetăresc, mă iscălesc câteodată cu inițiale, dar de cele mai multe ori cu numele întreg: Daniel Rădăuțean. Cu toate astea, de mai bine de 40 de ani îmi caut un loc al meu pe această planetă, o fărâamă din Eden unde să mă simt liber și împlinit. Credeam că l-am găsit în urmă cu mulți ani, că l-am prins pe Dumnezeu de picior, atunci când am făcut pasul decisiv să intru în tagma bărbaților căsătoriți. Știu, la biografie dă bine: căsătorit, un copil. Ana care acum doarme este o minunată fetiță de 16 ani. Pesemne, n-am remarcat-o suficient cum creștea, ocupat cu tot felul de nimicuri, și de aceea o consider încă fetița tatei. Sau, din cauza unei melancolii bolnăvicioase, mai degrabă, pun prea mare preț pe sentimentalisme ieftine, într-o societate care se mișcă anapoda, dar nu suficient

de repede ca să fiu scutit de reflecții desuete. Dacă ar ști ce gândesc, cu siguranță m-ar pune la punct din câteva replici tăioase pentru învinovățirile mele caraghioase. Mi-ar suna ceasul pentru trezirea la realitatea unor zile ce n-au avut unde se duce, nici n-au de unde să vină, pentru că sunt tot timpul cu mine. Ca de fiecare dată, mi-ar reproșa că trăiesc concomitent în mai multe lumi, făcând naveta între trecut și viitor, cu o mică haltă prin prezent.

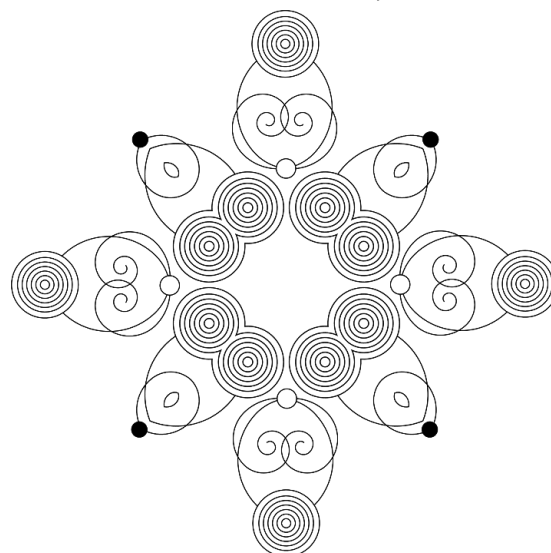
S-a făcut târziu. Cred c-ar fi cazul să las baltă aceste însemnări biografice și să mă culc și eu. Mâine este o zi foarte importantă, care îmi poate schimba radical traiectoria în viață. Interviu de angajare se anunță crucial. Ori ba? De ce să pun atâta presiune pe mine, cotropit de speranțe? Desigur, povestea aia imbecilă cu gara aglomerată, trenul care trece o singură dată și ultimul vagon în care te grăbești să urci din mers... Mi-e arhicunoscută și îmi provoacă lehamite. Mi se pare așa o prostioară sentimentală, încărcată de licori dulcege.

Hotărât lucru, dacă nu mi-ar aluneca mintea în rătăcirii bizare peste câmpiile Elisee, aș rămâne cu capul pe umeri și aș sesiza că în jurul meu hazardul își face de cap. Pe cât de inutilă, pe atât de ridicolă îmi pare încercarea de a influența acest hazard, atâta timp cât înseși deciziile mele sunt dictate de neprevăzut. Mă apucă uneori o energie inumană de-a modifica totul în calea mea, mă însuflețesc de dragul schimbării cu orice preț, ca apoi să-mi dau seama că habar n-am ce-o să iasă. Mi se răspunde din văzduh, pe căi ocolite, că a fost doar așa, o ghidușie a sorții aplicată pe o existență anostă; un giumbușluc improvizat numai bun ca să mă scoată din cotidianul previzibil. Și mă dezumflu aproape instantaneu. Perna se cufundă și ia forma capului. E cazul să termin, pentru Dumnezeu, cu aceste cugetări absurde, care nu duc la nimic bun.

Mă trezesc amețit, cu o imagine neclară în minte, ca o prelungire peste noapte a gândurilor din seara precedentă. Am avut un vis ciudat. Se făcea că eram un hocheist bunicel din campionatul nordamerican NHL, acolo unde se dau lupte grele la mantinelă. La un moment dat, lucrurile au scăpat de sub control, reputația mea nceput s-o ia vertiginos în jos, iar forma sportivă să lase de dorit. Inexplicabil, deși mă pregăteam cu aceeași asiduitate, nu pierdeam nopțile, mă preocupam de o alimentație adecvată, la fel ca înainte. Ei bine, în urma unor studii aprofunda-

te, știința a lămurit de unde proveneau problemele mele și a pus capăt frământărilor ce mă apăsau. S-a descoperit, printr-o formulă complexă, că vârsta de 40 de ani este una critică pentru majoritatea sportivilor la această disciplină, ale căror calități sunt explozia, reacțiile rapide și efortul susținut pe perioade scurte de timp. Corpul nu mai dă același randament ca în urmă cu 4-5 ani, transmiteau concluziile specialiștilor. Dacă dorești să continui la un nivel înalt, trebuie să suplonești capacitatea de efort printr-o tehnică specială numită slapshot. Altfel spus, să urmărești o anumită postură pe gheață pentru a cadra poarta adversă și a șuta eficient, prin pendularea crosei înainte de impactul cu gheața, întotdeauna la o distanță apreciabilă în fața pucului. Prin presiunea corpului, crosa se arcuieste și creează efectul de resort. Desigur, implică o altă artă, mult mai elaborată. Iar eu, cel din vis, tocmai depășisem această vârstă. Era cazul să mă reinventez. Pentru a face performanță în continuare, am nevoie de schimbarea din temelii a manierei de-a aluneca pe gheață și în viață. Ce-o mai fi însemnând și visul ăsta?

Gravitez pe orbita ce se desfășoară în jurul unei bunăstări neîmplinite, nu mă simt în stare să ajung la ea, dar păstrez oricum obligații de familie, nu mă pot da în lături pentru că suport presiunea datoriei și a responsabilității în fața celorlalți. Parcă ar fi trecut într-un contract. Ezit să-l rup din pricina unor potențiale costuri ascunse. Astea pot ieși la iveală oricând, mai devreme sau mai târziu, sub formă de dobânzi și penalități. La fel cum se întâmplă când contractezi un împrumut cu ipoteca pe salariu. E condiționat de disciplina la locul de muncă. Pentru a-ți plăti creditul n-ai voie să abdică de la munca cea istovitoare, atâta vreme cât ești încă în putere.

Andrei Breabăn

ASASINATUL DE LA REUSENI

Un eveniment care a marcat profund istoria noastră și avea să-i schimbe traiectoria a fost cel numit de istorici *asasinatul de la Reuseni*. A avut loc în noaptea de 15 spre 16 din luna lui *brumărel*, din Anul 6959 de la Facerea Lumii (octombrie 1451), și a fost rezultatul nenumăratelor intrigi și uneltiri ale boierilor din Moldova, cât și ale susținătorilor lui Alexandrel, fiul mai mic a lui Iliș Vodă, care se aflau cu acesta în Polonia.

Bătălia de la Crasna (5/6 septembrie 1450) a oferit leșilor o lecție care se va repeta cu și mai multă furie și pierderi pentru dușmani peste aproape jumătate de veac (Bătălia din Codrii Cosminului, 26 octombrie 1497), pentru că, la fel cum se petrece și în zilele noastre, cei mari și puternici sunt prea aroganți pentru a trage învățăminte din pășaniile părinților și strămoșilor lor. Pentru a descuraja o nouă invazie în Moldova, prin prieteni pe care îi avea în Hoarda de Aur, Voievodul Bogdan al II-lea reușește să provoace o puternică invazie a tătarilor de pe Volga, care vor jefui pământurile Podoliei și ale Rusiei Roșii.

Mustat și de episcopul Cracoviei, cardinalul Zbigniew Olesinski pentru eșecul și pierderile suferite în Moldova, Craiul Cazimir, un tânăr de 23 de ani refuză cererile mamei lui Alexandrel de a organiza o nouă expediție în Moldova. Singura concesie făcută verișoarei lui a fost aceea de a-i porunci lui Andrei Odroweaz, noul Voievod al Rusiei Roșii, desemnat în locul celui care a murit la Crasna, de a apăra Hotinul și celelalte cetăți din jur de un eventual atac din partea lui Bogdan al II-lea, iar doamnei Maryna, mama lui Alexandrel îi propune să ia parte la *Seimul* reunit al Poloniei și Lituaniei de la Parczow, unde va ridica problema Moldovei.

Aflând de concesiile făcute doamnei Maryna, cu bani și oameni de influență, Bogdan al II-lea a atras de partea sa mai mulți dregători din Lituania, mulți dintre ei dorindu-și o Lituanie independentă, o alianță cu Moldova fiind binevenită. Așa se face că la *Seimul* ținut în acel an au lipsit mulți dintre dregători care au trimis

vorba că nu au putut veni, pentru că i-au săracit războaiele cu moldovenii și cu tătarii. Din această pricină Craiul leșesc nu a putut să ridice problema Moldovei la *Seim*, aceasta fiind amân timer pentru anul următor. De la Parczow, oraș situat la mijlocul distanței între Cracovia și Vilnius, reședințele Poloniei și a Lituaniei în acea vreme, regele merge în Lituania, fiind invitat de boierii de acolo. Aici, tot la insistențele Marynei, Cazimir i-a delegat pe Czvwowski castelanul și starostele Cracoviei, Samotulski, castelanul de Poznan și pe Koniecpolski, castelanul de Sandomir, care abia a scăpat cu viață din bătălia de la Crasna, să se ocupe de problema Moldovei.

Cei trei mari dregători lasă la o parte calea războiului, preferând să calce pe pământul solid al păcii, un drum care li se părea mai trainic și mai sigur față de cel pe care au mers cu un an în urmă. Ei au ales să-i propună lui Bogdan al II-lea să rămână pe scaunul Moldovei până ce Alexandrel va face 15 ani, iar cheltuielile de întreținere ale acestuia să fie reduse la 5.000 de galbeni, chiar și mai puțin, dacă acesta se va învoi.

Leșii tocmai pregăteau soli să trimită noua ofertă la Suceava când, în cetatea Hotinului, unde se afla Alexandrel cu mama lui, apare un bărbat chipeș, cam la 30 de ani, care se dă drept fecior a lui Alexandru cel Bun. Le cere un *steag* de călăreți și bani, iar el se oferă să-i scape de Bogdan și să-i facă loc lui Alexandrel pe tronul Moldovei.

Era greu de scăpat o propunere atât de tentantă, mai ales că alta prea devreme nu se întreprindea. Doamna Maryna îi cunoștea bine pe leși și știa că nu se poate bizui pe vorbele lor. Promisiunea ca fiul ei să primească scaunul lui Ilie când va face 15 ani părea îndepărtată și deloc sigură. A primit bucuroasă propunerea lui Petru Aron și i-a oferit hânsarii de care avea nevoie.

Toamna se lasă din nou mohorâtă peste săraca Țară a Moldovei, îmbrăcând-o și în acest an cu frunzișul galben care zbură în vânt. După bătălia de la Crasna se împlinise un an bun de pace, oamenii trăiau fără griji, văzându-și fiecare de treburile lui. Până și voievodul era mulțumit de știrile pe care le-a primit din Țara leșescă. A trimis-o pe doamna Oltea la Borzești păstrându-l pe lângă el numai pe Ștefan, asociat și el la domnie.

Într-una din zile vine la el spătarul Sima, care îl vestește că își mărită fata și îl invită la

petrecerea de nuntă din seara zilei de vineri, 15 octombrie 1451, la conacul lui de la Reuseni, un sat aflat aproape de Suceava. Pe atunci nunțile în Moldova țineau o săptămână, petrecerea din seara respectivă fiind dată în cinstea lui Vodă și a dregătorilor Moldovei.

Petrecerea a decurs după tradițiile străbune, mâncărurile și vinul curgeau fără întrerupere, iar soția spătarului, în semn de mulțumire că Voievodul i-a călcat pragul casei, i-a dăruit un cal alb prințului Ștefan care în acel an a atinsul majoratului (în iarnă împlinise 15 ani, deducție după documentul care atestă asocierea sa la domnie).

Miazănoaptea a fost alungată cu chiote de bucurie și felicitări pentru tinerii miri. Noaptea tocmai se pregătea să plece acasă odată cu oaspeții mahmuri de oboseală și de la vin, când deodată se aude un zgomot mare și în trapeza spațioasă a conacului unde s-a ținut petrecerea intră un bărbat chipeș, înarmat până în dinți, urmat îndeaproape de mai mulți călăreți. Între timp, acesta a avut grijă să-i găsească și să-i ucidă pe toți *darabanii* pe care vodă i-a luat cu el, puși de *hotnog* să păzească bine casa și împrejurimile conacului. Din porunca lui, călăreții pun mâna pe Bogdan al II-lea care nu mai apucă să scoată sabia din teacă pentru a se apăra. Le cer și celorlalți boieri să le dea armele, mai puțin celor care au complotat cu ei, între complotiști fiind boierul Bratu, care ținea și el jumătate din Reuseni și îi era unchi după mamă celui care îi conducea pe călăreți.

Mânios că nu l-a găsit pe Ștefan, Petru Aron iese din conac urmat de doi oșteni, care îl târau după ei pe Bogdan al II-lea, apoi de gazdă și de musafiri, mânăți ca oile din urmă de alți hânsari aduși de la Hotin.

– Unde este feciorul acestui bastard?, țipă Petru Aron la oaspeți și la oștenii lui.

– Nu știm unde este, nu l-am văzut de vreo două ceasuri, îndrăznește să răspundă unul din boieri.

– Scotociți casa și împrejurimile și să nu vă văd până nu veniți cu el!, strigă Petru la *hotnog*, poruncindu-i să ia o parte din oșteni cu el și să dea de urmele feciorului lui Bogdan.

– Puneți-i gâtul pe butucul acela de tăiat găinile și retezați-i imediat capul!, se răstește apoi la cei doi oșteni care îl târau pe Bogdan al II-lea pe panta ușoară care da spre capătul ogrăzii, după care susura duios un pârlăș care își ducea molcom la vale apele sale reci și limpezi.

Dincolo de pârlău străjuia o pădure de stejari falnici, care se întindea până la haturile cu satul vecin Mănăstioara..

Tânărul Ștefan ieșise din conac să-l probeze pe Albu, cum i-a pus numele calului primit în dar de la cuscra cea mică. Văzându-i pe hânsari s-a ascuns după un stejar aflat dincolo de pârlău, de unde privea cutremurat la ce se întâmplă. E greu de presupus ce s-a petrecut în sufletul băiatului când a văzut cum oștenii aduși de Petru Aron i-au tăiat fără milă capul tatălui său, ca apoi să-l vadă rostogolindu-se ca un bolovan la vale, iar sângele să curgă gâlgâind din gâtlee. A fost o amintire care i s-a întipărit pe veci în minte, pe care viitorul Voievod al Moldovei o va lua cu el și o va purta în cămarile secrete ale inimii până ce moartea îl va despărți de această lume. Așa se explică faptul că a tot amânat până înainte de a-și da sfârșitul să ridice o biserică pe acel loc care îi trezea atâtea amintiri cumplite. Biserica de la Reuseni avea s-o gătească abia feciorul său, Bogdan cel Orb, după cum i-au spus unii, ea având nu întâmplător hramul Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul, iar pe piatra de la intrare a fost scrisă pisania:

În anul 7011 septembrie 8, Io Ștefan Voievod, din mila lui Dumnezeu Domnul Țării Moldovei, a binevoit și a zidit acest hram în numele Tăierii cinstului cap al cinstului și slăvitului prooroc înainte mergător și botezător Ioan, în acest loc unde a fost tăiat capul tatălui său Bogdan Voievod. Și pe Ștefan Voievod l-a ajuns moartea, veșnica lui pomenire, iar fiul său Bogdan Voievod a continuat cele începute de tatăl său și a terminat biserica în anul 7012, în luna septembrie 18.

Potrivit legendelor populare, după ce a asistat la această monstruoasă crimă, băiatul a urcat pe cal și s-a strecurat cu el prin ascunzișul pădurii până a ajuns la capătul ce da spre Mănăstioara. Simțind că se apropie niște urmăritori, descalcă și face semn calului să se îndepărteze, iar el se ascunde într-un stejar gros și uitat de vreme, în scorbura căruia nu l-au văzut dușmanii. Venind pe tron, Ștefan va pune să se facă din acel stejar o biserică de lemn în Mănăstioara, biserică ce dăinuie și în zilele noastre, chiar dacă în timp cea mai mare parte din lemn a fost înlocuită.

După o altă legendă, după ce a coborât de pe cal, Ștefan s-a ascuns într-un car cu fân.

Dând de el, altă echipă de *hânsari* aduși de Petru Aron de la Hotin au luat furca și au înfipt-o să se convingă că băiatul nu este în car. Se spune că prințul a fost lovit în șold, dar și-a păstrat cumpătul și nu a țipat de durere cum ar fi

făcut orice alt copil în locul lui. Abia după plecarea călăreților, gospodarul care își ducea dis de dimineață fânul acasă a observat curgând sânge. L-a dus pe prinț acasă la el și l-a doftorocit, ca apoi să-l ajute să se strecoare printre oștenii ucigașului de frate și să ajungă la mama lui, la Borzești. De aici, împreună cu toată familia, Ștefan va trece munții și va pribegi în Transilvania, unde a trăit sub aripa protectoare a lui Iancu de Hunedoara, care se va ocupa de pregătirea lui și va aștepta momentul potrivit să-l aducă din nou pe tronul Moldovei.

Bogdan al II-lea și-a dat viața în zorii zilei de **16 octombrie 1451**, ucis mișelește de Petru Aron. După plecarea ucigașului de la locul faptei, trupul voievodului a fost luat de niște boieri credincioși care l-ar fi înmormântat la biserica din Secuieni, un sat care se afla la 10 km de Reuseni. Dovadă este o lespede de piatră pusă de feciorul său când a venit pe tron, pe care este scris în slavona veche:

Acesta este mormântul robului lui Dumnezeu, Bogdan voievod tatăl... lui Ștefan voievod... octombrie 15.

Piatra s-a găsit cu ocazia unor săpături făcute pe locul unde s-a dat de temelie bisericii, care s-a năruit în timp odată cu satul Secuieni, din care a mai rămas doar sumbra amintire a crimei cumplite care s-a petrecut la conacul boieresc din Reuseni. Se mai presupune că în anul

6973(1465), după ce a murit și doamna Oltea, care s-a călugărit sub numele de Maria, Ștefan a strămutat osemintele tatălui său de la Secuieni la Probota Veche, să fie alături de rămășițele părmântești ale mamei sale, pentru ca astfel părinții săi să se reîntâlnească în veșnicie, când îngerii Domnului vor trâmbița sfârșitul lumii și marea Înviere de Apoi, temă iconografică întâlnită la toate mănăstirile pictate pe exterior, prima din ele fiind Pătrăuții, construită de Ștefan cel Mare și Sfânt al Moldovei.

În afara cruzimii ieșite din comun cu care a fost săvârșit, asasinatul de la Reuseni, prin forța lăuntrică cu care l-a motivat pe Ștefan în acele momente cumplite când a privit cu ochii săi calzi și limpezi cum a fost retezat cu toporul capul tatălui său, avea să-i deschidă tânărului voievod o nouă Poartă a Destinului său, care avea să-l urce pe treptele cerești ale nemuririi.

Din acel moment Ștefan nu va mai fi copil. Din acel moment el s-a maturizat, pășind peste Carpați dar și către Cer însoțit nu numai de mama și de unchiul Vlaicul, dar și de Arhanghelul Mihail, trimis anume de Dumnezeu pentru a-l păzi și a-i povățui pașii spre a deveni apărătorul neamului său și al creștinătății pe cel pe care noi azi îl numim cu respect, și cu adâncă evlavie, **Ștefan cel Mare și Sfânt al Moldovei.**

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Vasile Barbu, regretatul Vasile Morar, Ioan Baba și Delia Muntean

Florentin Popescu

REPUNEREA POEZIEI ÎN DREPTURILE EI

Din păcate (și fără nicio îndoială în detrimentul istoriei literare a ultimelor trei-patru decenii) o realitate incontestabilă a fost (și încă mai este) trecută sub tăcere.

Mă gândesc la locul și rolul unor publicații culturale din epocă, cele care au contribuit la lansarea și promovarea unor tinere talente: poeți, prozatori, dramaturgi și critici literari.

În acel context, al ultimului deceniu din secolul trecut și în parte și al anilor de după au existat cel puțin două reviste care și-au lăsat o puternică amprentă atât în plan cultural mai general cât și biografia unor autori care au astăzi la activ o operă remarcabilă.

Este vorba de revista „Luceafărul” (de sub patronajul Uniunii Scriitorilor) și de SLAST (Suplimentul literar-artistic al „Scânteii tineretului”), în ambele tinere aspiranți la carieră și glorie literară aflându-și un loc de afirmare. Este suficient să parcurgi colecțiile ambelor publicații cu apariție săptămânală pentru a-ți da numai-decât seama de aceste adevăruri.

Astăzi, după trei decenii care s-au scurs de atunci, cu patimile politice și prejudecățile privind cultura acelei epoci era de așteptat să se găsească cineva care să devoaleze adevărul, scuturat de ideologia vremii și de imperativele politice de atunci.

Din păcate un asemenea cercetător nu s-a ivit încă. Sau va fi fiind pe undeva și lucrează într-o discreție totală. În fine...

Am primit recent un volum de poezie semnat de d-na Leontina Nedelcu (*Real, ireal*, Editura Semne, București, 2023) care m-a teleportat, ca să zic așa, în ambianța și printre colaboratorii de la SLAST, bun prilej de a vedea cum și în ce măsură autorii care au semnat prin anii '70-'80 acolo au făcut sau n-au făcut o carieră literară și, de asemenea, de a constata care dintre ei s-au pierdut pe parcurs din varii motive, ori, dimpotrivă, și-au cultivat talentul lor de „tinere promisiuni” pentru literatură.

Firește, sunt fel de fel de scriitori (unii prolifici, alții mai rezervați față de tipar etc.) și literatura de la noi sau de aiurea este plină de exemple. Și într-un caz și în celălalt.

Doamna Leontina Nedelcu, despre care cândva, tot prin perioada de care am amintit ceva mai sus am mai scris, face întrucâtva notă aparte față de alți autori.

În primul rând fiindcă d-sa s-a „răznit”, dacă se poate spune așa de colegii săi de generație și nici nu a aderat la orientările și curente mai noi, apărute după anul două mii, în câmpul liricii românești.

Promovată cu măsură în paginile SLAST-ului, d-na Leontina Nedelcu este cea dintâi conștientă că adevărata poezie nu trebuie să renunțe cel puțin la două din trăsăturile ce o definesc și-i dau personalitate: ideea și metafora. Căci dacă cei mai mulți dintre poeții noștri contemporani s-au debarasat (din comoditate, din alte motive!?) de cea de a treia trăsătură a liricii, anume cea legată de muzicalitate, prozodie, canoane clasice, în orice caz aceasta, lirica, s-ar anula totalmente în lipsa ideilor și a metaforei.

Autoarea acestei cărți metaforizează inspirat în chiar contextul actual al mijloacelor mass-media: „El a scos din computer numele meu/ Pe care erau lipite aripioare roz și mov/ Degeaba așteptam ca luna să mă vâre în sufletul tău/ Imaginea se izbea de uși/ O stafie în cămașă de noapte era numele rău” (*Real, ireal*).

Asociații neașteptate, scrise cu aerul că ar intra în firescul cotidian al lucrurilor, conferă chiar și unui sentiment pur cum e dragostea virtuți aparte. Citim într-un loc: „Nu știm care, dar ne luă și pe noi./ Care doream imposibilul posibil/ Eram ca niște bețivi plutind/ pe o banchiză de gheață/ Care nu se cunoscuseră vreodată/ Amintirea le înfrunzise pe trupuri/ Valuri albastre de plăcere” (*Verde nălucă se înscrise într-o cursă*), iar în altul: „Vântul se răsucesc pe inelul meu/ Mușc din neant și nu mă mai dor picioarele/ Doar puțin când îmi strig pisicile/ Numai răspunsuri ciudate din partea ta/ Ascult-mă nu îmi trăda zâmbetul/ și pasul meu deloc sigur/ Fluturat de acel de never, never, never./ Pe care îl zdrobesc sub călcâiul meu” (*Cuvintele sterpe nasc cascadori*).

De remarcat și aci, ca și în alte locuri ineditul formulărilor din titlu, pe cât de derutante, ușor încifrate, tot pe atât de incitante.

D-na Leontina Nedelcu a învățat foarte bine, temeinic, lecția poezilor clasici români și pare a se simți la dânsa acasă când dă concretețe, ca Bлага, unor cuvinte și concepte abstracte, făcându-le mai expresive și mai convingătoare pentru cel care îi citește textele.

Așa, bunăoară, într-un loc „se sprijină pe negație“, iar în altă parte vede „un ceas lăbărat“, pentru ca într-un al treilea loc armoniile stelare să „rodească declarații de dragoste pe pântec.“.

Dincolo de notațiile de o anume gravitate, de meditație asupra trecerii timpului și de „radiografiile“ personale ale iubirii, apare, ca o oază, o poezie a cotidianului și, de aceea, nu e de mirare că

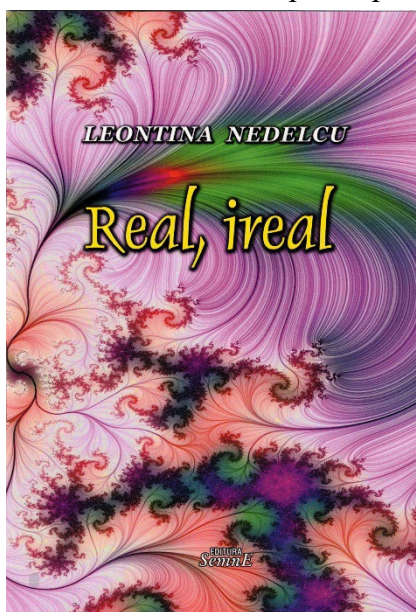
poeta conferă animozitate chiar și unui simplu pahar făcut cioburi: „Un pahar spart/ Râdea într-o zi, pe un pat cast/ Pe care îl vedea puțin șifonat/ Își amintea că făcuse parte/ Dintr-un servici de cristal parfumat/ Dar acum își vedea chipul/ În altă parte strămutat“

(*Chip de pahar*).

Mergând mai departe cu interpretarea am putea intui aci – de ce nu? – oarecari răsfrângeri autobiografice.

Pendulând între real și imaginar (de aci și titlul cărții) poezia d-nei Leontina Nedelcu se parcurge de către cititor nu numai cu o anume curiozitate, ci și, nu de puține ori, cu sentimentul că el își află în ea câte ceva din propriile trăiri,

într-un fel de empatie de factură aparte.

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Mihai Antonescu, Emilia Dănescu și Constantin Pădureanu

Florian Copcea

**O CARTE
FASCINANTĂ:
„PENTRU O ALTFEL
DE IUBIRE”**

Romanul *Pentru o altfel de iubire* (Editura Beta, ediția 2023) al Aureliei Corbeanu, radiograf subtil al timpului său, aliniat, sub raport epic, modelului Hortensiei Papadat Bengescu, este fresca unor realități sociale complexe. Acțiunea, derulată lent pe două direcții ale confesiunii, una pentru definirea tipologiei profesorului de la țară, confruntat în comunism cu tot felul de aberații și prejudecăți, și alta, pentru immortalizarea în subsidiar a unor destine simultan pândite de iluzii, speranțe și împliniri, profilează o reîntoarcere la un timp și o istorie endemică care fac parte intrinsecă din trecutul unei lumi care, totuși, nu trebuie uitată. Naratoarea se infiltrează în text și, după câte ne imaginăm, ia, la propriu și figurat, chipul și asemănarea eroinei Ioana Plăieșu, profesoară de limba română la „Școala Generală din comuna Dealul Mare”. Datorită intruziunilor produse cu o ireproșabilă inginerie textuală, cartea-spectacol a Aureliei Corbeanu explorează, caleidoscopic, atât timpul trecut în scopul regăsirii ființei înstrăinate, în epoca de aur, de angoase politice, cât și a demoniei unui regim mai mult sau mai puțin odios. Firește, am putea considera, fără niciun echivoc, *Pentru o altfel de iubire*, o încercare de conservare și de recuperare a unor valori devenite, astăzi, fără justificare, ori expirate, ori „incredibile”, cum sugerează autoarea în *argumentul* volumului menționat.

De remarcat, în discursul narativ, cu aparențele sale arhetipale, sunt utilizate registre stilistice clasice, consacrate, fapt care ne determină să afirmăm că Aurelia Corbeanu surprinde exact derizoriul vremurilor trăite. Apetența pentru detaliu, pentru relativizarea perspectivei (narațiunea este elaborată la persoana I, când observând/relatând, când rememorând) și pentru judecarea unor tare ale societății ceaușiste, indică prezența unor multiple stări de spirit care focalizează atenția cititorului asupra temeiniciei demersului scriitoricesc de a reclama trecutul la fel

de real cum este prezentul. Evident, „concretizarea” crizei de identitate a personajelor, reînvierea unor măști, reproduc felii din viața obișnuită a unei generații martoră la ieșirea din marasm a societății comuniste românești, sunt câteva din elementele simptomatice ale memoriei autoarei.

Excluzând latura intradiegetică a romanului, putem spune că aspectele și articulațiile epice ale celei sentimentale, punctată substanțial în biografia eroinei, Ioana Plăieșu, pigmentează adorabil povestea. Practic, alternanța fapte trăite/reflecții conferă acestuia un ritm exarcerbat. O parte din „odiseea” personajului, intuim, poate fi revendicată de Aurelia Corbeanu. Cu alte cuvinte, autoarea, cum este și firesc, își demistifică biografia. Tema principală este, așadar, reprezentată de ambiția profesoarei Ioana Plăieșu de a salva destinul unei eleve surdmută, Dobrin Mihaela, care din cauza handicapului căpătat în urma netratării corespunzătoare a unei otite (pe când avea vârsta de un an), conducerea

școlii intenționează să nu-i accepte dosarul de înscriere în clasa a V-a. Profesoara de limba română, Ioana Plăieșu, în pofida tuturor sfaturilor și amenințărilor primite de la cei aflați în fruntea administrației publice locale, a responsabililor din structurile de partid, care căzuseră de acord, pentru a nu fi trași la răspundere, „să-i facă acte și s-o trimită la școala specială de surdo-muți de la Sibiu”, își asumă riscul, nutriend un sentiment de clemență și de solidaritate cu „muta Tincuței”, de a o învăța să scrie. Redăm un fragment care

ne lămurește precis asupra vocației de dascăl „logoped” al generoasei eroine centrale: „Cum intru, directorul mi se adresează ca și cum discuția de ieri nici nu s-ar fi întrerupt. – Mă rog, cum credeți că puteți s-o învățați pe această fetiță? – Mă gândesc, răspund, căutând rapid o soluție în minte. Mă gândesc că dacă știe să scrie îi voi explica lecțiile în scris, iar ea va răspunde prin lucrări scrise și extemporale. – Și dacă află Inspectoratul sau Ministerul, răspunzi dumneata? – Eu nu cred că l-ar interesa pe Minister o biată fetiță pierdută în acest sat de munte și care ar putea să rămână acasă să crească animale și să cultive pământul alături de bunica ei. Avem datoria omenească să-i întindem o mână de ajutor, mai ales că mama ei ne-a fost elevă, și încă una din cele mai bune! – Îți asumi răspunderea s-o înveți la toate materiile?, intervine rece Delescu. – În măsura

în care se poate. Mă voi strădui, afirm cu convingere, și abia mai târziu am realizat sensul cuvintelor *la toate materiile*. – Ți-ai asumat o răspundere grea... dar... Ei, acum la lucru!, pune directorul punct discuției”.

Cum sugeram, cartea Aureliei Corbeanu are particularitățile unui jurnal sentimental. De aceea, în destul de multe pagini sunt narate avaturile intelectualului de la catedră pus deseori în situații ridicole, obligat fiind să execute „ordine venite de sus”. Munca agricolă cu elevii, întrecerile organizate în școală, conflictele generate de „gura lumii” între părinți și proprii lor copii, ședințele de cancelarie, travaliul educatorului manifestat în actul de inițiere în vorbire a unui copil cu probleme, participarea la „Cântarea României”, constituie câteva dintre reperele insolite narative dezvoltate/prospectate în subtextul rememorărilor hronografei Ioana Plăieșu.

Limbajul autoarei, Aurelia Corbeanu, nu este abscons, nici liricoid, ci unul lucid, de atmosferă, ornamentat cu imaginile restaurate ale unei lumi triste, enigmatice, în care viciu și ideologia deveniseră virtuțile „omului nou”, bineînțeles în detrimentul onoarei și credinței în profesiunea aleasă, de cadru didactic. Personajul secund, omniprezent, în jurul căruia se țese consistent întreaga intrigă, eleva Dobrin Mihaela, „surdo-muta Tincuței”, este înzestrată cu trăsături clare, conturate fără ezitare cu o linie sigură: „Acum tace. Pare liniștită. E tare frumoasă! Părul negru, ondulat, tuns scurt, îi dă un aer strengăresc. Ochii mari, luminoși, mă privesc și mi se pare că-mi spun: «Stai liniștită, mă descurc!». În sfârșit, o strigă. Tresar. O împing încetșor înăuntru și ușa se închide în urma ei. Maică-sa e galbenă ca ceara. O iau de mână. Ne uităm la tatăl Mihaelei. Mușchii obrazului i se zbat ușor. – Doamne, ajută-ne!... Totul a durat câteva minute, apoi ușa s-a deschis și ea a ieșit roșie la față, cu ochii strălucind. – Am știut, zice, am șșștiut, accentuează, ca să înțeleg eu că a pronunțat corect. Imediat a ieșit și directorul care ne-a relatat scena confruntării cu medicul: – L-a privit cu atenție, a înțeles toate întrebările și a răspuns foarte clar. Se exprimă cam greoi, dar e frumoasă și isteată”.

Dincolo de eposul transformării unui copil inadptat la o realitate sinestezică, descriptivă, pe care nu o putea percepe, dincolo de tevatura creată în jurul său, deslușim destule probe care justifică ambiția iconoclastă a romancierei, de data aceasta, de a ilustra munca nobilă a mentorului de la catedră. Să remarcăm, acțiunea romanului *Pentru o altfel de iubire* se află încontinuu încadrată pe un sens giratoriu, fiecare secvență narativă, indiferent de locul în care se (pe)trece, devine începutul celei ce urmează, și ca într-un ritual, totul este luat de la capăt, ludic.

În cele din urmă profesoara Ioana Plăieșu cade victimă orgoliilor și înscenărilor colegilor. Este reclamată la forurile județene și naționale că „nu are documentele școlare întocmite conform regulamentului”, că „nu se integrează în viața comunei în care lucrează”, că „face meditații la domiciliul elevilor în vederea obținerii de venituri prin înșelăciune”. Acuzațiile fac obiectul anchetei unei comisii. Ioana Plăieșu le demontează pe rând, cu tact. Este ferm convinsă că la originea învinuirilor și invidiilor stă succesul obținut prin munca-experiment dusă cu eleva-mută, Dobrin Mihaela, pe care a reușit să o facă să raționeze, să vorbească și să devină un om normal. În final ea învinge toate obstacolele, iese victorioasă și se bucură de recunoștința tinerei. Iată cum evocă personajul-narator Ioana Plăieșu *versus* Aurelia Corbeanu un moment încărcat de semnificații și emoții: „Din următorii ani pe care i-am petrecut alături de Mihaela, descoperind lumea încă odată pentru ea, sunt clipe care mi-au rămas adânc întipărite în suflet, în memorie”.

Pentru o altfel de iubire este o carte fascinantă, de o puternică forță narativă, în a cărei armătură Aurelia Corbeanu teaurizează stările de conștiință ale câtorva personaje fictive sau reale, ale căror chipuri sunt transfigurate admirabil în act.

Ioan St. Lazăr

**PROFESORUL NELU
BARBU ȘI
„MOȘTENIREA
VRÂNCENILOR”**

Originar din Câmpia Burnasului a lui Marin Preda, devenit, de peste 45 de ani, fiu adoptiv al comunei vâlcene (acum, oraș) Băbeni, filologul Nelu Barbu, profesor emerit, s-a integrat sufletește tradițiilor și actualității acestei localități, fiind unul dintre intelectualii ei reprezentativi din ultimii ani. Îndeo-sebi istoria și obiceiurile locuitorilor de sorginte transilvană (ciobani „ungureni”) i-au atras interesul de cunoaștere și valorizare, pe care l-a concretizat în două poeme-scene (*Jurământul* și *Sânzienele*, ambele publicate în 2010), primul, despre vremea când au fost nevoiți, ca să-și păstreze confesiunea și limba, să treacă prin „vama cucului” în Țara Românească, iar al doilea ilustrând un obicei tradițional din viața pastorală la munte.

Un obiectiv care profilează personalitatea profesorului Nelu Barbu în planul cultural, este cultivarea, din resortul local, a memoriei poetului și eseistului Dragoș Vrânceanu, italianist de anvergură,

născut în Băbeni dintr-un tată vrâncean – învățătorul haretian Atanasie Nicula și o mama ungureancă – Marioara Irimescu (ea însăși poetă, în genul Mariei Cunțan), alături de aceștia, recuperarea pentru memoria culturală a fraților poetului – Mircea și Eugen, astfel încât obiectivul, în întregul lui, se referă la „moștenirea Vrâncenilor”, în cadrul căreia au apărut, în 2015, două volume. Primul dintre acestea îl are ca autor pe Mircea Vrânceanu, este intitulat *Însemnările unui răzvrătit* și reproduce ediția apărută în anul 1947 la Editura Socialistă – Tipografia „Idea” S.A. București, o ediție greu de reconstituit, dar, finalmente, reușită. Autorul, fost asistent al lui Dimitrie Gusti, căpitan în război, în campaniile din Est și Vest, apoi – profesor universitar, ulterior întemnițat și, după eliberare, nevoit să lucreze doar în satul copilăriei, ca profesor de franceză (memorabil), decedat în 1972, a închinat acest volum „soldatului Grigore Ion – ordonanța sa, căzut la datorie în orașul Kromeriz din Cehoslovacia (azi, Cehia). Eroul cărții, căpitanul Ion Nerej, originar din părțile Vrancei, pe care le evocă îndeosebi prin tradițiile de luptă ale răzeșimii pentru drepturile ei istorice, este un răzvrătit împotriva ordinii nedrepte a lumii, care polarizează societatea în bogați lacomi, abuzivi și infatuați, și în săraci, abuzați și umiliți. Evocând eroii istorici în lupta pentru o viață demnă și civilizată a țărănimii – preotul vrâncean Șerban Bălan, apoi olteanul Popa Șapcă – învățătorul, ulterior licențiatul și deputatul Constantin Dobrescu – Argeș. Căpitanul Ion Nerej, iritat și de diferența frapantă între profitorii din război și eroii anonimi de pe front, care mai zac, ca și el, răniți, acasă ori prin spitale, nutrește aspirații de stânga, radicale și idealiste. În trama volumului, el este, de fapt, un *alter ego* al autorului, care își disimulează, în discursul ofițerului răzvrătit, ideile – nu o dată, analize limpezi și tăioase, dar pe care a evita caracterul monochord, le comentează sau contra argumentează, conferind textului, adesea, facture unei dezbatere social-politice.

Mircea Vrânceanu, situat de Nelu Barbu – în *Prefață* – „între apriorism (bergsonian) și trăirism (naeionescian), se vedește a fi fost mai degrabă un intelectual de stânga ca și alții din anturajul lui Dimitrie Gusti, și care, asemenea eroului său, căpitanul Ion Nerej, a ajuns victimă a noii rânduiiri postbelice.

În volumul *Dragoș Vrânceanu – poetul Vlahostratei*, apărut la Editura Betta (în două ediții – 2015 și 2018), istoricul literar Nelu Barbu adună studiile și articolele publicate de-a lungul anilor și își consacră atributele modului propriu de a exercita o critică literară empatică. Volumul – care se deschide cu o prezentare de Eliza Roha, a profesorului Nelu Barbu ca „promotor cultural” și a lucrărilor sale de până la prezenta carte, cuprinde o scurtă bibliografie a scriitorului Dragoș Vrânceanu și, pe aproape 200 de pagini, comentarii literare axate pe opera acestuia, și, în încheiere, o bibliografie selectivă, consistentă a operei poetului, inclusive aceea referitoare la relația lui Dragoș Vrânceanu cu Vâlcea și la prezența lui în presa vâlceană.

Comentariile asupra vieții și operelor sale – dintre care multe au fost integrate în antologia *Casa de sub pădure (II). In memoriam Dragoș Vrânceanu (1907-1977)*, publicată la centenarul scriitorului, în Râmnicu Vâlcea, avându-l pe Nelu Barbu între redactorii inițiatori (alături de Ioan St. Lazăr, Costea Marinioiu și Felix Sima) – sunt fie cronici la volumele de versuri ale lui Dragoș Vrânceanu (*Cloșca cu puii de aur, Columne, Poemele transhumanței, Cântecul Casei de sub Pădure, Migdalul înflorit a doua oară, Cântecul vremurilor, Privește spre oraș*), fie perspective proprii asupra unor dimensiuni ale poeziei și personalității lui Dragoș Vrânceanu (*Poetul transhumanței...spirituale, Un Odiseu al liricii românești, Poezia – un amestec continuu de intelectualitate și*

prospețime, Orfeu al Logosului..., Ludicul poetic și tentația absolutului, Poezia locului natal ș.a.).

Ținându-se alături de textul poetic, receptiv la detaliile lui, nu o dată pitorești ori frapante prin coniecția teluricului cu celestul, a apropielului cu departele, a inimii cu intelectul, Nelu Barbu, în buna lecție a criticii tradiționale interbelice, scrie metodic și cuprinzător, într-o tonalitate calmă și un ritm lent, „ardelenesc”, cu o frază limpede, bine cizelată în care poți surprinde conexiuni la unele repere cultural clasice, ca malurile stabile în care curge liniștit râul gândului și al cuvintelor. Prin textele lui Nelu Barbu, versurile lui Dragoș Vrânceanu, poet modern de aleasă ținută estetică, dar pe nedrept uitat, cunosc o învioreare reconfortantă. Iată de ce cartea „*Dragoș Vrânceanu – poetul Vlahostratei*” a profesorului Nelu Barbu atestă, cum constată Eliza Roha în *Prefață*, „valoarea personalității și a scrierilor sale”.

NELU BARBU DRAGOȘ VRÂNCEANU - POETUL VLAHOSTRATEI -

MOȘTENIREA VRÂNCENILOR

Ana Dobrescu

CÂND CÂNTECUL POETULUI SE SUPRAPUNE CÂNTECULUI LUMII...

Față în față cu trecerea, raportarea ființei este duală, prin situate în clipă și în eternitatea ei, manifestate ca *devenire întru devenire*, în derulare obiectivă, ireversibilă, și, în propriul decupaj, ca *devenire întru ființă*, în procesul complex de căutări, aproximări, certitudini și incertitudini, orientate spre aflarea sensului existenței. Ieșirea din devenire, spune Constantin Noica, aspirația fiecărei ființe, se realizează, cu toată cantitatea de iluzii inclusă, prin *procreație* – continuitatea biologică, și prin *creația* spirituală – artă, religie, istorie (politic).

Alexandru Cazacu alege, în noul volum *Ora H*¹, ca modalitate de ieșire din devenire, creația artistică, aceea capabilă de transcenderea unui real epuizat de conotații.

În fața timpului, poetul este ca un Pilat din Pont, care are revelația realului de dincolo de real. *Iată orele*, echivalentul parabolic al lui *Ecce homo!*, își adresează poetul sieși observația contemplativă, sesizând singurătatea omului în viață și în destin: „Orele în care vrei să rămâi singur/ pentru că îți este frică/ de acei care ți se aseamănă/ iar tot ce a fost se sfâșie/ precum cămașa unei sperietori din lanul de ovăz/ Puține lucruri de spus ori de tăcut/ înghițitorul de săbii, elefanții dresați să salute/ și saltimbancul la trapez/ de pe afișul unui spectacol de circ/ undeva în provincie/ sunt singurul tău îndemn de încurajare...”. Raportarea la temporalitate ia în calcul, totodată, multitudinea posibilităților de concretizare în fapt. Între intelect și rațiune, posibil și concret, rațional, intervine incertitudinea virtualului – subiectivă, prin raportare la subiect, dar și obiectivă, prin raportare la sistemul de referință al

lumii: „Vei face cărțile din nou (...)/ odată cu povestea celor o mie și una de vieți/ care își caută Șeherezadă/ în timp ce depărtarea ne prinde/ în pânza ei și apoi ne dă drumul/ devenind noi înșine depărtare”.

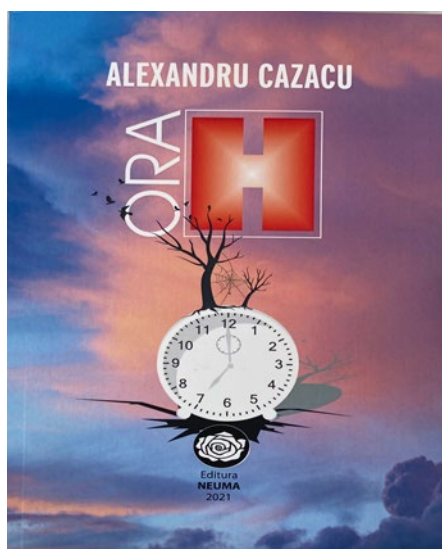
Reprezentările lirice ale poetului îl relevă ca pe un pointilist care așază impresie cu impresie, generate de observarea lucidă a lumii, de contemplarea ei nu *sub specie aeternas*, ci sub cupola clipei, alcătuiind un tablou al propriilor trăiri în raport cu clipa evanescentă, fixată într-un moment anume – *ora H*, „ora când dorești să schimbi/ din temelii ceva”, „ora când dorești o cină/ împărțită cu vrăbii și pisici/ sosite de nicăieri/ plecate spre nicunde”, ora integrată unui timp, care „se oferă în hărnicia ruginii”, nu întotdeauna răbdător, revelator. Aspirația este ascensională, marcată metaforic prin simbolul *creanga de aur*, echivalat de James George Frazer cu *vâscul*, dar căderea în profan interzice

acest salt: „Creanga de vâsc se aseamănă/ cu bățul crupierilor printre jetoane”. Ludicul grav pătrunde în text, scena lumii suprapune jocul de noroc, iar minciuna se instalează în povestea fiecăruia: „Baronul Münchhausen/ rămâne cu noi povestind...”.

Spectacolul lumii, inepuizabil, îi oferă o succesiune de imagini, flash-uri, toate integrate trecerii, *devenirii întru devenire*. Poetul caută breșa necesară integrării propriei succesiuni, a propriei

povești, care tinde să relaționeze viața cu destinul: „Ale noastre dintru ale noastre/ și ale zilei celei mai lungi (...)/ peste pâlcul de iarbă umedă/ unde insectele se așază/ plutind prin partea invizibilă/ a unor ani melancolici și nebuni/ de care am luat cunoștință”.

În afara sensului, viața nu există, iar eul îl caută, cu obstinație, pe al său, orientând și îndreptând observarea spectacolului evanescent al lumii către toate aspectele. Poetul citește și vede în profan, dar aspiră neclintit la sacralitate. Rup-tura asupra căreia meditează are loc întâi în sine, consecință a inadecvării realului cu idealul. Desenul este înfiorat de sentimentul fragilității: „Stolul de păsări ostenit pe/ scheletul metalic/ al stâlpilor de înaltă tensiune/ în mijlocul câmpiei

¹ Alexandru Cazacu, *Ora H*, Editura Neuma, Cluj-Napoca, 2021

friguroase/ ca un mesager al visului ce/ va sosi în nopțile următoare/ când iubirea se termină (...)// Totul devine un poligon/ înaintea brațului sovăielnic/ al unui aruncător de cuțite”.

Privirea este panoramică, dar coboară și asupra detaliului, limitată de un perimetru, o *vedere de la parter*, parterul lumii din *cartea interioară* a eului, desigur, care obturează, zădărniciind înălțarea. Conștient de finitudine, eul își apropiază eterna condiție umană, străduindu-se, prin luciditate, să o scoată de sub zodia tragicului, întrucât omul are șansa la propria devenire – devenirea într-o ființă, prin creația care permite ieșirea din timp. Din *curtea interioară* a sufletului, drumurile pot porni pretutindeni, cu șansele lor de împlinire și completitudine: „Inima tresare la fiecare plecare la drum/ moneda aruncată-n fântână/ strălucirea ei săracă/ și clipele lungi ce se încâpățânează/ să nu aparțină nimănui”.

În percepția lumii intră o doză de livresc. Însă, Alexandru Cazacu le integrează imaginii adjudecate (macedonskiana *noapte de mai*, de exemplu), devin noi, cu ineditul lor, specific originalității poetice: „O teroare a suprafetelor/ ce-și încep un joc al lor/ pe care toți geometrii îi privesc și se miră// O schimbare de margini și perimetru/ mereu și mereu/ înainte de ivirea zorilor/ când timpul vine și rar se întâmplă/ să te recunoască...”. Nimic din extazul lui Al. Macedonski în fața splendorii naturii.

Secvențele lui Alexandru Cazacu, culori din „tabloul lui Kandinsky”, au, postmodernitatea epuizându-se deja, dramatismul omului din transmodernitate, care sesizează dubla dimensiune a lumii: timpul etern, obiectiv, cosmic, impasibil la orice suferință omenească, pe de o parte, iar, pe de alta, timpul terestru, la fel de impasibil, ireversibil, dar, în care omul își creează propria buclă, ieșind din istorie pentru a intra în mit. În acest mit personal, Alexandru Cazacu este ca-n balada *Buffallo Bill* a lui Radu Stanca, *un tâlhar al timpului*, hoț capturând realul, o *captură urbană*, pentru a-l trece apoi printr-un proces de sublimare.

Disparate, ca-n picturile suprarealiste, imaginile se așază în desenul sufletului poetului, marcând un mod personal de a privi și vedea lumea, de a o surprinde într-un moment revelatoriu – *ora H*, și de a o așeza în ritmul prozodiei sale, în corespondențe vibrante, în care cântecul lumii se suprapune cântecului poetului.

Monica Grosu

DESPRE VREMEA POVEȘTIILOR CU PORTOCAL

Poet, eseist și publicist, Mihai Lörinczi este o natură literară prin definiție, găsindu-și locul în mod firesc și atunci când scrie poezie, și atunci când comentează texte. Vocea sa captivează prin firescul expresiei, prin originalitatea viziunii și capacitatea de a coborî adânc în substraturile ființei și ale existenței. Când vorbim de poezia sa, vorbim de întâlnirea dintre sentiment și idee, într-o armonioasă mutație spre reflexivitate și chiar spre o zonă fin conturată psihologic și geografic. Rescriindu-și lumea interioară într-o grilă poetică, autorul străbate vârstele propriei deveniri, ca și pe cele ale unor frapante schimbări intervenite în societatea românească și în codul axiologic de valori. Caleidoscop în mișcare, poezia sa împrumută sunetul timpului recreat și îmbie la nostalgie și visare, dar și la o privire lucidă asupra prezentului, unde până și arta s-a degradat, în percepție, în formă, în miză.

În acest moment, ochiul interior al poetului privește cu reticență și circumspecție unele devoalări lirice de o extremă nedelicatețe, îndoiindu-se de beneficiile unei minimalizări totale a rolului estetic inițial. În mod evident, poezia, ca și alte arte, ca și societatea întreagă, a intrat acum într-o altă eră, trăiește, respiră, supraviețuiește altfel, dar coarda aceasta a libertății poate fi întinsă la nesfârșit? E o întrebare care suscită atenție și precauție. Aceasta este, negreșit, o *întrebare esențială*, ne asigură autorul: „ne-am întâlnit mereu/ în tăcere/ la capătul orei/ la marginea unui cuvânt/ stătea mereu cu capul sprijinit în palma dreaptă/ tu spărgai prima liniștea/ și spuneai mereu/ întrebarea esențială e/ ce faci cu libertatea/ și o dată nu ai mai venit la întâlnire/ Poezie/ am crezut că te-au ucis oamenii răi ai zilei/ dar te-am revăzut apoi/ totuși erai schimbată/ să nu te recunosc/ mult mai palidă/ încercai să simulezi perfect/ dar erai doar un surogat/ te camuflezi foarte bine/ te simți confortabilă în noua ipostază/ în poemele scrise cu cerneală simpatică/ a început să îți placă să te afișezi tot mai mult/ în spații publice diverse/ îți place să fii privită ovaționată ridicată în slăvi/ îți plac întâlnirile literare sordide/ unde oamenii își dau aere/ unde se fumează și se bea mult/ unde dansează *salomee*/ dar asta nu e Poezia pe care o știu eu/ nu e Poezia care a călătorit cu mocănița/ în zilele noastre bune/ pe Valea Hârtibaciului/ oricâte rânduri de machiaj și de fard ți-ar acoperi fața/ nu mă păcălești/ tu ești goală pe dinăuntru/ și spui doar baliver-

ne/ îți afișezi doar fesele și fustele scurte/ ca să plăci poezilor limbuți/ Poezia adevărată pune o întrebare esențială/ ce faci cu libertatea”.

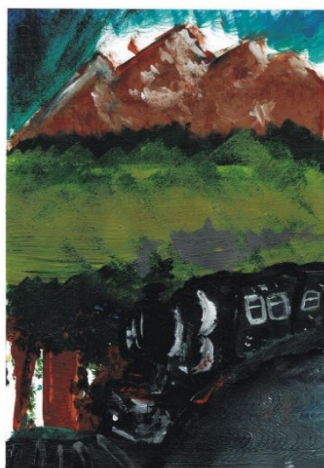
Invitația autorului de această dată este de a ne „reaminti” *Amiezi cu mocăniță și cu libelule* (Editura Cronologia, Sibiu, 2022, Prefață de Ioan Marcoș), transpunându-ne într-o zonă sud-transilvăneană de un pitoresc desăvârșit. Imboldul poetului Mihai Lörinczi rămâne unul constructiv, de a ne arăta altceva, o resursă de o nebanuită vivacitate și energie, de a ne canaliza atenția spre substratul autohton de povești și spre magia locurilor de o policromă diversitate de pe Valea Hârtibaciului, alias Valea Verde. Experiența poetică acumulată se resimte tot mai bine, Mihai Lörinczi fiind autorul mai multor volume de poezie, începând de la debutul poetic cu *Michelangelice* (2008) și continuând cu *Preludii. Sonete* (2011), *Anotimpurile dragostei* (2012), *Cu metafore în rai. Poeme fără margini* (2013), *Zăbavă pe chaise-longue. Haiku-uri* (2014), *În fagure de rodii. Sonete* (2014), *Pe vremea secerișului* (2014), *Haiku. Poems, ediție bilingvă româno-engleză* (2015), *Fizionomiile pietrei* (2017), *Colmatare* (2020), *Reologice* (2021). În consistenta sa Prefață, Ioan Marcoș face precizări esențiale despre lirica în discuție, menționând treptele sale de evoluție și stilul abordat, precum evocarea sau convertirea observației în peisaj interior. „Neomodern în formă, Mihai Lörinczi are o smerenie (și iluminare) franciscană în intuițiile lui poetice, substanța inspirației sale fiind retro-activă, conducând spre campestru, rural, arhaic, elemental. Elegiac chintesțial, fără însă a ceda ispitei sentimentale, lirismul său e orientat pe forța de concentrare a imaginii.”

Poate părea ciudat cum un tren atemporal azi – mocănița – continuă să fascineze și să inspire poezii, dar, cred, și noile generații, cu povestea sa tulburătoare despre un timp frumos, un timp al răgazului pentru privit pomii, natura, satele și micile orașe pe care le traversa. E vorba aici de un anotimp perceput cu oarecare tandrețe, tocmai pentru că omenirea și chiar societatea românească l-a pierdut iremediabil. Mocănița rămâne un reper al trecutului, al apropierei dintre oameni, al discuțiilor degajate de glume din compartimentul navetiștilor. În contrapondere cu aceste amintiri e prezentul, unde călători grăbiți să ajungă departe, sfârșesc într-un hău al propriei nedumeriri și neînțelegeri: „...câte viori se ascundeau sub timpane/ odată/ acum cerul e gol fără îngeri/ pădurea fără ecou/ urmele tălpilor tale colmate/ cu neguri și cu uitare/ fără ferestre odaia moare/ nu mai respiră aer din Livadă/ fără zboruri peste apele sărate/ traista cu valuri și-a închis surâsul/ în cavoul tăcerii e frig/ ca într-o zarcă/ degetele nu mai caută nicio pâlpare de lumină/ ne-am tăiat aripile și le-am

aruncat/ în noi înșine/ fântâni din deșert/ cine ești tu care privești prin ochii mei...” (*efemeride*).

În vremelnicia timpului, vrea să spună poetul, suntem noi înșine niște efemeride, niște trecători obsedați să experimentăm totul și care adeseori ne ratăm sensul. Pe acest fundal al paradoxurilor, se reiterează imaginea viețuirii la țară, a bunicilor, a războiului de țesut, a elementelor esențiale (cerul, fântâna, câmpul, rugăciunea ca nevoie umană de sacralitate). În perspectiva poetică a peisajului interior(izat), autorul face loc pentru *respirare*, acumulând 32 de *Respirări* pe cuprinsul întregului volum, adică 32 de popasuri meditative, de reflecții și definiții lirice. În poeme scurte, de 1-2 versuri, poetul respiră farmecul unei gândiri simple, dar profunde, sub marca frumosului și a eticului, a jocului de cuvinte și a asocierilor revelatorii: „foc de maci/ amiaza”, „câmp de lalele/ scrisoare de dragoste”, „credința/ convingerea că nu vei muri niciodată”, „cuib de rândunici pe grinzi divine/ familia”, „o blană de oaie moale/ fantezia”, „povestea/ arta potcovirii cuvântului”, „norii/ metafore de altitudine”, „cămașă de inger/ ghiocelul”, „clopote orientale/ magnoliile”, „pâine mare de casă/ bunătatea”, „tuleul de cucuruz/ dantură de aur”, „poame domnești în pivniță/ banchetul simțurilor”, „cuvinte în zbor/ mires(m)e divine”, „lan de maci/ dansatoare senzuale de flamenco”, „rugăciune/ cu mine însumi în ceasornicul tăcerii” etc.

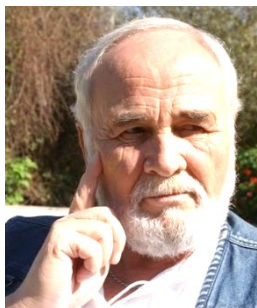
Lörinczi Francisc-Mihai

Amiezi cu mocăniță și cu libelule

Prin astfel de versuri se vedește puterea de concizie a gândului, apelând la comparații sau metafore de o mare plasticitate și concretețe. Cuvinte din sfere lexicale diferite se întâlnesc și se contaminatează reciproc, în noi și noi contexte, în noi și noi structuri, îmbibate de aluzie fină, livresc, pitoresc, bucolic, metatext, ironie. Poemul devine în acest context o poveste și un spectacol de imagini: „ultimul zâmbet/ a rămas captiv sub mască/ ochii sunt vii ca o grădină cu prune coapte/ dar timpanul e surd/ și mâinile rămân lungite pe lângă corp/ ca pendule de orologii uitate de timp/ a trecut vremea poveștilor cu portocale/ neasemuite/ cuvintele în noaptea cu decolteu/ nu mai culeg stele coapte/ degetele nu se mai lipesc de cerul/ ca un fagure de albine/ dar simt că îți bate inima ca o locomotivă/ și în nelumină/ e cer” (*vis*).

Amiezi cu mocăniță și cu libelule cuprind povestea unei realități ficționalizate, textualizând amprenta identitară a unei zone geografice și mentale de care poetul Mihai Lörinczi este indestructibil legat. În evantaiul viziunii poetice, se proiectează nu numai o nostalgie bine temperată, ci și luciditatea unei priviri echilibrate și realiste.

Antonescu Mihai

SĂPUNUL ȘI FUNIA

De la un om plin de păduchi te poți aștepta la orice, mi-a venit a crede citind cărțile lui Dan Bundă, *ROCOCO*, 2021, și *LEVIATHAN*, 2022, ambele apărute la Editura KAFKA. Căci, nu-i așa, păduchele este răul ce ne ia în chirie trupul pe termen nelimitat, fie că locuim într-un palat luxos, fie că suntem ultima zdreanță deambulând fără țință pe străzile marilor orașe. Păduchele este înainte-mergătorul răului oploșit în ființa noastră, un rău tăcut și tocmai de aceea extrem de primejdios, capabil oricând să izbucnească atunci când împrejurările îi devin propice, atunci „când patria o cere, fărâdelegea e mai sfântă decât Constituția”, cum spune undeva autorul. Lui Daniel Buondanotte, actantul principal al celor două cărți, îi vine ideea salvatoare pare-mi-se, de a înființa o fabrică de săpun, antidot la jegul uman și la vedere al cetățenilor săi, dând un exemplu benefic despre ce înseamnă igiena zilnică a unui trup adesea neluat cum trebuie în seamă, mai mereu ascuns sub camuflajul aparențelor morale. Dar ce te faci, dacă păduchii sunt unii nu doar lungi, ci și lați, iar veninul ce-l poartă trece ca un burghiu prin învelișul aparenței ajungând la creier, la adâncul cel mai adânc al lăuntrului, acolo unde binefacerile niciunui săpun nu mai are putere?

„Când eram mai tânăr și la trup curat”, spunea undeva într-o poezie Cezar Ivănescu depășind noțiunea de rău inevitabil, la care, uite, eu asociez și morala desprinsă din lectura cărților mai sus amintite ale excelentului prozator Dan Bundă, urmărind funia timpului de sfârșit de veac XVIII, până-n zilele noastre. Decupând totuși povestea ajunsă până la mine, cititorul, din „clișeu experienței istorice totalitariste a ultimelor trei decenii” cu tot repertoriul „unei vaci bune de muls”, cum susține prietenul nostru, scriitorul Emil Lungea-

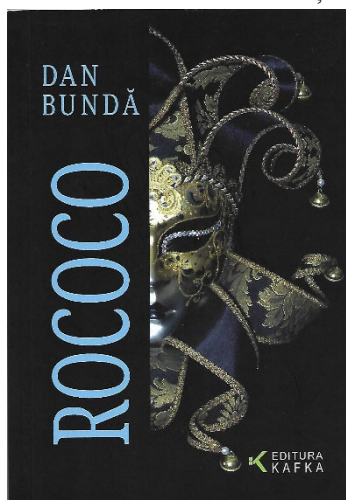
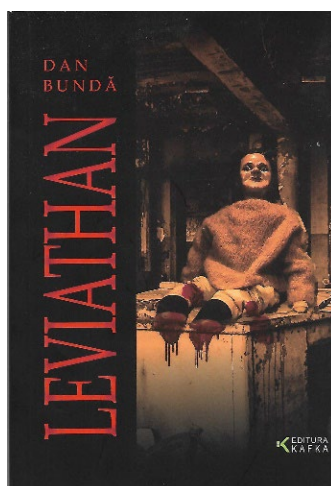
nu, însă dintr-un alt unghi privită cestiunea, așa zice că întregul suferă cumva după partea lui vremelnic așezată sub un alt criteriu de analiză. Cu alte cuvinte, putem lesne descoperi „aceeași Mărie sub altă pălărie”, fiindcă Leviatanul e un monstru, o nenorocită de boală ce s-a cuibărit demult în ființa umană și pe care, s-ar părea, niciun săpun social nu o poate curăța de pe trupul vremelnic, fie el și provenit din misterele spișeriei frumoasei spaniole Esther. Dar, ca

să țin totuși aproape de bunul văz al prietenului Emil Lungeanu într-ale măiestriei autorului care trece prin filtrul unei documentații „până-n vârful unghiilor” ca să ajungă la frumusețea și măreția unui text cu totul aparte, așa mai adăuga și eu un amendament, anume acela că literatura adevărată nu ține cont de timp ori idee avută în vizor, ci numai de ea însăși. Câtă vreme „e literatură de bună calitate”, orice subiect își are importanța lui. Revenind la cărțile în discuție, m-au impresionat într-un mod cu totul special două ipostaze: prima,

cea a târnosirii ca să zic așa, a personajului principal Daniel Buondanotte în tainele francmasoneriei, pe care autorul o descrie cu tot luxul de amănunte inițiatice, făcându-l pe însuși cititorul părtaș al unor mistere ne la îndemâna oricui, oricând. A doua ipostază, este aceea a desfășurării pe cât de succinte în aparență, tot pe atât de ample în planul secund al textului, a revoluției ce a pus punct monarhiei constituționale în Franța. Aici, măiestria autorului în a decupa detaliul din întreg și a-i reda prin transfigurare toată forța trăirii „pe viu” și „de viu” a unor evenimente incredibil de sângeroase, depășește orice imaginație. Sigur, după *ROCOCO* și *LEVIATHAN* mai trebuie să urmeze ceva, altfel nu se explică modul abrupt în care autorul încheie ultima diuturnă cele două cărți. Aștept.

Ca o concluzie a celor citite, după mâna și spiritul acestui desăvârșit maestru al genului care este Dan Bundă, mă întreb firesc dacă între „păduchele social” și „săpunul tot așa”, nu ar mai încăpea și ideea unei fabrici de funii pentru grumazul unei părți barem,

al societății mereu în derivă de-a lungul timpului. Asta, cât încă nu am învățat să facem din funii doar leagăne pentru copii și vânt.

Mircea Păspai

NECESARA ÎNTOARCERE LA CLASICI

Între cărțile pe care le-am primit în ultima vreme, de la confrăți craioveni sau de prin alte părți de țară, mi-a atras atenția una tipărită, anul acesta, la Editura Academiei Oamenilor de Știință din România. Este vorba de cartea cunoscutului lingvist Dorin Uritescu, intitulată *Ion Creangă – magician al cuvântului*.

Un prim gând, al meu, a fost acela că despre povestitorul din Humulești s-au spus atâtea lucruri, încât pare greu să mai vină cineva cu elemente noi, despre el sau despre opera sa. Și totuși, lucrurile nu stau chiar așa.

Dorin Uritescu afirmă, de la început, că scopul lucrării sale este acela de a analiza opera lui Ion Creangă doar spre a demonstra că autorul *Amintirilor* din copilărie este un magician al cuvântului și nu un reproducător al poveștilor sau întâmplărilor din arealul copilăriei și vieții lui.

Știindu-se că au fost făcute diverse afirmații în legătură cu operele care ne-au încântat copilăria, unii critici considerând că a fost doar un autor „popular”, care, cu talent, s-a folosit de bogăția de întâmplări și lingvistică a zonei în care a trăit, autorul studiului își propune să demonstreze că „în afară de unele aspecte verbale, care prin fluentă lor pot sugera însușirea oralității, opera lui Creangă este mărturia incontestabilă a unei trudnice elaborări, cu evidente și revelatoare semne ale unei scriituri meticuloasă supraviețuite”.

Înainte de a trece la analiza artei cuvântului în operele marelui povestitor, luându-le pe rând pe cele mai importante, autorul se oprește asupra principalilor critici literari care au analizat opera prozatorului și anume: Tudor Vianu, George Călinescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Vladimir Streinu, Valeriu Cristea și Gheorghe Mitrache.

Nu intrăm, aici, în detalii privind considerațiile pe care le face Dorin Uritescu asupra analizelor efectuate, de-a lungul timpului, de criticii literari citați, dar, pe ansamblu, el consideră că aceștia s-au limitat la formulările de tip general și, chiar dacă au remarcat geniul scriitorului, expunerile lor au alură didactică, relevând conținutul operei, dar omițând, în bună măsură, sublinierea copleșitorului farmec pe care îl dau, în povestiri, procedeele stilistice remarcabile, care produc efecte estetice captivante și îndreptătesc caracterizarea de magician al cuvântului pentru marele povestitor.

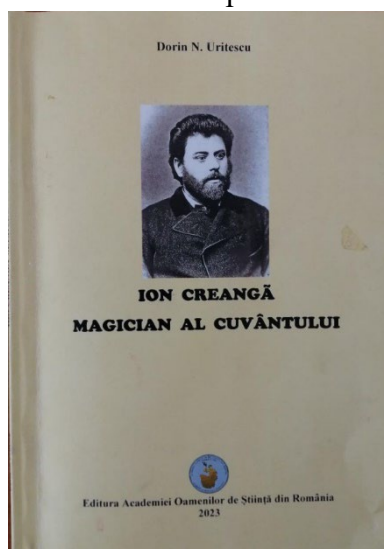
În ce-l privește pe George Călinescu, Dorin Uritescu spune că acesta nu urmărește, în principal, modalitățile expresive ale operei prozatorului și „nu le analizează în perspectiva criteriului estetic”, întrucât „el este convins că vorbirea eroilor din povestirile și poveștile sale (ale lui Creangă – n. n.) este autentic țărănească și că prozatorul nu face altceva decât să o transcrie”.

Dorin Uritescu chiar citează, ca argument, un pasaj din expunerea critică a lui George Călinescu: „Nicăieri limba nu e a artistului, ci a eroilor lui, chiar când Creangă însuși vorbește. Atunci el vorbește nu ca autor, ci ca povestitor, ca un om care stă pe o laviță și istorisește altora, fiind el însuși erou subiectiv în narațiunea obiectivă”.

În ceea ce o privește pe Zoe Dumitrescu-Bușulenga, se arată că aceasta s-a oprit de două ori asupra scrierilor lui Creangă. Mai

întâi în prefața la volumul *Paginii alese* (1959), apoi în monografia *Ion Creangă* (1963). Însă, deși citează largi pasaje din opera scriitorului, în ceea ce privește stilul lui Ion Creangă „trece nemișcată, sensibil și cerebral, pe lângă atâtea și atâtea încântătoare modalități poetice”.

Vladimir Streinu, care a analizat opera lui Ion Creangă în studiul *Clasicii noștri* (Editura Casa școalelor, 1943 și Editura Tineretului, 1969) face observația că o cercetare estetică a operei lui Creangă nu s-a făcut în extenso, deoarece cercetătorii s-au lăsat atrași mai mult de viața decât de opera povestitorului din Humulești. Criticul nu „umple” însă golul pe care îl sesizează, fiind și el prins în „tentaculele zisului biografism”.

Nu este cazul să mai continuăm cu exemplificările din referirile celorlalți critici literari citați la începutul acestor rânduri și nici din cele care fac trimitere la unele manuale de limba română. Asta pentru simplul motiv că lingvistul Dorin Uritescu observă aceeași prevalență în ceea ce privește viața autorului sau citarea pasajelor din povestirile lui, pentru savoea limba-jului popular al întradevăr bogatei zone folclorice natale.

Spre a-și împlini argumentarea ideilor cu care a pornit la drum, în redactarea volumului Ion Creangă – magician al cuvântului, Dorin Uritescu își începe cercetarea propriu-zisă, asupra principalelor opere ale lui Ion Creangă, spre a demonstra strădaniile și reușitele autorului în crearea efectelor estetice din scrierile sale. Sunt analizate: Amintiri din copilărie, Moș Nichifor Coțcariul, Povestea unui om leneș, Soacra cu trei nurori, Capra cu trei iezi, Punguța cu doi bani, Povestea lui Harap Alb, Fata babei și fata moșneagului, Ivan Turbincă.

În Amintiri din copilărie sunt de remarcant debitul fluent al istorisirii, lexicul colorat și original, portretizarea pregnantă a personajelor, figurile poetice, comparațiile inedite, folosirea onomatopeelor, metafore inspirate, descrieri minuțioase și, pe alocuri, caracter pamfletar – toate fiind potențate de folosirea unei limbi care își are sorginea în populara locului, dar întrunește rafinamentul vorbirii culte.

În povestiri, stilul lui Creangă este colorat, bogat în observație privind psihologia personajelor și veridicitatea faptelor desprinse din realitatea obiectivă.

La analiza poveștii Dănilă Prepeleac, Dorin Uritescu folosește un termen nou pentru teoria literară și anume nuvela-poveste, subliniind faptul că aceasta, ca și altele dintre povestirile lui Creangă, sunt caracterizate de „două filioane narrative: unul cu elemente din realitatea lumii observate de autor și celălalt cu imagini ale unei viziuni supratereștre, fabuloase, ambele coordonate ale ficțiunii întretându-se în anumite puncte semnificative“. Lingvistul conchide cu afirmația că „Ion Creangă stăpânește, ca nimeni

altul dintre scriitorii noștri, măiestria îmbinării epice a celor două piloane imaginative“.

Prin personaje ca Dănilă Prepeleac, Harap Alb, Ivan Turbincă și altele ale povestirilor sale, pe de o parte pătrundem în lumea miraculoasă a basmului (de care Dorin Uritescu afirmă că au fost seduși analiștii anteriori), iar pe de alta constatăm observații privind viața complexă a „omului cel real, cu luminile și păcatele lui“, scriitorul știind să introducă „la momentul adecvat, deopotrivă, reflecții personale și imagini grăitoare din tradiția, din experiența zbu-ciumată, dar plină de învățăminte a poporului nostru“. Lingvistul Dorin Uritescu, în analiza sa, reliefează ingenioasele procedee stilistice ale povestitorului Ion Creangă, subliniind că acestea sunt „nu numai intuitive, ci și conștient urmărite, pentru a obține frumusețea expresiei“.

Se ajunge astfel la concluzia că scrierile lui Ion Creangă izvorăsc dintr-o artă superioară a modelării cuvântului, „acesta urmărind înveșmântarea fecundeia imaginației creatoare, a unei lumi inspirate, deopotrivă, din realitate și din universul fabulosului“. Astfel încât cercetătorul își consideră îndreptățită speranța ca viitoare cercetări asupra operei lui Ion Creangă să dea la iveală noi carate din tezaurul creativității sale artistice și acesta să fie recunoscut, cu adevărat, ca un mare magician al cuvântului.

Lucrarea lui Dorin Uritescu este una pertinentă, care nu aduce atingere cercetărilor precedente, aparținând unor mari personalități ale criticii literare românești, ci doar adaugă alte valențe acestor cercetări, printr-o privire mai profundă și țintită asupra operei marelui povestitor din Humulești. Merită încadrată la ceea ce ar trebui să fie o preocupare mai amplă la lingviștii și criticii literari care, cu siguranță, observă că, furată de drumul globalizării și al lucrurilor facile, efemere, generația de astăzi uită de clasici, ignorându-i, în cel mai bun caz. Așa încât, apreciind eforturile cercetătorului Dorin Uritescu, considerăm că orice întoarcere la valorile de bază ale devenirii națiunii române este binevenită.

Gheorghe Truță

MITOLOGIA BOEMEI & EPIFANIA EDITORULUI

După o viață întreagă aflat la cârma bărcuțelor literare ale altora, ca editor al multor cărți, unele devenite borne literare de netrecut în spațiul literar românesc, la editura Facla, devenită post-revoluționar, Editura de Vest, apoi căpitan la velierul literar timișorean Amarcord, Ion Nicolae Anghel prinde cu temei plaivazul propriu și pornește temerar pe tărâm românesc, remarcându-se imediat ca un cronicar avizat și, după știința noastră, unic, al boemei timișorene. În tangaj permanent între ficțiune și realitate.

Cartea Boemei & Cartea Editorului e însă, așa cum remarcă mai toți comentatorii romanului (Pe care, autorul volumului de față îi citează generos: subsemnatul, Gheorghe Truță, **Arca lui Anghel**, "Argeș", iulie, 2019, Radu Ciobanu, **Ai, ce faună!** "Actualitatea literară", septembrie, 2019, Mirela-Ioana Dorcescu, **Cartea Boemei sau un roman al editorului**, "Arca", 10-11-12, 2019, Corneliu Mircea, **Părtași la nemurire**, "Tribuna", octombrie 2019, Florin Ardelean, **Memoria și mucegaiul nobil**, "Familia", nov-dec, 2019, Petre

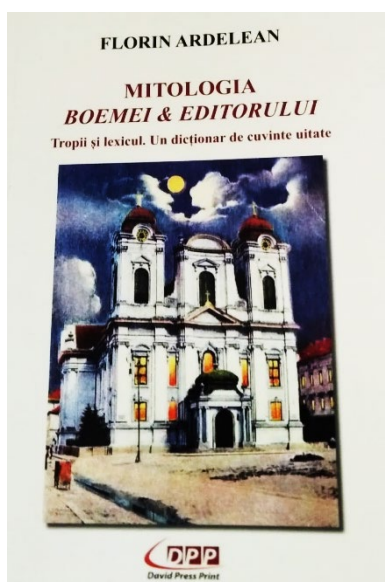
Vasile Tomoiogă, **Cartea Boemei & cartea Editorului-pe înțelesul tuturor**, "Timișoara, 2022-interviu cu scriitorul Ion Nicolae Anghel) e mai mult decât o cronică a unui fenomen literar-artistic regional, relevant și în alte centre culturale românești, dar care, până azi, nu și-au găsit cronicarul oportun, ci, pentru cei care nu cunoșteau îndeaproape complexitatea omului-artist Ion Nicolae Anghel- o surprinzătoare cronică de suflet literar. Fără să-i pese de somnolența masei critice contemporane, devenită, după 89, când necruțătoare, când nepăsătoare, cu tot ce s-a petrecut "înainte" în spațiul cultural românesc, Ion Nicolae Anghel și-a continuat cu perseverență drumul românesc și a dăruit peisa-

jului cultural timișorean o oglindă deopotrivă realistă, dar, așa cum remarcă și criticul Florin Ardelean, cu remarcabile unde mitologice. Așadar, volumul recent apărut la Ed. David Press Print" din Timișoara, purtând semnătura lui Florin Ardelean, intitulat sugestiv și inspirat **Mitologia Boemei & Editorului. Tropii și lexicul. Un dicționar de cuvinte uitate**, e o utilă exegeză a unei realități culturale numită "Boema timișoreană", ce nu ține cont de granițele temporal-ideologice, ca vârstă și valoare a unui autor aflat la apogeu, în speță Ion Nicolae Anghel.

Fără îndoială că Ion Nicolae Anghel, ca remarcabil editor și indiscutabil scriitor, merită o asemenea aducere în prim-plan, dar nu e de trecut cu vederea că autorul e și un norocos: numărăm pe degetele unei singure mâini cărțile de exegeză asupra a unui autor contemporan... și lăsăm palma jos... neavând ce număra! Azi, când "critica de întâmpinare" așa cum se numea pe vremuri, a sucombat în oceanul neputinței sau al interesului meschin, iar exegeza globală a operei unui autor contemporan (Și, din păcate... nu numai!) a devenit o raritate bună doar la doctorate sau lucrări de master, o astfel de întreprindere, precum cea de față, a lui Florin Ardelean, e nu doar o *rara avis*, dar poate stârni în rândurile romancierilor trăitori în spațiul literar românesc, uimire și invidii. Însă, așa cum spuneam, ca un cititor perseverent și comentator de-a lungul anilor al cărților lui Ion Nicolae

Anghel, depun mărturie, și sunt sigur că o pot face și cititorii timișoreni și nu doar, că omul și artistul Ion Nicolae Anghel o merită din plin.

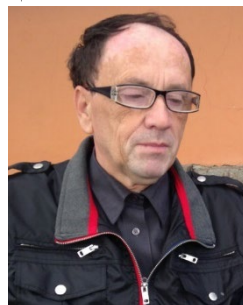
Florin Ardelean pornește pe teritoriul deopotrivă mirific și minat al Boemei lui Ion Nicolae Anghel, în spate cu trei epifanii. Una: propria viziune asupra "fenomenului Anghel", umbra mereu foșnitoare a omului și artistului Ion Nicolae Anghel, încărcată de mai mult sau mai puținii boemi ai Timișoarei, pagini bune ale actualului volum surprinzând momente din viața autorului, de la fotografii de familie, până la secvențe din activitatea literară și editorială, cu lansări de carte ori colocvii, în care sunt prezente personalități mai mult sau mai puțin boeme

sau locale, între care autorul strecoară și reflexe ale volumului Boemei apărute în reviste literare prestigioase, cu luări de poziție majoritar-elogioase la adresa cărții, așa cum sunt articolele de exegeză a cărții Boemei, deja citate mai sus. Mai mult, unde Florin Ardelean consideră că e cazul, preia cu discreție și discernământ metafora în care autorul respectiv al articolului învâluie personalitatea pregnantă a autorului Boemei, cum e această Arcă, în care subsemnalul considera la momentul acela, dar și azi, că Ion Nicolae Anghel își îmbarcă personalitățile mai mult sau mai puțin merituoase, ale boemei timișorene în călătoria de peste veacuri și împrejurări. Mai mult, Florin Ardelean subscrie la ideea obsesivă a lui Ion Nicolae Anghel, dar și a majorității celor urcați cu sau fără voia lor pe "Arca lui Anghel," cum că, singurele ape acceptabile ale Călătoriei sunt cele limpezi ale Valorii. Chiar și când Arca defilează, nu chiar lesnicios, prin apele tulburi ale lagunei roșii. Astfel, merituoși dar și cei puțin ticăloși ori lipsiți de valoare, înnoată vajnic spre malul meritocratic, cu borne fixe, ca Platon, Cehov, Proust, Marquez ori Eminescu, sau contemporan-valorice precum Marin Preda, Augustin Buzura, Gabriela Adameșteanu, Gheorghe Schwartz. Personaje mai mult sau mai puțin reale, de la rasații Antoniadă (Eduard Pamfil), stilisticianul și latinistul Gh. I Tohăneanu, semioticianul Vanea Evseev, Nicolae-Mitropolitul Banatului, criticul de artă Delia Petroiu,, Șerban Foartă, Teoharie Cimpoeșu... la Costache Barbacioru, Ionică Pistolea sau madam Pufulete siluete mai mult sau mai puțin valoroase din punct de vedere uman ori intelectual, cu toții, observă și subliniază Florin Ardelean, deși trăitori într-un mediu ostil, chiar otrăvit, respiră, în Arca lui Anghel, așa cum le dictează autorul Boemei, prin repere înalte.

Cititorul ce parcurge rândurile dense ale acestui volum exemplar nu poate ocoli dilema: Este aceasta o carte purtând pecetea autorului al cărui nume stă scris pe copertă, criticul literar Florin Ardelean, sau a protagonistului Ion Nicolae Anghel, al cărui periplu cultural e bogat ilustrat și printr-o generoasă expunere de fotografii avându-l în centru pe Ion Nicolae Anghel, familia și prestigioșii lui prieteni de pe malurile Begăi și nu numai? Răspunsul e dat de o subtilă tranzitivitate pe care criticul Florin Ardelean o realizează cu prezentul volum: Ion Nicolae Anghel potențează cu prezența sa de neînlocuit,

Boema, care la rândul ei incită pe prestigiosul critic la o exegeză exactă, parcă deopotrivă dinăuntru și deasupra fenomenului. Căci, neîndoișor, Boema în mijlocul căreia a vegheat la armonii Ion Nicolae Anghel timp de o jumătate de veac, deopotrivă boema trăită, dar și reflexia ei literară, nu sunt semnul unei stări letargice, așa cum suntem obișnuiți din dicționare, ci este mai curând o stare activă, având în centru membri marcanți ai unei comunități cultural-spirituale, în speță, de la mitropolitul Banatului, Nicolae, la Ion Nicolae Anghel însuși, o comunitate având pe umeri epoleții meritocrației, în orice caz cu toții tânjind spre aura marilor valori culturale universale de ieri și de azi., fapt pe care autorul acestui volum, Florin Ardelean, îl servește, cu instrumentele literare ce le are din belșug la îndemână, în mod inițiativ. Prezenta mitologie a Boemei & Editorului" este cu siguranță, semnalul intelectual și de suflet pe care îl dă Ion Nicolae Anghel prin toată existența sa de editor, romancier și om, de a fi ancorat de punți sigure, de a avea repere înalte spre care să ne îndreptăm existențele efemere, și pe care Florin Ardelean are meritul de a-l păstra, și chiar amplifică, în acest volum exemplar.

Ion Predescu

**PIIU RADUCAN, DE
LA TINEREȚE... PÂN'
LA BĂTRĂNEȚE...**

Academicianul Gheorghe Păun afirma despre Puiu Răducan că este un fenomen.: Și este. Are o ubicuitate, pe care o cultivă exponențial. Chiar exponențial. Am scris despre el, când a alcătuit o antologie a poeziei despre simbolul mamei din literatura română. A fost acribios. O mână de neîntâlnit. A alcătuit apoi o antologie a fabulei. A antologat numele autentice din literatura română și universală, cu aceleași instrumente ale dăruirii. Acum a publicat o carte de referință la editura „Limes”, a lui Mircea Petean. Volumul are umor de ludic sapiențial: „De la tinerețe pân’ la bătrânețe...” Mircea Petean afirma tranșant și exhaustiv: „Puiu Răducan face ce face și privește îndărăt, la raiul copilăriei

sale, nereprimându-și, ba, dimpotrivă, savurând voluptatea rostirii...

„Însușire rară, în timpuri mai ales minimaliste. Despre Puiu Răducan au scris, l-au citat, personalități, diverse ca scriitori, de la Mihai Cimpoi până la Gheorghe Păun, ceea ce este notabil, notabil. Mircea Petean se înscrie în ceea ce se numește critica literară de tip canonic. A fost un apropiat al lui Mircea Zăciu. Întâi și întâi este poet. Cronica literară a lui Mircea Petean face diferența, axiologic discutând. Formarea lui Puiu Răducan, un stadiu, când au vorbit despre el, Mihai Cimpoi și Gheorghe Păun, la Mircea Petean, altă paradigmă, înseamnă profesionalism. Puiu Răducan a ajuns să realizeze ceea ce puțini pot însemna: diferența calitativă. Sensurile mute, profunde. Acum, mai ales, în rostire. Nu este nici activist, nici activist cultural. Priviți poemul: „Săni”. Puiu Răducan este proaspăt, fresc. Nu vine din haștagul dogmatismelor. Din deformările celor, care s-au vopsit, atunci când a trebuit să intre în normalitate. Apa hidrocentrelor rămâne curată și zvăpăiată în textele lui Puiu Răducan. Înnegurată în redactările ziaristului. Melancolică, dacă nu depresivă, cu atât mai mult germinativă, în viața și textele scriitorului.

Puiu Răducan

DE LA TINEREȚE

PÂN' LA BĂTRÂNEȚE

LIMES

Victor Rusu

**VALENTIN MIC,
LIDERUL
GENERAȚIEI
NOUĂZECISTE**

Volumul de debut al poetului român de mare talent, din Voivodina Novi Sad, Serbia, Valentin Mic, „Zborul cuvintelor spinoase” (1996) a fost întâmpinat de scriitori și redutabili, prestigioși critici și istorici literari cu unanime, superlative aprecieri. I s-au remarcat și subliniat cu justețe, solid argumentate, vigurosul talent nativ, fantezia eclatantă și inteligența artistică de excepție, cuceritoarea originalitate a formulei poetice pentru care a optat încă dintru început și puternic personalizată până la cota estetică ideală de marcă înregistrată.

La fel de solar, de tonic s-a manifestat și totala încredere a criticii de întâmpinare într-o evoluție mereu ascendență a creației lui Valentin Mic, susceptibilă de izbânzi viitoare de referință.

Tipărit la un interval de timp apreciabil, de 5 ani, în 2001, cel de al doilea volum, „Sfințirea ușii”, a confirmat energic, cu forța evidenței și strălucire stilistică, entuziasmele previziuni ale criticii literare, dovedind cu prisosință, într-adevăr, a devenit deja „un poet autentic cuprins de o maturitate creativă originală”, „cu o franchețe ideatică” și „un inedit fel de a spune” (Ștefan N. Popa, „O istorie a literaturii române din Voivodina”, Editura „Libertatea”, Panciova, 1997).

Poemele volumului indică ferm un autor postmodernist, un „nouăzecist”, discursul său liric evidențiind numeroase note specifice esteticii „minimaliste” ale postmodernismului, dar efortul de creație al lui Valentin Mic este fertilizat subiacent de revărsările continuu inventive și șocant de percutante expresiv, emoțional, ale fanteziei și inteligenței sale artistice semnalate și subliniate de toți exegeții scrisului său. Încât, în final, discursul său liric este unul de sorginte postmodernistă, dar atât de puternic marcat de virtuțile de expresie ale originalității, încât devine unic, al poetului Valentin Mic și numai al său. Un discurs liric în care excepționalul talent nativ al autorului a izbutit să armonizeze contra-

rii abrupte, părelnic ireconciliabile, paradoxisme, note de absurd, de fantastic și mitic de factură folclorică, tradițională și universală, cu efecte de ordin expresiv dintre cele mai fericite.

Asemenea unui ilustru înaintaș din primul val de poeți postmoderniști din România și din Voivodina, Ioan Flora, Valentin Mic este un creator de „ficțiuni epice” în care alternează brusc, derutant, surprinzător, relativizant realitatea frustă, dură, cu visul, timpul trăirii cu timpul amintirii, viziunile fantasmagorice, terifiante, de coșmar, cu „amintirile din viitor”, previziuni plasate din nou sub semnul absurdului și paradoxului.

În aceste condiții, de ce nu am recunoaște, lectura oricărui poem de Valentin Mic se constituie într-o veritabilă, dificilă provocare pentru capacitatea cititorului, oricât de cultivat și experimentat, de a percepe, de a identifica încărcătura de sugestii de ordin metaforic și simbolic a rostirii sale lirice. Bănuim că nota criptică/ermetică a acesteia este una programatică, pentru că nu întâmplător unul dintre cele mai reprezentative poeme ale volumului poartă titlul „Cuvinte încrucișate”.

Cum își construiește poemele, în cele mai multe cazuri, Valentin Mic? Începe ex abrupto, cu o zicere paradoxistă, „ficțiunea epică”, căreia îi relatează apoi subiectul pe un ton neutru, fără accente expresive și emoționale, pentru a schimba brusc registrul de expresie încastrând în text o mică alegorie sau plasând, de obicei, în final, inserția unui grup de versuri care glisează totul către statutul estetic de puternică parabolă existențială. Așadar, lecturii mele i-am aplicat paradigmă alegorică și parabolică și, din această perspectivă, poemele din prima parte a volumului, cu titlul semnificativ și surprinzător de explicativ, „Spectacole regresive și piese cenzurate”, sunt, după opinia noastră, tot atâtea parabole existențiale cu miză ideatică majoră.

Câteva mici alegorii frisonante: „*Mă joc de-a cuvintele încrucișate,/ un joc cu totul nou,/ în lupta pentru existență./ Aici culorile și-au pierdut sensul/ și însemnătatea*”. Sau: „*Jucăm rolurile altora/ în propria noastră regie,/ ferindu-ne de sufleori limbuși:/ Ei întotdeauna/ mai au câte ceva de spus*”.

Versuri de final care conferă întregului poem rang estetic de puternică parabolă existențială: „*Clădirea se pregătește să ne cadă-n cap,/ în timp ce spectacolul nostru/ devine roșu./ De la*

sânge, probabil”. Și: „*Unul ține scândura,(altul bate cuiul/ și ușa noastră/ poate să fie sfințită./ Așteptăm să mai vină/ preotul cu cheia./ Pardon, cu cheile!*”

Incipituri șocante, paradoxiste: „*O femeie nu a născut aproape nimic/ Iată!/ De aceea nu m-am născut nici eu,/ nici bunicul meu*”etc. Sau: „*Se-nchide o ușă/ și-n urma ei se mai închid/ și alte uși*”...

În sfârșit, câteva superbe, memorabile aforisme paradoxiste: „*...Mai ușor îmi văd pleoapele/ în apele altora*”. Și: „*...Fiecare dintre noi/ trebuie singur/ să-și aleagă locul pe crucile/ suferințelor omenesti*”.

Aceste ziceri sapiențiale pichetează dimensiunea gnomică, reflexivă a discursului liric, care conferă un plus de consistență și strălucire poeziei lui Valentin Mic.

Demersul gnomic și inițiativ desfășurat de Valentin Mic, în primele două capitole ale volumului, din iubire nemărginită pentru fiica sa, pentru a o pregăti mental, moral și în plan comportamentist, pentru lupta vieții, pentru meandrele și tribulațiile acesteia, demers „ad usum delphini”, este succedat de capitolele finale, „Cu ochii închiși” și „Dacă-aș fi”, scrise în alte paradigme stilistice și în alte registre afective.

Incitantul titlu „Cu ochii închiși” este investit, ca de obicei, în acest discurs liric dificil de decodat, cu o bogată și diversă polisemie. Noi am optat pentru înțelesul de stare, de ipostază optimă, în vederea interiorizării, concentrării maxime a eului poetic în demersul cognitiv, sapiențial, de meditație, de cugetare profundă asupra tainelor lumii și vieții, a raportului om-istorie, creator - realitățile epocii sale. Ar mai putea constitui gestul „închiderii ochilor” și un mijloc simplu, natural, ocrotitor, de apărare de agresiune a elementelor și notelor dezagreabile, stresante, ale vieții cotidiene, ale contextului social-politic asfixiant, tensionat, marcat nefast, aberant, de evenimente în total dezacord cu așteptările celor mulți.

Adecvat acestei ipostaze și substanței poetice de transfigurat, autorul schimbă și paradigmele stilistice și cheia partiturii emoționale, a unor trăiri intense, obsesive, o cheie de game majore, grave, profunde, cu îndelungate reverberații în forul intim al cititorilor sensibili și cultivați.

Se ajunge până la o formulă poetică stranie, șocantă, de factura absurdului, care împrumută

un imaginar, elemente și accente din poezia suprarealistă și expresionistă, dar și note definitorii ale poeziei postmoderniste (epicizarea discursului liric, derizoriului și cenușiul cotidian, secvențe mizerabiliste, etc.), precum în poezia „Eutanasiu”: „*Deseară voi arunca/ afară,/ din mine,/ toate trenurile ruginite/ și căile ferate/ ce nu le-au inundat/ temeinic,/ cu secretul (urina n.n.) lor,/ copiii de la periferiile rurale./ Din aceste spuse,/ vă puteți da seama/ că este vorba/ de o adevărată inundare organizată,/ o acțiune de muncă/ a nevoilor fiziologice*”. De remarcat tonul postmodernist colocvial, propensiunea pentru grotesc și faptul că, în întregul ei, poezia este o puternică parabolă existențială despre moralitatea precară a lumii contemporane.

Aceeași rețetă estetică este practică și în construcția poeziei „Cu noaptea în cap”, care debutează surprinzător, paradoxal, cu versul „noaptea nu există”: „*Stau în întineric/ și-mi ling degetele sângerânde./ În bezna romantică* (s.n. ironie subtilă, postmodernistă)/ *tot mai des devin extraterestru./ Și astăzi mi-a furat visele/ curva aceea neagră și murdară./ Mi-a făcut, apoi, un semn/ cu degetul ei lung și frumos/ care seamănă, pe din afară,/ cu ramura unui arbore paleolitic*”.

„Cu ochii închiși”, îndeamnă poetul, îți asigură condiția ideală de izolare, de apărare de imixtiunile realității, de explorare a „adâncului cel mai adânc”, al ființei tale, unde descoperi izvorul visat al luminii („În căutarea eternei lumini”) care îți va limpezi gândurile, îți va acutiza simțurile, îți va potența la intensități nebănuite trăirile, fapt ce îți va facilita o percepție și înțelegere extrem de fidelă și exactă a lumii și vieții: „*Închide ochii și visează floarea/ ce-și varsă polenul prin ierburi uscate,/ precum țaranul își varsă sudoarea/ înghițind-o mistic în loc de bucate* (s.n. entuziasmană comparație, memorabilă!)/ *Închide ochii cu fiara în cușcă,/ în cenușă fastuoasă înțepă-le zarea/ și vei simți gura ce din dos te mușcă,/ iar din față, episodic, îți închide calea*”. Sau, tot în aceeași paradigmă este scrisă și această tulburătoare parabolă a unui destin omenesc purtând sugestiv titlul „Coloana neînfințitului”: „*Pe o coloană neînfințită*

(s.n. eclatantă metaforă a unei vieți!)/ *mi-am pus piciorul ca pe o șosea/ lovindu-mă-ntr-o cărămidă/ pe care mi-a pus-o ea./ Când degetul de la picior/ mi s-a umflat și-a amorțit,/ coloana a șters-o un muritor/ și cărămida l-a lovit./ Și-așa, pe rând, de cărămidă/ s-au prăpădit amicii mei,/ iar eu mă târăsc ca o omidă/ și-n mână port o cărămidă/ în drum să o pună ei*”.

Poet cerebral prin excelență, care își ține în actul de creație sub control sever pulsațiile înalte ale inimii, de teama unor eventuale derapări sentimentale străine postmodernismului nouăzecist pe care îl practică, Valentin Mic apelează adesea la capacitatea surdinizantă a ludicului, a ironiei fine și autoironiei, a unor modalități rafinate de relativizare a mesajului. Izbutește aceea-

ta cu succes pentru că are știința și arta formulărilor, a limbajului aluziv.

Chiar în poeziile de inspirație erotică neînduplecata luciditate aplică discursului liric o asemenea surdină stilistică și scrie, de exemplu, o „Poezie mai așa”, titlu extrem de sugestiv și definitoriu pentru factura ei: „*Deseori mă simt așa.../ Parcă ochii ți-aș fura,/ și pleoapele din ei,/ să le pun pe tron la zei./ Poate atunci vom putea/ să ne privim mai așa.../ Cu ochii celor ce-au știut/ să plece de la nceput./ Te iubesc, dar nu aș vrea/ să mă simt așa și-așa*”...

Prozodia cu un ritm dinamic, fluent și sensibile virtuți incantatorii, amprenta pronunțat ludică, toate aceste note apropiind-o foarte mult de fermecătoarele texte folclorice ale jocurilor de copii, conferă întregii poezii valoare unei mici bijuterii lirice.

Dincolo de aceste schimbări destul de rare ale registrului de expresie, Valentin Mic rămâne un poet prin excelență cerebral.

O dovadă îndubitabilă a faptului că ipostaza constant reflexivă are drept principală direcție de acțiune sinele auctorial o constituie, mai ales, grupajele de versuri cu valoare de veritabile ars poetica: „*Acest poem a apărut noaptea,/ în împrejurări ciudate și suspecte./ Și eu însumi sunt născut noaptea./ Iată, deci,/ un adevărat prilej/ pentru sărbătorirea/ nopților născătoare*”. Sau: „*Deseară, condeiul va încerca zadarnic/ S-*

ascundă tristețea sub golul de hârtie,/ în timp ce noaptea mă va călca nemernic,/ lăsându-mi amprenta nocturnă-n poezie”.

În secvența „Cu ochii închiși” cunoaște și imagistica o mutație sensibilă către zonele sugestiei poetice și ale rostirii aforistice: „*Bătrânii lor le place/ jocul de-a viața*”.

Strofe inspirate, memorabile, sunt caligrafiate „artist”, de un „zugrav de subțire” al „cuvintelor potrivite” cu har și rafinament stilistic: „*Închide ochii și visează floarea/ ce-și varsă polenul prin ierburi uscate,/ precum țărani își varsă sudoarea/ înghițind-o mistic în loc de bucate*”. (s.n. admirabile, fermecătoare versuri!).

Originalitatea și valoarea cu totul remarcabilă a volumului „Sfințirea ușii” de Valentin Mic îi conferă rang princiar, elitist, de poet de primă mărime, eclatant, „marcă înregistrată”.

Dan Ionescu

DESPRE TRĂDARE, LĂCOMIE ȘI DECĂDERE

În lucrarea *Întoarcerea istoriei. Literatură diaristică și de memorii* (Ed. Eikon, 2020), universitarul Geo Constantinescu surprinde impactul pe care politica nedemocrată a guvernelor postbelice l-a avut asupra întregii societăți și a culturii în special. După abdicarea regelui Mihai, teroarea comunistă s-a instaurat cu ajutorul poliției politice înființate, după modelul sovietic, de către guvernul marionetă condus de dr. Petru Groza; apoi, pentru făurirea „omului nou” (etichetă oficială pentru „ființele obediente” - după cum le numește autorul), au fost urmate câteva etape: „desființarea opoziției, cenzurarea informației și reducerea la tăcere a celor ce nu se supuneau legilor lor, draconice”.

În demersul sintetic, de achiziționare a unor puncte de vedere ilustrative pentru eferescența socială a anilor postbelici, Geo Constantinescu abordează unsprezece cărți de memorii, aparținând lui Nichifor Crainic, Alexandru Vaida Voievod, Mihail Manolescu, Ion I. Lapedatu, Valeriu Anania, Neagu Djuvara, Nina Cassian, Constantin Beldie, P. Nemoianu, Matei Călinescu și Ion Vianu, șapte jurnale ținute de către Constantin Sănătescu, Ion Rațiu, I. D. Sîrbu, Miron Radu Paraschivescu, Maria Banuș, Emil Dorian și Traian Chelariu, precum și

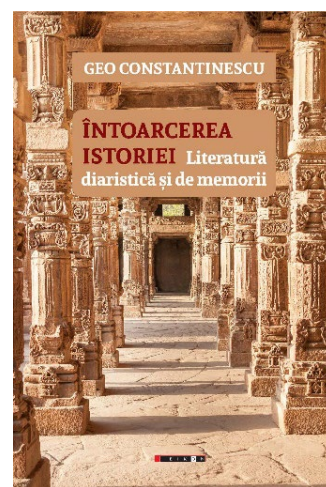
lucrări propriu-zise (cu o tematică din sfera relevării dificultăților sociale etc.), semnate, între alții, de către Onisifor Ghibu, Ion Dumitrescu-Borșa, Jorge Semprún și Primo Levi, Nicolae Balotă, Nicolae Steinhardt, Ana Blandiana, Gabriel Liiceanu, Radu Mărculescu, Demostene Andronescu, Tibor Ostermann, Oana Manolescu, Grigore Caraza, Ion Cârja, Adrian Marino, Alexandru Mironescu, Marcel Petrișor, Aurel State, Dinu Pillat, Ion Ianos, Vintilă Horia, Vladimir Tismăneanu, Gheorghe-Jurcea-Negrilești.

Geo Constantinescu este interesat de modalitatea în care o societate bine pusă la punct, întremată în urma Marii Uniri de la 1918, a putut fi distructurată după 1947, iar elitele ei, marginalizate sau chiar lichidate fizic, în numele unei ideologii agresive, de tip experiment, care a transgresat frontierele dintre țări, în favoarea URSS, stat bolșevic care a dezvoltat și exportat o asemenea doctrină.

Una dintre cauzele decăderii României o reprezintă tendința dictatorială a conducătorilor ei, vituperată de Nichifor Crainic în cartea de memorii *Zile albe, zile negre*: „Generalul (Ion Antonescu, n.n.), în megalomania lui maladivă, se confunda bucuros cu România și nu îngăduia nimănui altuia să aibă idee”. Tendința dictatorială a fost preluată de cei doi lideri comuniști, Gh. Gheorghiu-Dej și N. Ceaușescu. Politicii primului i-a căzut victimă, între atâtea personalități, și Al. Vaida Voievod, unul dintre „făuritorii României Mari”.

Altă cauză a prăbușirii democrației la noi a fost trădarea. Astfel, în viziunea lui Geo Constantinescu, a cărui sursă de documentare pe acest palier o reprezintă cartea de memorii a generalului Constantin Sănătescu, actul de la 23 August 1944 a fost discutabil, în sensul că mareșalul Ion Antonescu a ajuns în imposibilitatea de a restaura frontul de la Răsărit, după cum intenționa: cu sprijin militar din partea Angliei și a SUA, pentru că a fost abandonat de către omul lui de încredere, generalul I. M. Racoviță (care a și sfârșit în închisoarea de la Sighet în 1954).

În concluzie, Geo Constantinescu vizează un gen aproape neglijat de critica și istoria literară, memorialistica. Obiectivul etiologic poate fi asemănat aceluia urmat și îndeplinit de către Dimitrie Cantemir în lucrarea *Creșterea și descreșterea Imperiului Otoman*.

Rodica Pospai Păvălan

MANIFESTĂRI CULTURALE CRAIOVENE

Parafrazând un celebru vers arghezian („Niciodată toamna nu fu mai frumoasă”), am putea spune că parcă niciodată toamna nu fu mai bogată în evenimente culturale, de factură diversă, iar asta nu numai la Craiova, ci și în județul Dolj sau în celelalte județe ale Olteniei. Punem însă accentul, ca de obicei, pe cele din Cetatea Băniei, încercând o selecție cât mai rezonabilă.

*

În Sala oglinzilor de la Muzeul de Artă din Craiova a avut loc vineri, 1 septembrie, omagierea memoriei ziaristului și omului de cultură Alexandru Firescu, cu prilejul împlinirii a 15 ani de la trecerea sa în neființă. Evenimentul a fost organizat de Filiala „Tudor Arghezi” Dolj a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, cu concursul Teatrului Național din Craiova, Filialei Oltenia a Uniunii Scriitorilor din România, ziarului „Cuvântul Libertății” și altor entități culturale. Alexandru Firescu a fost o personalitate marcantă în istoria recentă a Craiovei, principalele sale funcții fiind de redactor șef adjunct la Radio Craiova și la cotidianul „Înainte”, cercetător la Centrul Craiova al Academiei Române și secretar literar al Teatrului Național din Craiova. A fost fondatorul mai multor reviste și autor a aproape 40 de cărți. Au vorbit peste 20 de personalități craiovene, moderator fiind jurnalistul Mircea Pospai. În context, a fost vernisată și o expoziție a profesorului Adrian Ionuț Pătularu, cu lucrări dedicate personalității omagiate.

Omagiere Alexandru Firescu

*

Pe data de 25 septembrie au fost aniversați 25 de ani de la apariția revistei Mozaicul, serie nouă și 185 de ani de la tipărirea primei reviste din Craiova, Mozaikul, realizată de profesorul Constantin Leca, la 1838. Era cea de a patra publicație românească, după cele de la Iași și București, și aproape concomitentă cu Gazeta de Transilvania, apărută la Brașov, în același an. Mozaicul actual este o revistă modernă, deschisă în mod deosebit tinerilor scriitori. Au vorbit despre semnificația evenimentului, desfășurat la Biblioteca „Alexandru și Aristia Aman”, scriitorii Nicolae Marinescu, directorul revistei și al Editurii Aius, Mircea Pospai, președintele Filialei „Tudor Arghezi” Dolj a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România și Mihaela Albu, redactor șef al revistei Antilethe. Petrișor Militaru, redactor șef al revistei aniversate, a anunțat și înmănat „Premiile Mozaicul”.

*

Data de 29 septembrie 2023 va rămâne în istoria Craiovei, în cea a muzeisticii naționale și în cea de evocare a exilului românesc, drept ziua deschiderii primului Muzeu al Cărții și Exilului Românesc, instituție de expunere și de cercetare cu care Cetatea Băniei are a se mândri. Muzeul a fost amenajat în Casa Dianu, monument istoric, funcționează sub egida Bibliotecii Județene „Alexandru și Aristia Aman” și se datorează unei investiții de cinci milioane de euro, bani obținuți din fonduri europene, de către Consiliul Județean Dolj. Muzeul cuprinde 38 de colecții, care includ peste 60.000 de cărți, peste 50.000

de manuscrise, circa 1.000 de materiale audio-video, mai mult de 1.500 de obiecte de artă, sculpturi, statuete, tablouri, serigrafii, peste 100 de obiecte personale și de mobilier ale unor mari oameni de cultură români.

Președintele Consiliului Județean Dolj, domnul Cosmin Vasile, a subliniat, la deschidere, preocuparea instituției pe care o conduce pentru realizarea acestui muzeu, precum și obiectivele mai ample ale instituției pentru dezvoltarea culturii și valorificarea patrimoniului, exemplificând prin lucrări la Muzeul de Artă din Craiova și punerea în valoare a culelor de la Cernătești și Brabova. Președintele Consiliului Județean a anunțat și crearea unui institut de cercetare pe probleme ale exilului românesc, precum și acordarea unor burse pentru cercetători în domeniu.

Doamna Lia Olguța Vasilescu, primarul Craiovei, a subliniat că acest muzeu găzduiește o comoară care a fost strânsă și adusă acasă datorită eforturilor managerului Bibliotecii Județene „Aman”, Lucian Dindirică. A rezultat primul muzeu al cărții și exilului românesc, la care nu s-a gândit nimeni până acum, deși mulți politicieni și-au clădit carierele politice pe discursuri despre diaspora și despre exilul românesc.

La rândul său, **managerul Bibliotecii Județene „Aman”, domnul Lucian Dindirică, a menționat că realizarea muzeului a durat circa șapte ani, ideea înființării datând din anul 2016. A mai subliniat sprijinul material și cultural deplin al academicianului Basarab Nicolescu, care a făcut primele donații și a venit cu idei deosebite, apoi s-a implicat în „aducerea”, în mod simbolic, a unor mari personalități ale exilului, precum Vințilă Horia, L. M. Arcade, Horia Stamatu, Ștefan Lupașcu, Virgil Ierunca, Benjamin Fondaine, Mircea Eliade și mulți alții.**

La deschiderea Muzeului Cărții și Exilului Românesc

*

Colocviile Scrisul Românesc, desfășurate anul acesta pe data de 3 octombrie, au reunit remarcabile personalități culturale și au avut o importantă temă în dezbatere: „Omul sau opera?”. În context, domnul Florea Firan, directorul revistei și al editurii „Scrisul românesc”, a fost omagiat la împlinirea venerabilei vârste de 90 de ani. În cadrul colocviilor au fost lansate mai multe volume, apărute la editura Scrisul Românesc, printre care cărțile semnate de Ioan Lascu, Adrian Sângeorzan sau Tudor Gheorghe.

*

În perioada 2 – 4 noiembrie s-a desfășurat, la Craiova, Târgu Jiu și Crușeț, ediția a II-a a Festivalului de Literatură „Monica Lovinescu”, în organizarea Filialei Craiova a Uniunii Scriitorilor, Filialei „Tudor Arghezi” Dolj a Uniunii Ziariștilor Profesioniști, Editurii Aius, Revistei Mozaicul și Asociației Culturale Carmina Balcanica. Inițiatoarea a fost scriitoarea și jurnalista Mihaela Albu, iar alocuțiunile au aparținut scriitorilor Doina Jela (București), Ion Munteanu (Craiova), Lucreția Bârlădeanu (Paris), Dan Anghelescu (București), Liliana Corobca (București), Liviu Mureșan (Cluj), Mihaela Albu, Mihaela Fircă, Mircea Pospai, Toma Grigorie (toți din Craiova) și Zenovie Cârglugea (Târgu Jiu). Expozițiile de carte și vizitarea locurilor unde s-a născut mama Monicăi Lovinescu au întregit programul manifestării.

Centenar Monica Lovinescu, Craiova

*

Încheiem cu menționarea câtorva lansări de carte, dintre multele care au avut loc în această toamnă.

Cunoscutul scriitor Stelian Tănase și-a lansat, la Biblioteca „Aman”, volumul *Zvonuri despre sfârșitul lumii. București, 1944-1953*. A moderat cronicarul literar Carmen Theo

Făgețeanu, iar despre volum a vorbit istoricul Mihai Ghițulescu.

Tot la Biblioteca Aman a fost lansat noul roman al scriitorului Ion Munteanu – *Iarna când s-au întors berzele*, volum prezentat de Ilona Duță, Ada Stuparu, Nicolae marinescu, Mihai Ene, Cornel Mihai Ungureanu, Marin Pașalega.

Poetul Toma Grigorie a lansat, în cadrul proiectului Adunarea poezilor craioveni, inițiat de Nicolae Coande, volumul *Scrisori către tine-rețe*, prezentat de criticii literari Ilona Duță și Paul Aretzu, precum și de poeta Camelia Radulian.

În cadrul manifestărilor dedicate inaugurării Muzeului Cărții și Exilului Românesc a fost lansată cartea *100 de personalități literare ale emigrației românești*, semnată de cunoscutul și apreciatul istoric și critic literar Florea Firan.

La începutul lunii noiembrie a avut loc lansarea, la Restaurantul „Epoca”, din Craiova, a trei cărți semnate de Ion Deaconescu: *77 poeme*, *Povara memoriei* și *Ion Deaconescu în viziunea criticii literare*. Au vorbit despre cărți și despre autor: Tudor Nedelcea, Nicolae Marinescu, Mircea Pospai. Cunoscutul actor Emil Boroghina a recitat din volumul de versuri.

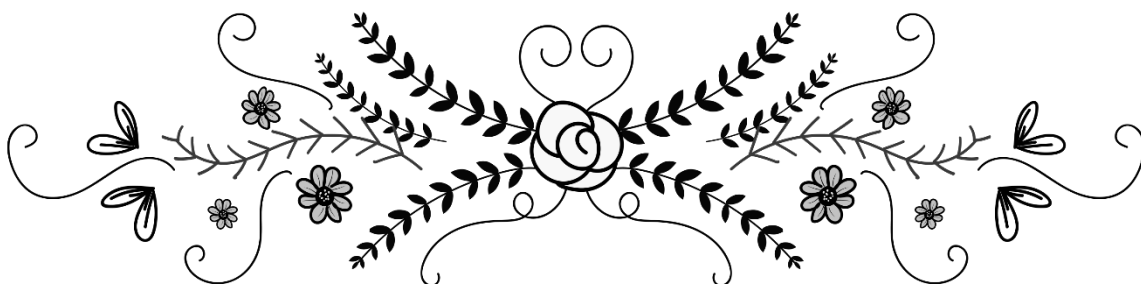
O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Nicolae Manolescu și Nora Iuga

Regretata Mariana Pândaru Bîrgău și Nicolae Băciuț

Iolanda Mănescu

SILVIU PURCĂRETE ESTE O POVESTE DE DRAGOSTE

Silviu Purcărete este o poveste de dragoste împărtășită sau nu. Există oameni care îl iubesc necondiționat, există oameni care încearcă să îl conteste. Nu există oameni care să rămână indiferenți la opera sa. Pentru Craiova, dragostea față de Silviu Purcărete este o dragoste împărtășită. Cei care au avut șansa să îi fie aproape îl păstrează mereu în inimă, îi urmăresc parcursul, admiră tot ceea ce face, oricât de departe, pentru că îi simt resorturile intime, pentru că i-au întrezărit scîlipirea, profunzimea, spiritul, temerile, obsesiile, ironia blândă (și auto-ironia), înțelegerea și compasiunea. Cei care îl știu din poveștile celor dintâi, dar și din creațiile sale, îl iubesc pentru că sunt legați într-un fel de acest spațiu în care și-a pus amprenta pe istoria Teatrului Național din Craiova în deceniul legendar de sfârșit de secol douăzeci. Nu vom conțeni să readucem mereu în amintire titlurile spectacolelor care înseamnă momentul de glorie maximă în tumultuosul drum, de aproape un veac și jumătate, de la înființarea acestui teatru ce va fi celebrată în 2025. Acestea sunt „Piticul din grădina de vară”, „Ubu Rex cu scene din Macbeth”, „Titus Andronicus”, „Phaedra”, „Danaidele”, „Orestia”, urmate, la începutul secolului al XXI-lea, de „A douăsprezecea noapte” („Noaptea de la spartul târgului”), „Măsură pentru măsură”, „Furtuna” („O furtună”). Legătura marelui regizor cu teatrul craiovean rămâne o legătură miraculoasă, pe care el însuși a imortalizat-o prin semnătura subtilă, perceptibilă celor apropiați, în fulgurante din spectacolele sale. Este sfâșietoare amintirea marilor actori de legendă de la începuturile istoriei teatrului craiovean ale căror portrete se aflau în biblioteca al cărei mobilier a devenit decorul, plin de nostalgia agapelor petrecute acolo, din spectacolul „Noaptea de la spartul târgului”, în vreme ce „O furtună” face trimitere la reverența regizorului în fața unui colectiv alături de care a trăit experiențe extraordinare, pe care l-a cunoscut îndeaproape și față de care a nutrit o adâncă afecțiune, înce-

pând poate cu marele Ilie Gheorghe care l-a însoțit de altfel și în montări memorabile din alte locuri cum ar fi „Furtuna” pusă în scenă la Nottingham sau fenomenalul „Faust” de la Sibiu.

Creația lui Silviu Purcărete cuprinde desigur spectacole regizate atât în țară cât și peste hotare și acoperă o mare parte din istoria dramaturgiei universale, de la tragedia antică până la tendințe contemporane de scriere dramatică. Cel mai recent spectacol al regizorului, pus în scenă la Teatrul Național „I.L. Caragiale”, a avut premiera, anul acesta, în cadrul Festivalului Național de Teatru, FNT 33. Este vorba despre „Gertrude” de Radu F. Alexandru, o piesă care pornește de la capodopera shakespeariană „Hamlet”, în care autorul imaginează o altă interpretare a poveștii prințului danez, de astă dată din perspectiva reginei. După cum afirmă Pia Brînzeu în articolul său „Un Hamlet altfel” din România literară (nr. 51-52/2020) „Autorul îi reține dinadins pe cunoscători în pânza intertextuală croită de el și le oferă momente speciale, în care să poată savura alunecările frecvente spre sursă. Ceilalți, neștiutorii, ar fi bine să citească piesa lui Shakespeare. Chiar și de pe tabletă, dacă altfel nu se mai poate. Sau să urmărească o punere în scenă.” Propunerea lui Radu F. Alexandru este urmată cu acuratețe de regizor – Hamlet află că tatăl este ucigașul tatălui, mama sa împărtășește o iubire de durată cu Claudius, iar în relația Gertrude-Claudius, Gertrude este cea puternică, cea care conduce. „Ce are nou textul dramaturgului nostru este reformatarea epicului din perspectiva zilei de astăzi, iar regizorul **Silviu Purcărete** s-a arătat dispus să meargă și mai departe cu modalitatea scenică, fără niciun fel de rezerve, dar fără să piardă controlul asupra spiritului hamletian” explică Dinu Grigorescu în cronică sa din „Rinocerul” (31 octombrie 2023) adăugând de asemenea că „Textul are cursivitate, ritm alert, veridicitate, logică perfectă, inteligență scăpărătoare și o viziune extrem de originală de a trata subiectul.” Spectacolul este, fără îndoială, încă o capodoperă purcăretiană, a cărei ingeniozitate, lectură limpede a textului și inovație neașteptată sunt evidente pentru spectatorul familiarizat cu opera regizorului, dar și pentru cel care vede prima oară una dintre punerile sale în scenă. Se pot regăsi și aici teme și motive specifice spectacolelor Purcărete, total justificate de fiecare dată, recunosibile pentru spectatorul avizat: cada

este spațiul unde au loc scene semnificative de cuplu, vizând adesea atrocități aflate în antiteză cu ideea de curățare, de purificare sugerată de îmbăiere (scena dintre Claudius și Gertrude poate aminti de magistrala scenă a uciderii lui Agamemnon de către Clitemnestra din spectacolul „Orestia”), masa este servită oaspeților chiar de către protagonist (aici Gertrude, Domnul Ubu în „Ubu Rex cu scene din Macbeth”, Prospero în „O furtună”), în vreme ce deplasarea hipnotică de panouri sau cortine delimitând spații de joc ne poate duce cu gândul la montarea cu „Măsură pentru măsură”, iar rolurile de femei interpretate de bărbați și invers pot fi regăsite în multe dintre montări (începând cu fulminanta Madam Ubu în interpretarea memorabilă a lui Valer Dellakeza, corul de moși din „Phaedra”, Caliban/Miranda lui Sorin Leoveanu din „O furtună”, dar și Ferdinand din același spectacol, jucat de Romanița Ionescu etc). Așa cum tablouri cu anume însușiri distinctive ne fac să recunoaștem stilul unui Rembrandt de pildă, tot astfel putem găsi specificitatea unui spectacol Purcărete. Scena disecției cadavrului bătrânului rege Hamlet poate aminti de scena înfiorătoare a mutilării lui Titus Andronicus din spectacolul cu același nume dar și, trecând bariera dintre arte, de tabloul lui Rembrandt „Lecția de anatomie”. Cred că, în măsura în care o operă de artă ne sugerează fiecăruia o multitudine de legături, de trimiteri, de idei creatoare, de amintiri, valoarea acesteia este cu atât mai mare. Desigur, nu vom putea pune punct acestor gânduri legate de spectacolul „Gertrude” de la TNB fără a menționa contribuția scenografiei semnate de Dragoș Buhagiar, a coregrafiei lui Florin Fieroiu și, nu în ultimul rând, a distribuției cuprinzând pe unii dintre cei mai reprezentativi actori ai teatrului românesc: Claudiu Bleonț (Gertrude), Mircea Rusu (Claudius), Marius Manole (Hamlet), Alexandru Potocean (Horațiu), Marius Bodochi (Duhul), Paul Chiribuță (Polonius), Lari Gorgescu (Ofelia), aleși de regizor, ca întotdeauna, în infinită armonie, generată desigur de dragostea dintotdeauna, declarată, a regizorului pentru actori. Vom mai adăuga că, fără muzica creată de Vasile Șirli, care se împletește perfect cu gândirea regizorală, poate că spectacolului i-ar fi lipsit o parte esențială din atmosfera hipnotică, apăsătoare, de natură să ne apropie de originalul tragediei shakespeareiene.

Gabriela Boangiu

TRADIȚII SPECIFICE NUNȚII ROMÂNEȘTI (I)

Lucrarea lui Arnold Van Gennep, Riturile de trecere, a clarificat tipologia riturilor, trasând o anumită descifrare a lor în lumea științifică. Riturile de trecere specifice nunții marchează schimbarea de status, de devenire a tinerilor, integrându-i în comunitatea mai amplă a satului. Articolul de față își propune o privire largă asupra riturilor de trecere caracteristice nunții în Oltenia în comparație cu alte regiuni din România, integrând viziunea lui Van Gennep asupra riturilor de trecere.

În cazul nunții este interesantă pentru tematica noastră și etapa peșitului și a fixării zestre și tot ansamblul de reprezentări și practici simbolice ce fac referire la zestre. „În formele tradiționale, căsătoria nu se face la întâmplare: tinerii participă la unele evenimente din viața socială a satului, la anumite munci executate în comun, la întrajutorare, la clăci, la șezători, petreceri și hore. Cu ocazia Anului Nou, de exemplu, cetele de flăcăi care colindă din casă în casă, au urări anume pentru flăcăii de însurat și fetele de măritat. În forme alegorice în aceste urări se vorbește despre căsătoria fericită și îndatoririle ce revin ambilor soți în căsnicie” (Pop 1966 apud Meitöiu 1969:18). Așadar, nunțile erau precedate de o serie de practici sociale care reprezentau un fundament pentru cunoașterea tinerilor, stabilirea datei nunții, a nașilor etc. Peșitul reprezintă o etapă foarte importantă în cadrul acestor uniuni familiale. Era momentul când se întâlneau familiile mirilor și se luau hotărâri referitoare la viitorul familiei, se cunoșteau mai bine tinerii, se făceau schimburi de daruri între ei, se stabilea zestrea., „Nunta în Maramureș, informează Timiș Nicoarp din Baia Mare, constituie un eveniment deosebit nu numai pentru tinerii care-și unesc viața și eforturile într-un cămin sau pentru părinții acestora, ci și pentru întregul sat. Cei doi tineri – mirele și mireasa sun în atenția întregului sat din momentul când „au dat mâna” (s-au logodit) și până ce s-a încheiat nunta. În trecut se întâlneau cazuri mai dese și în Mara-

mureș când unele căsătorii erau aranjate de părinții unor tineri, căsătorii condiționate de avere sau de „neamuri mari” (...). Mai ales părinții fetei trebuiau să făgăduiască părinților feciorului cât pământ și câte vite îi dădeau fetei ca zestre” (Meițoiu 1969:20-21).

Etapa pețitului reprezintă o parte constitutivă a spectacolului nunții, „dacă tinerii hotărăsc să se ia, fata se duce și spune maică-si că băiatul cutare vrea s-o ia, s-o pețască și se înțelege într-ascuns cu maică-sa ce și cum să facă nunta. Băiatul, flăcăul, spune și el, dar lui taică-său. Taică-său, dacă îi place și lui fata, că de obicei o cunoaște și el, îi zice: Bine, să trimitem pețitori”(Meițoiu 1969:97). Într-un exemplu de nuntă la Ivești, Vaslui, se trimeteau odinioară pețitorii „cu starostele cel mare în frunte, toți călări și frumos îmbrăcați ca în zi de sărbătoare, se opresc la casa fetei și zic orația de nuntă sau urătura aista:

- Bună dimineața,
Bună dimineața, cinstiți gospodari!
- Mulțămim dumneavoastră
Vânători mari...
Dar ce umblați
Ce căutați?
- Ce umblăm
Ce căutam
La nimeni n-avem
Samă să dăm
Căci multe țări am bătut
Multe mări am trecut
Și orașe și sate am colindat
Dar la nimeni samă n-am dat
Dar fiindcă ne-ntrebați
Să ne lăsați încetul cu încetișorul
Să ne dăm cuvântul cu adevărul...
Că tânărul nostru împărat
Gheorghe cel de toți lăudat
De dimineață s-a sculat
Chică neagră-a pieptănat
Cu straie noi s-a îmbrăcat
Murgul și-a înșeuat
Cu trâmbița a sunat
Și pe toți ne-a adunat
Și la răsărit de soare
Am plecat la vânătoare
Să vânăm Țara de sus
Dinspre apus
Până juganii ne-au stătut
Și potcoavele-au pierdut
Apoi, ne lăsarăm mai jos

Pe un deal frumos
Și am văzut munții cu brazii
Cerulele stele
Vâlcelele cu viorelele
Și-am dat de o urmă de fiară...
Unii, ziseră că e urmă de zână
Să-i fie lui Gheorghe cunună...
Se mai găsiră alți vânători
Mai cunoscători
Și ziseră că e urmă de căprioară
Să-i fie lui Gheorghe soțioară.
Dar Gheorghe al nostru
Musafirul vostru
Călare pe un cal
Ca un Ducipal
Se ridică în scări
Se umflă în nări
Făcu ochii roată
Peste câmpia toată
Și văzurăm cum căprioara noastră
Se prefăcu o floricea frumoasă
Și drăgăstoasă...
Și văzând că nici nu-nflorește
Nici nu rodește
Nici locul nu-i priește
Ci mai multe se ofilește
Ne trimise pe noiăștia lipcani
Călări pe mândri jugani
Cu cozile-mpletite
Cu unghii cositorite
Și ne-au dat tărnaçoape de argint
Să-i scoatem floricea din pământ
S-o scoatem cu rădăcină
S-o răsădim la Gheorghe al nostru în grădină
Locul să-i priască
Să nu se ofilească
Acolo să-nflorească
Și să rodească
Dar venind pe drum încoace
Floricea noastră iar se prefăce
În frumoasă căprioară
Drăgălașă, bălăioară...
Și pe urma ei am pornit
Bând și chiuind
Din pistoale trosnind...
Până ce-am zărit
O stea mândră, luminoasă
Ce se lasă
Drept pe casa dumneavoastră
Noi după stea ne-am călăuzit
În casa dumneavoastră-am poposit
Să vă cerem căprioara:

Să ne-o dați
Că de noi nu scăpați...

(Acuma toți scot ploștile și le pun pe masă. Tatăl fetei însă iese în față și le spune cam așa: Apăi cinstiți vânători, poate că dumneavoastră v-ați încurcat în cele urme și ați nimerit la noi din greșeală, că noi n-avem știre de vânatul dumneavoastră. Atunci, peșitorii se prefac că vor să plece. Dar gazda îi oprește). Starostele face pe supăratul și zice: Apoi, dacă-i așa, să ne vedem de drum! Tatăl fetei, căci nu-i convine să-i plece peșitorii fetei, îi atrage cu ușurelul: Dacă precum ne este lăsat nouă din străbuni vă poftim să ne fiți oaspeți în noaptea asta și de, poate că vânatul să vină de-amu încolo..." (Meițoiu 1969:100)

Această orăție de nuntă, căci forma se păstrează și pentru începerea nunții, nu numai la peșit, amintește de un orizont mentalitar străvechi, de reprezentări simbolice de odinioară. Fata este imaginată succesiv drept o „fiară”, „o zână”, „o căprioară/Să-i fie lui Gheorghe soțioară”, o „floricică frumoasă”, „o stea mândră, luminoasă”. Toate aceste metamorfozări vorbesc despre vechi simboluri. Vânătoarea în sine este una simbolică. Îmblânzirea vânatului, aducerea „florii” cu rădăcină în grădina peșitorului „Locul să-i priască/Să nu se ofilească/Acolo să-nflorească/ Și să rodească” vorbesc despre o nuntă miraculoasă, despre continuitatea unor familii ce urmează să se înrudească. Resădirea florii în grădina mirelui pentru a avea rod, vorbește despre un rit de agregare (Van Gennep 1996: 22), postliminare, de integrare a miresei într-o nouă familie, cea a mirelui.

Peșitul reprezintă o etapă esențială în imaginarul nunții, se întâlnesc părinții tinerilor, „întâi se pogodeau părinți cu părinți (fără tineri) și cu ceva neamuri și apoi se întâlneau copiii și schimbau batiste (azi vereghete)” (Ghinoiu 2001:64), „cu tatăl sau cu alte rude. Trebuie să se târguie” (Ghinoiu 2001: 64), „se tocmeau ce-i da fetei. Se punea mare bază pe pământ” (Ghinoiu 2001: 65), „de obicei mergeau în zile de sărbătoare, numai seara. Nu merg în zile de post că nu e bine” (Ghinoiu 2001: 65), „foaie de dotă făceau cei bogați” (Ghinoiu 2001: 65), „se tocmea zestrea” (Ghinoiu 2001:65). Se discuta zestrea și nunta. Se făcea uneori și act” (Ghinoiu 2001:67). Discuția despre zestre reprezenta o etapă necesară în economia nunții, „după ce

cădeau de acord se făcea foaie de zestre, o scria unul din familie și pentru ginere și pentru mireasă, se schimbau între ele și erau păstrate de către socri. Se numea înțelegere” (Ghinoiu 2001: 70), „adeseori se încheia un act dotal” (Ghinoiu 2001:70), „se făcea foaie de zestre în prezența a doi martori” (Ghinoiu 2001:70). Se dădea drept zestre pământ, vite, galbeni, loc de casă, haine, scoarțe, ladă de zestre, „lada se lua duminica, atunci când pleca nunta la biserică. În ladă erau cămăși. Pe ladă – velințe, cergă de câlți și de lână, perini, prosoape. După ce erau duse în casă lucrurile aduse ca zestre, mireasa împărțea daruri la rudele ginerelui: prosoape, cămăși (azi, la fel, lucruri cumpărate din târg). După aceea ieșeau, cu ele de gât, din casă și jucau Aidea – doiu (Hora miresii). Dădeau ocol de trei ori cu ginerele și o dată fără el, în mijloc cu o căldare de vin. După aceea, mireasa poftea la masă rudele și invitații ei. Se servea o ciorbă de oaie, friptură de oaie. După joc și veselie se retrăgeau pentru a fi poftiți la masă invitații ginerelui. Acum e la fel sau se iau lucrurile în săptămâna nunții: mobilă, aragaz, plăpumi, covoare” (Ghinoiu 2001:72).

„Lada de zestre (cu chichița lăzii – o cutie mică în ladă unde se țineau salbele). Se ridica o dată cu ridicare miresii. Lada cuprindea îmbrăcăminte (țoalele ei). Era dusă cu căruța cu boi la casa mirelui”, „o femeie numită pochinzul – ea încărcă lada, ea o descărca și o păzea în timpul transportului. Pochinzulul – o femeie tânără, măritată, femeie de credință a mirelui și a miresii.” (Ghinoiu 2001: 74).

Logodna sau încredințarea (Florea Marian 2009:119) este următoarea etapă în economia nunții: „La vreo câteva zile după așezare sau legătură, adică după ce părinții tinerilor s-au învoit pe deplin în privința zestre, urmează încredințarea sau logodna.” (Florea Marian 2009:119). Feciorul, împreună cu familia și alți oaspeți, cu lăutari, se duce la părinții fetei, ca să se logodească cu aceasta. Părinții fetei, și ei înconjurați de mai mulți oaspeți, neamuri, vecini, fie închid porțile pentru a răspunde unui ceremonial special, fie le deschid larg pentru a-l primi pe fecior cu întregul său alai. Dacă porțile sunt închise, un colăcar spune o orăție în care se menționează vânarea simbolică a miresei – zână, floare, stea, de către împărat, adică mirele.

După rostirea orației, părinții fetei deschid porțile largi și primesc cu cinste flăcăul cu întregul său alai. În acest timp, fata se ascunde, iar în locul său i se prezintă ba o babă bătrână și urâtă, ba un tânăr îmbrăcat în straie de femeie, zicându-i că aceasta este împărăteasa lui. Așadar, până când este adusă logodnica, ceilalți fac o mulțime de glume. Despre aceste momente ceremoniale, Van Genep considera că: „Ritul înlocuirii miresei sau mirelui poate avea în unele cazuri ca obiect, așa cum crede Crawley, îndepărtarea pericolului «inoculării»; însă, conform descrierilor detaliate, cred că ritul urmăreș-

te de cele mai multe ori să evite slăbirea grupurilor interesate (clasă de vârstă sexuală, familie etc.) încercând să furnizeze sau să unească indivizii de o mai mică valoare socială generală și, mai ales, economică (fetiță sau femeie bătrână, băiat etc.), fapt evidențiat de batjocurile adresate înlocuitorilor și de protestele prietenilor și rudelor mirelui sau miresei” (Van Genep 1996: 119). Aceste înlocuiri trimit la un rit preliminar, de separare (Van Genep 1996: 119). După aceste elemente ritualice, flăcăul se duce la fată, o ia de mână și se așază în capul mesei, alături de nași.

Continuarea în numărul viitor

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE

Adrian Lesenciuc, Adrian Alui Gheorghe și Ioan Radu Văcărescu

Dumitru Duță

COPILUL SECOLULUI

Vladimir Maiakovski a fost un mare poet al literaturii ruse și sovietice. Poet - muncitor, revoltat, militant, impetuos, dar și prozator și dramaturg. Ajutat de regimul bolșevic, Vladimir Maiakovski a devenit propagandistul comunist numărul 1 al Rusiei. În această postură, el a avut numeroase privilegii, premii, bani, călătorii în străinătate. În 1924 Vladimir Maiakovski citea la mitinguri uriașe poeme despre Lenin, despre patrie, armată și partid. Era considerat un geniu în viață. Târziu, Maiakovski a înțeles că o luase pe un drum greșit. Speranțele și iluziile sale se spulberau. Atunci, în 1930, în vârstă de 37 ani, s-a retras în apartamentul lui, a luat un pistol și s-a împușcat.

Povestea de dragoste trăită cu Lili Brik a fost partea luminoasă a lui Vladimir Maiakovski. Ea era femeie căsătorită și cumnată cu soția lui Louis Aragon, poet francez. Timp de 15 ani, cei doi au trăit iubirea cu certuri și despărțiri. Participau împreună la serate literare, întâlniri, spectacole, cenecluri și filme, turnee.

Vladimir Maiakovski era considerat geniu al literaturii, poetul oficial al regimului, foarte apreciat la Kremlin.

Împreună cu Lili Brik, el mergea prin orașele Rusiei, recita versuri, ținea conferințe despre Lenin. A călătorit mult în Franța, Germania, Italia și SUA.

Curios lucru, că Lili n-a divorțat de soțul ei, Osim Brik și cu amândoi bărbații apărea în fotografii.

În cartea ei de interviuri, Lili Brik spune că Maiakovski s-a sinucis de frica bătrâneții. Totuși, mai era ceva: Rusia o lua în altă direcție, sub mână de fier a lui Stalin.

În lumea literară, au apărut activiști duri, scriitori duplicitari, servili, slugi ai partidului. În acest context, Vladimir Maiakovski s-a considerat de prisos.

Lili Brik se sinucide în 1978, din cauza unei boli pline de suferințe.

Avea 85 de ani.

ANONIM

A venit la mine-o Doamnă
Și s-a prezentat așa:
Bun găsit! Mă cheamă toamna
Și-o să intru-n viața ta...

- Așa, pe nepusă masă?
Și mă rog, ce crezi că sunt?
Du-te Doamnă sănătoasă,
Că nu-s singur pe pământ!

- Vrei, nu vrei, eu stau cu tine
Și o să mă rogi cândva,
Să rămâi mai mult cu mine,
Când veni-va sora mea...

- Cum așa, sunteți mai multe?
- Nu, ea este ultima...
Se numește iarna vieții
Și din toate-i cea mai rea...

NEVASTĂ LA DOI BĂRBAȚI

Alma Mahler a fost o femeie excepțională, de care Viena a vorbit și vorbește și astăzi. A fost o apariție grozavă, dacă ar fi să ne luăm numai după bărbații ei oficiali: un compozitor, un scriitor, un arhitect. Nu mai punem la socoteală amanții.

Toți acești bărbați au fost nume celebre ale artei, figuri de primă mărime în epoca lor.

Primul soț al Almei Mahler a fost mare compozitor, autor al unor simfonii celebre. Ea era o frumoasă care avea arta cuceririi bărbaților geniali.

Mahler Gustav a fost directorul operei din Viena și un dirijor foarte cunoscut. El descoperă adulterul soției, dar trece peste acest episod.

Călătoresc împreună în America, unde soțul are probleme de sănătate și vor reveni în Europa. El moare de inimă.

Alma se recăsătorește și are trei copii.

Din cauza primului război mondial, noua familie se mută în Franța, ca apoi să se stabilească la New York.

În 1945, Alma Mahler moare tot de inimă, în etate de 66 ani. Va fi înmormântată la Viena. Viața ei a inspirat cărți, filme, biografii, evocări.

Alma Mahler este departe de a fi uitată.

A FI SAU A NU FI

Scriitorul român Eugen Ionesco, membru al Academiei franceze, ridică dilema literaturii cu rost sau fără rost: Dacă există Dumnezeu, nu are nici un rost să ne ocupăm de literatură; dacă nu există Dumnezeu, iarăși n-are nici un rost să ne ocupăm de literatură. Totuși, literatura este o ocupație constantă. Unii dintre noi rămân suspendați la mijloc, între afirmație și negație. Nu suntem siguri că Dumnezeu există, nici că Dumnezeu nu există. Avem argumente pro și contra destule. Când totul pare nesigur, când nu vezi clar ținta, nu-ți rămâne decât să o ocolești, spunând între timp felurite povești. Nici oamenii din trecut nu erau siguri că există zei și atunci au inventat miturile. Miturile sunt un fel de bărfe despre zei. Nu întâmplător, amorurile și scandalurile lor ocupă atâta loc în mitologie. Dacă omul ar fi sigur că Dumnezeu sau zeii nu există, n-ar avea rost să cânte despre ei.

Ar lipsi altarele, templele, bisericile, călugări, facultățile de teologie. Or, istoria literară arată că din mituri s-a născut literatura, precum Iliada.

PICIOARELE BONEI

Paul Valéry era tânăr și mergea greu pentru că bona care îl îngrijise se ducea regulat la grădina publică. Copilul se bucura de aer proaspăt, privea lebedele și arunca cu pietricele în apa lacului. Într-o zi, bona îl dete jos din cărucior și îl lasă în marginea apei să se joace. Ea se duce într-un tufiș unde o aștepta un sergent îndrăgostit și plin de nerăbdare. Micul Paul Valéry, scăpat de supravegherea bonei, cade în apă printre păsările care o populau și își pierde conștiința. Este salvat de la înec de un soldat care îi toarnă pe gât o picătură de rom. Paul Valéry a trăit aproape de Mediterană și marea rămâne în scrierile sale spațiu de referință. Neliniștea și speranța sunt temele esențiale ale gândirii sale, interesat în egală măsură de literatură, matematică, biologie, fizică și filozofie.

În „Cimitirul marin” Paul Valéry ne invită să medităm la moartea corpului, care în pământ își află liniștea ultimului său domiciliu.

**O POZĂ CÂT
O MIE DE CUVINTE**

Nicolae Marinescu și Mihaela Albu

Adam Katzman

O LECȚIE DE ÎNTUNERIC

Nu încapă îndoială că omul se urăște profund pe sine. Altfel, cumnatul Domnului Narcodoll nu și-ar fi putut vreodată imagina un produs precum cioralina. Numai dacă nu cumva acest produs incredibil a făcut încă de la începuturi parte din creație.

Experimentul a avut loc a doua zi după sosirea mea la domiciliul lui Jean-Claude și al stăpânilor săi, de pe bulevardul Matthausen. Uitasem, după ce ieșisem din coma etilică, de amenințările acestui bărbat, și mă lăsam legănat de dulceața vieții în acest loc încântător din Arondismentul șaisprezece. Toamna scilipea la ferestrele care erau la înălțimea frunzișului, apartamentul era confortabil încălzit, iar Jean-Claude nu înceta să mă facă să râd.

Uneori mă privea cu un aer indulgent, acest Jean-Claude, ca și cum i-ar fi fost milă de mine.

Apoi domnul Narcodoll intră în salon cu un pas de elefant. Ținea o seringă în mână. Găsii aspectul acestei seringi absolut magnific. Avea un design foarte frumos, și deplânsei faptul că acestui om atât de bun și de demn nu i-a păsat de sine, încât era pe punctul de a se distruge cu produse probabil periculoase. Bărbia sa dublă se agita în timp ce mergea...

Înspre mine...

Se apropia. Blana mi se zbârli când înțelesei că seringă îmi era destinată. Bărbatul mă apucă cu o mână viguroasă de zgardă și îmi înfipse seringă în grăsimea din spate.

Ce dureros!

Seringa plecă. Fusei eliberat din strânsoare și căzui, flasc, pe mochetă.

Mă mângâia cu o mână rece și absentă, ca să se asigure probabil că nu mă voi dezlănțui. Dar eu nu mai puteam să mă mișc. Un frig puternic începea să intre în mine. Mi

se tulbură vederea pentru un moment, apoi brusc, totul deveni clar. Absurd de clar.

Câinii, știți bine, nu au o vedere prea bună. Ei nu disting culorile și claritatea lasă de dorit.

La noi, mirosul e bun. Auzul și mirosul.

De neînvins.

Ei bine, în plus, din ziua în care Domnul Narcodoll mi-a injectat o doză mare de cioralină, am avut o vedere de vultur.

Făceam ochii mari, uimit. Percepeam fiecare nuanță a tabloului care-mi apărea în față. Distingeam fiecare culoare.

Citisem chestii despre culori. Acest lucru mi-a dat înțelegere. Tabloul era un Monet, cred. Mici pete de culoare de pretutindeni. Magnific. Dar efectele cioralinei nu urmau să se oprească aici.

Auzii cum făceau zgomot pe coridor tocurile înalte ale Doamnei Narcodoll. Ea intră. Lătra de frică. Nu-i vedeam decât scheletul. Fără haine, fără carne. Nimic altceva decât oase articulate fixate nu știu cum pe tocuri înalte, ridicele.

-Ar trebui să-ți fie rușine că faci experimente pe animale care nu ți-au făcut nimic! Ești un tip mizerabil, un porc, un gunoi! Privește, îi e frică de mine acum.

Mă întorsei către bărbat, ca să-i surprind reacția când va vedea scheletul soției sale. Dar nici din el nu mai vedeam decât scheletul, și unul slab! Scheletul Domnului Narcodoll era ridicol de slab. Devenea comic și izbucnii în râs.

-Privește, dragă. Ce fericit e. Cioralina îi face pe câini să râdă.

-Râde? Crezi? Ba nu. Câinii nu pot să râdă.

-Ba da. Când iau cioralină.

Ei nu înțelegeau că eu râdeam pentru că mi era milă de ei. Nu eram departe de dorința de a plânge văzându-i că fac lucruri, vorbesc, se mișcă. Nu exista nimic care-ar fi putut justifica pentru un sigur moment îngâmfarea lor. Erau mizerabil de slabi și de nesemnificativi, iar asta îmi dădea un așa chef să plâng, încât râsul era singura soluție.

Le întorsei spatele și mă cufundai în contemplarea tabloului Monet.

-Privește. Se uită la tablou.

-Eu cred că e complet beat din cauza mizeriei ăsteia. Poate c-o să-l omori.

Eu, să mor? Mi-era complet egal. În fond, de ce nu? Mi-era la fel de indiferent ca a continua să trăiesc.

-Totuși, are gusturi. Știe să aprecieze un Monet autentic.

Bietul Domn Narcodoll. Se vedea de la o poștă că acest Monet era fals. Oricum, Monet nu a fost în stare să facă tablouri autentice de-a lungul întregii sale vieți. A făcut multe falsuri. Iar acest tablou pot să jur că era un fals. Nu considerai totuși necesar să-i spun proprietarului. Îmi făcea prea mult rău.

-Nu înțeleg. Ar fi trebuit să se vaite. Ce-a mai inventat fratele tău?

-Nu încerca să-l amesteci pe fratele meu, de acord?

-Dar acest produs ar trebui să calmeze entuziasmul oamenilor prea optimiști. Îți dai seama ce parale am putea scoate din asta și chiar ar merge. Va trebui să-l încerc pe mine, nu am altceva de făcut.

-Așteaptă. Încearcă-l întâi pe Jean-Claude.

-Ai dreptate. Jean-Claude. Vino să vezi, pușor.

Jean-Claude sosi, cu limba scoasă, mereu fericit când îl cheamă stăpânul. Nu avea niciun sens să-l previn că-i va injecta o chestie ciudată în venă. E prea sigur de el, Jean-Claude. Nu trebuie să-i fac rău.

Și fssss în umărul prietenului meu care păru nedumerit. Jean-Claude se lungi pe jos, mai plat decât un covor. Pentru un câine așa de grasuț, era mai degrabă comic. Avea spirale în ochi ca în benzile desenate. Apoi el mă privi cu un aer ciudat.

-Ești ciudat, îmi spuse el.

-Îmi vezi oasele?

-Nu... Ești ciudat.

-Dar ce vezi?

-Pe tine, dar ciudat.

-Ce vrea să-nsemne asta?

-Tu ai... Tu ai...

-Dar ce?-O chestie rotundă deasupra capului... Care strălucește. Nu auzisem nicio dată vorbindu-se despre acest lucru. O chestie rotundă deasupra capului meu, mi-aș fi dat seama, dacă ar străluci, cel puțin noaptea, sau pe coridor. Mă gândii că aș fi putut merge să mă privesc în oglinda mare de la intrare, dar, de fapt, mi-era frică. Să vezi scheletul altora e ceva, dar să-l vezi pe-al tău... ar putea și să te orbească. Ca și pastisul.

Domnului Narcodoll îi reveni speranța.

-Uite, draga mea, Jean-Claude se descompune!

Într-adevăr, prietenul meu începuse să pișe ochii ca o madlenă a lui Proust. Uda tot covorul din salon. Apoi urlă ca din gură de șarpe, ca o sirenă. Mă dusei spre el.

-Nu mai plânge, Jean-Claude. Produsul ăsta e mai degrabă haios. Eu văd scheletul stăpânilor.

-Și eu la fel, mugi el imediat.

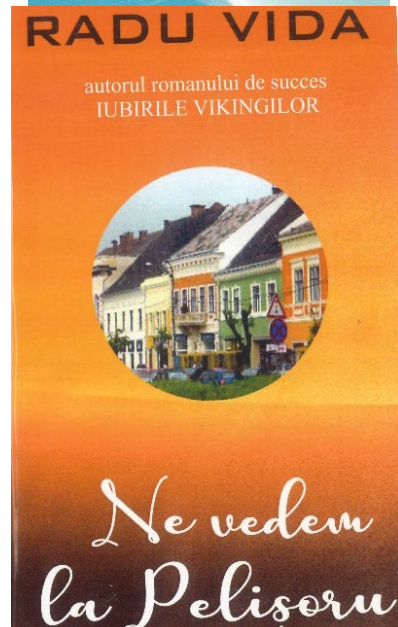
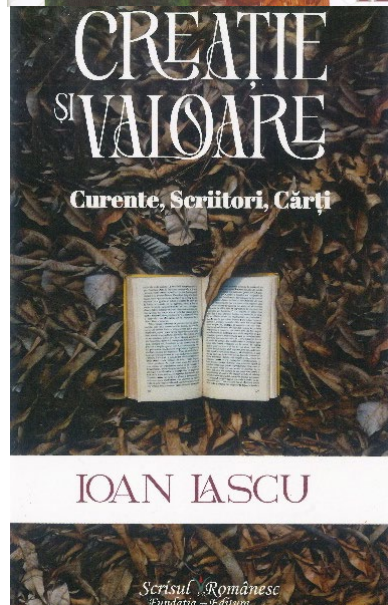
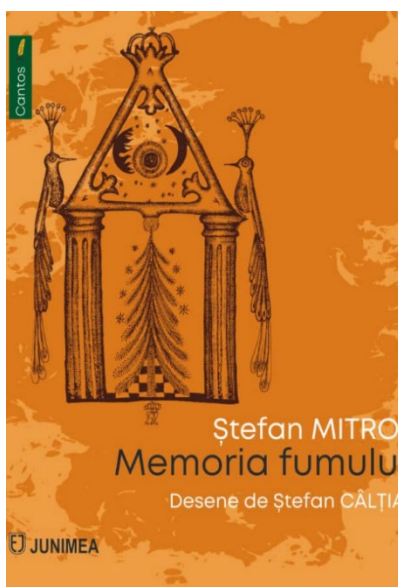
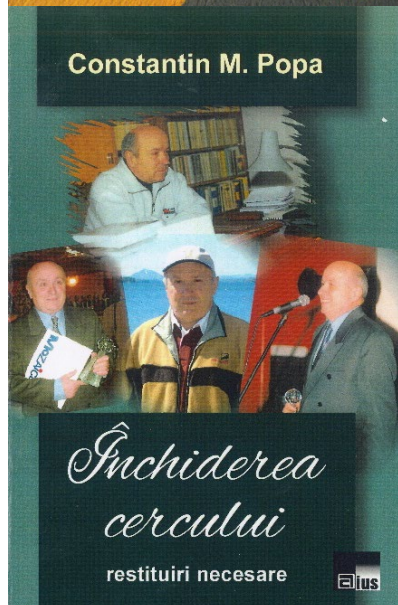
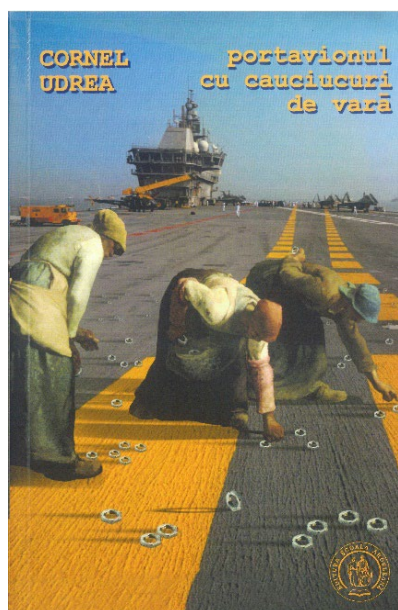
-Dar e amuzant, nu?

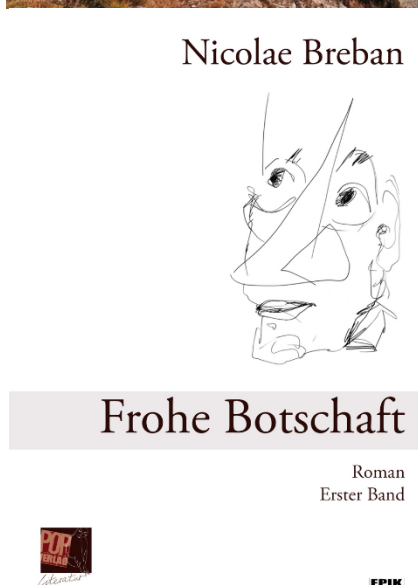
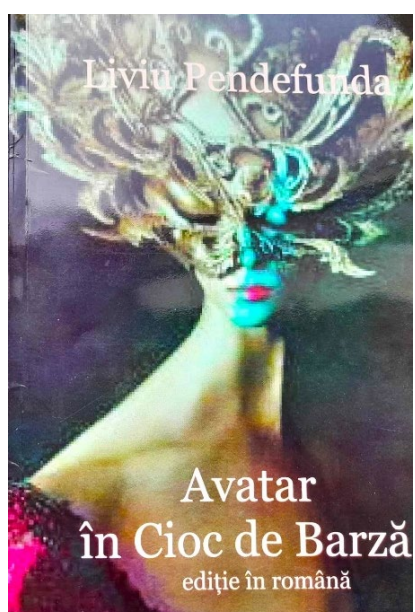
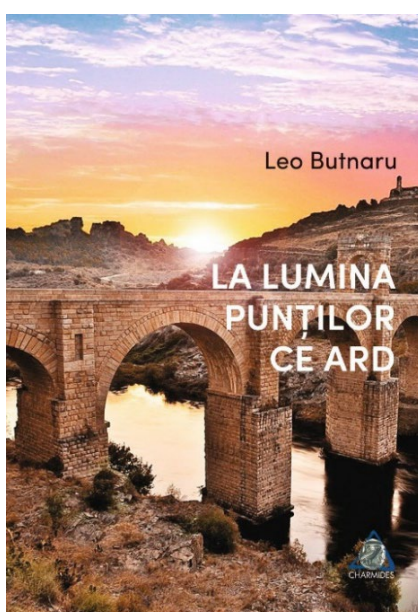
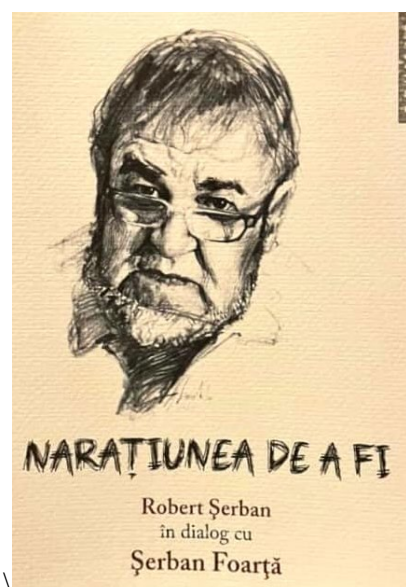
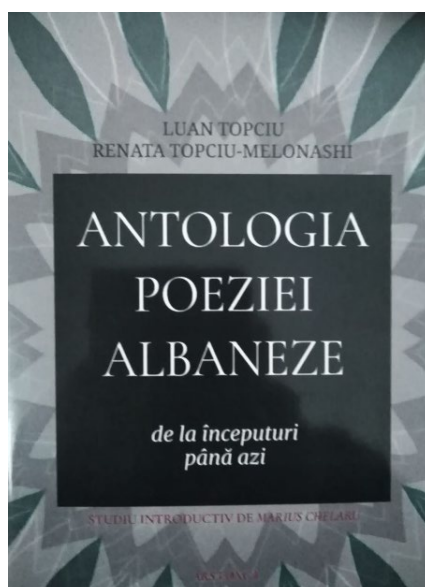
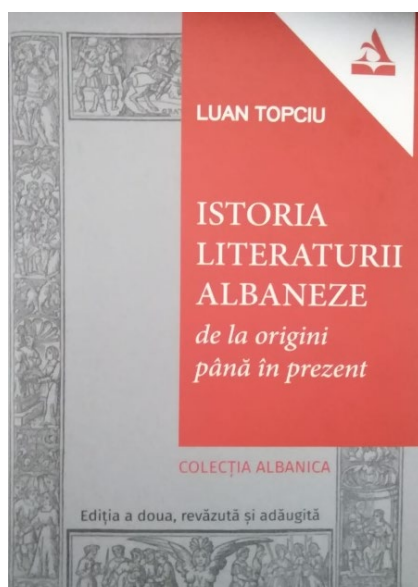
-Nu, deloc. Pentru că-mi iubesc stăpânii.

Spunând asta, își ridică fizicul impozant și cu un pas liniștit merse spre partea din spate a livingului, făcând lipa-lipa cu pernțele-i ude, până sub tabloul lui Monet, apoi își luă elan și sări prin fereastră, într-un zgomot de geam spart. Se prăbușise cu toată greutatea pe asfaltul bulevardului Matthausen. Un mic fir de sânge foarte roșu (acum vedeam culorile) îi curgea din urechi și bot. Mă întorsei să contemplu autenticul fals Monet.

Versiune în limba română de Aurora Dumitrescu

CUPRINS

ESEU

Gelu Negrea

Spaima de pasul următor / 3

Constantin Lupeanu

Limbă și poezie / 5

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 7

FONDUL CULTURAL NAȚIONAL

Mihaela Albu

Monica Lovinescu și *datoria de memorie* oglindită în jurnale și memorii / 8

RECUNOAȘTERI INTERNAȚIONALE

Un nou succes al culturii României / 10

Tudor Goția

Îmbrățișarea poemului / 11

Stradă cu tei / 11

DEBUT

Liniște / 11

Gondolierul / 11

Victoria Milescu

Fă-ți provizii / 12

Biletul de viață / 12

Măine e azi / 12

Iepurele / 12

Înaintând... / 13

Suflete prădate / 13

Ceva de mâncat, de băut / 13

Elena Armenescu

În seara de demult... / 14

Prezentului...mă dăruiesc / 14

Când îți surâde Universul / 14

Alchimie poetică / 15

În farmecul cuantic / 15

Simona-Grazia Dima

Cei ce și-au pierdut profetul / 15

Țara Focului / 15

În limba clopotului / 16

Cartea pe ape / 16

Cineva / 16

Teodor Preda

Stampă / 16

Acoperit de țărâna stelelor / 17

În urechea timpului meu / 17

Printre spinii de trandafir ai uitării / 17

Neglijența cuvântului / 17

Toma Grigorie

Odă fabuloșilor munți / 18

Îngerii iernii / 18

Speranță și așteptare / 18

Iele și poeți / 18

Titu Dinuț

Fabula rasa / 19

Negoț cu jumătăți de cruce / 19

Inevitabil / 19

Tornadă siderală / 19

Constantin Pădureanu

În covercă / 20

PROZĂ

Eliza Roha

Destăinuiri... (fragment) / 21

Ion Dulugeac

Maria și Prințesa / 23

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 25

Ovidiu Curea

Bătrânul dac / 26

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 27

Ion R. Popa

Să fii om e lucru mare! / 28

George Geafir

Pisicuțe și delfini / 29

Victor Martin

Oameni goi pe străzi / 30

Marius Cărbunescu

Casa Scînteii (fragment roman) I / 34

Andrei Breabăn

Asasinatul de la Reuseni / 36

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 38

LECTOR

Florentin Popescu

Repunerea poeziei în drepturile ei / 39

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 40

Florian Copcea

O carte fascinantă: „Pentru o altfel de iubire” / 41

Ioan St. Lazăr

Profesorul Nelu Barbu și „moștenirea vrâncenilor” / 42

Ana Dobre

Când cântecul poetului se suprapune cântecului lumii... / 44

Monica Grosu

Despre vremea poveștilor cu portocale / 45

Antonescu Mihai

Săpunul și funia / 47

Mircea Pospai / 48

Necesara întoarcere la clasici / 48

Gheorghe Truță

Mitologia Boemei & epifania Editorului / 50

Ion Predescu

Puiu Raducan, De la tinerețe... pân` la bătrânețe... / 51

Victor Rusu / 52

Valentin Mic, liderul generației nouăzeciste / 52

Dan Ionescu

Despre trădare, lăcomie și decădere / 55

MOMENTE MEMORABILE

Rodica Pospai Păvălan

Manifestări culturale craiovene / 56

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 58

SPECTACOLE EXCEPȚIONALE

Iolanda Mănescu

Silviu Purcărete este o poveste de dragoste / 59

Gabriela Boangiu

Tradiții specifice nunții românești (I) / 60

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 63

SEMNAL

Dumitru Duță

Copilul secolului / 64

Anonim / 64

Nevastă la doi bărbați / 64

A fi sau a nu fi / 65

Picioarele bonei / 65

O POZĂ CÂT O MIE DE CUVINTE / 65

TRADUCERI LITERARE

Adam Katzman

O lecție de întuneric / 66

CĂRȚI PRIMITE LA REDACȚIE / 68

Revista apare trimestrial.
Contactați-ne pe adresele specificate.

În atenția colaboratorilor

Textele vor fi scrise cu Times New Roman, corp 12, după modelul celor din revistă (inclusiv cu scrierea semnelor diacritice specifice scrierii limbii române). Notele bibliografice se numerează în continuare și se trec la sfârșitul textului. Este obligatorie utilizarea semnelor de punctuație, exceptând poezia în care se respectă grafia autorilor.

Pentru numărul următor, vă așteptăm materialele până la sfârșitul lunii februarie 2024